

สภาพ ปัญหา และแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและ
โรงเรียนบ้านแหลมทอง จังหวัดกาญจนบุรี

นายสุริยะ จันทร์สนอง

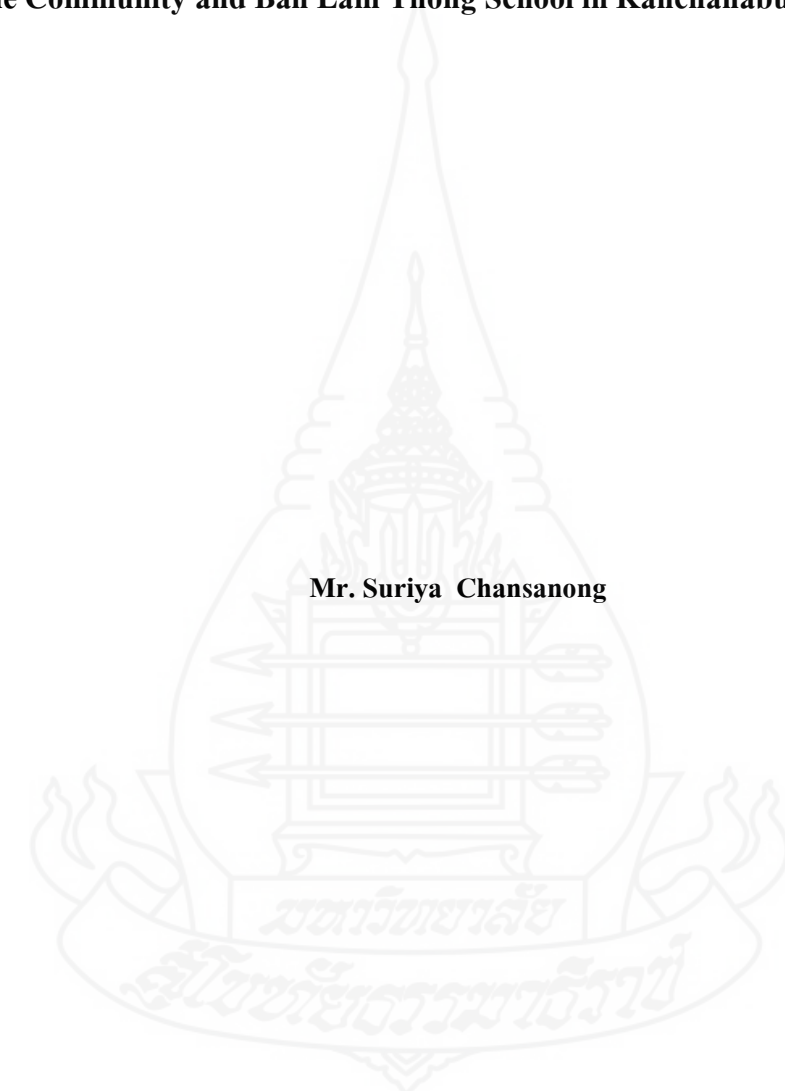

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2554

**The Conditions, Problems and Guidelines for Developing Relationship between
the Community and Ban Lam Thong School in Kanchanaburi Province**

Mr. Suriya Chansanong

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Education in Educational Administration

School of Educational Studies

Sukhothai Thammathirat Open University

2011

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ	สภาพ ปัญหา และแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและ โรงเรียนบ้านแหลมทอง จังหวัดกาญจนบุรี
ชื่อและนามสกุล	นายสุริยะ จันทร์สนอง
แขนงวิชา	บริหารการศึกษา
สาขาวิชา	ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร. เก็จกนก เอื้อวงศ์

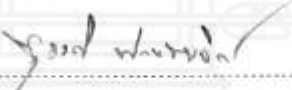
การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ "ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2554"

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

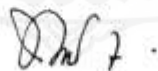
(อาจารย์ ดร. เก็จกนก เอื้อวงศ์)

ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชูชาติ พ่วงสมจิตร)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ชื่อการศึกษา ค้นคว่ำอิสระ สภาพ ปัญหา และแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและ
โรงเรียนบ้านแหลมทอง จังหวัดกาญจนบุรี

ผู้ศึกษา นายสุริยะ จันทร์สนอง รหัสนักศึกษา 2502301183 **ปริญญา** ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
(การบริหารการศึกษา) **อาจารย์ที่ปรึกษา** อาจารย์ ดร. เก็จกนก เอื้อวงศ์ **ปีการศึกษา** 2554

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว่ำอิสระครั้งนี้มี วัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพและปัญหาเกี่ยวกับ
ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและโรงเรียนบ้านแหลมทอง จังหวัดกาญจนบุรี และ (2) แนวทางการ
พัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและโรงเรียนบ้านแหลมทอง จังหวัดกาญจนบุรี

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ครู 6 คน คณะกรรมการสถานศึกษา 7 คน ผู้ปกครอง
นักเรียนและชุมชนบ้านแหลม จังหวัดกาญจนบุรี 8 คนรวมทั้งสิ้น 21 คน เครื่องมือในการเก็บ
ข้อมูลได้แก่ แนวคำถามในการสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า (1) โรงเรียนมีความสัมพันธ์กับชุมชนไม่ดีนัก มีการให้บริการ
ห้องสมุด ห้องประชุมแก่ชุมชนเป็นบางครั้ง ครูไม่ค่อยได้ร่วมกิจกรรมของชุมชน ผู้ปกครองและ
ชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมกิจกรรมของโรงเรียนน้อย โรงเรียนได้รับการสนับสนุนด้านทรัพยากร
น้อยลง การประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึงและขาดความสม่ำเสมอ ส่วนปัญหาความสัมพันธ์ระหว่าง
โรงเรียนกับชุมชน พบว่า โรงเรียนขาดความพร้อมด้านสถานที่ อุปกรณ์ และบุคลากรมีจำนวนน้อย
ไม่เพียงพอในการให้บริการ ชุมชนขาดความเชื่อมั่นในความสามารถของครู ครูไม่ค่อยเข้าไปมี
ส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน ขาดการประสานความร่วมมือกับชุมชนในการเข้าร่วมกิจกรรม
ของชุมชน โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมน้อย ขาดการประสานงาน
เพื่อขอรับการสนับสนุนจากชุมชนและรายได้ของคนในชุมชนเป็นกลุ่มผู้มีรายได้น้อย รวมทั้งขาด
รูปแบบและผู้รับผิดชอบด้านการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน และ (2) แนวทางการพัฒนา
ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พบว่า ผู้อำนวยการและครูควรมีความเป็นกันเองกับบุคคล
ในชุมชน ควรเป็นผู้นำในการให้บริการชุมชน ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการ
วางแผนการดำเนินงาน กำหนดโครงการ กิจกรรม ผู้อำนวยการควรเปิดโอกาสให้ครูแสดงความคิดเห็น
เกี่ยวกับรูปแบบของกิจกรรมโรงเรียน และควรนำครูเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของ
ชุมชน ควรกำหนดหน้าที่รับผิดชอบของครูเกี่ยวกับการให้บริการชุมชนไว้อย่างชัดเจน และการ
ประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนควรมีรูปแบบและช่องทางที่ชัดเจน ทั่วถึง และมีความสม่ำเสมอ
คำสำคัญ ความสัมพันธ์ชุมชน แนวทางการพัฒนา

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ดีด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก อาจารย์ ดร. เก็จนก เอื้องวงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระกรุณาให้คำปรึกษา ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะตลอดระยะเวลาของการทำการศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชูชาติ พ่วงสมจิตร อนุเคราะห์เป็นกรรมการสอบ ตลอดจนอาจารย์ทุกท่านในแขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ ซึ่งเป็นผู้สอนให้ความรู้กระบวนการทำวิจัยและวิชาการศึกษาต่างๆ จึงทำให้การศึกษาค้นคว้าอิสระเล่มนี้เสร็จสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ดร.นิลุบล คงเกตุ ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองสามพราณ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ดร.จิรวรรณ นาคพัฒน์ และนางสาวนิภา สุขพิทักษ์ ศึกษาพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ที่ให้คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องในการสร้างเครื่องมือวิจัย คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียนและคณะครูโรงเรียนบ้านแหลมทองทุกท่าน ซึ่งให้ความอนุเคราะห์เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ของสำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่ให้บริการการศึกษาค้นคว้าเป็นอย่างดีตลอดระยะเวลาของการศึกษาค้นคว้าอิสระนี้

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณนายเย็น และนางวิมล จันท์สนอง ผู้เป็นบิดามารดา ที่ให้การสนับสนุนด้านการศึกษา ครอบครัวจันท์สนองและเพื่อร่วมงานโรงเรียนบ้านแหลมทองจังหวัดกาญจนบุรี ที่เป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมาจนสำเร็จการศึกษา

สุริยะ จันท์สนอง

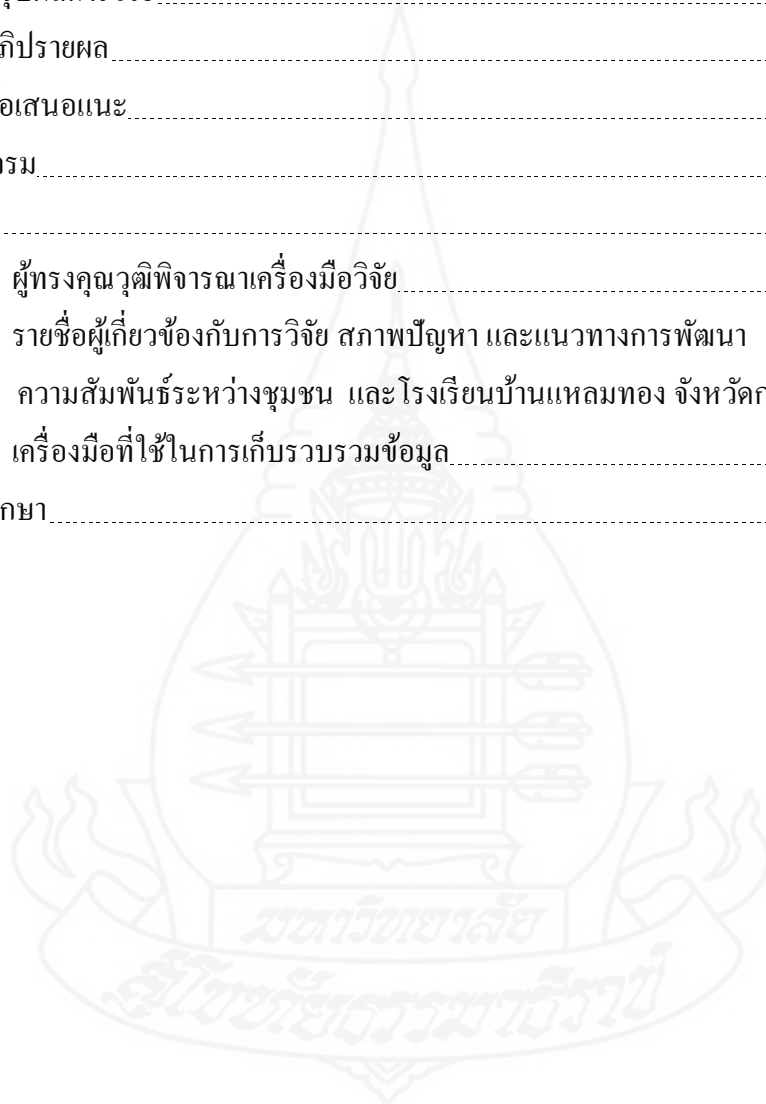
กรกฎาคม 2554

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	4
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
ประโยชน์ที่จะได้รับ.....	8
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	9
ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน.....	9
การสนทนากลุ่ม.....	25
ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนบ้านแหลมทอง จังหวัดกาญจนบุรี.....	31
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	36
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	44
กลุ่มผู้ให้ข้อมูล.....	44
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	44
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	45
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	51
ตอนที่ 1 สภาพและปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน บ้านแหลมทอง จังหวัดกาญจนบุรี.....	51
ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน บ้านแหลมทอง จังหวัดกาญจนบุรี.....	58

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	62
สรุปผลการวิจัย	62
อภิปรายผล	64
ข้อเสนอแนะ	70
บรรณานุกรม	72
ภาคผนวก	77
ก ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย	78
ข รายชื่อผู้เกี่ยวข้องกับการวิจัย สภาพปัญหา และแนวทางการพัฒนา ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน และ โรงเรียนบ้านแหลมทอง จังหวัดกาญจนบุรี	80
ค เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	83
ประวัติผู้ศึกษา	94

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 แสดงจำนวนนักเรียนโรงเรียนบ้านแหลมทอง ปีการศึกษา 2553	32
ตารางที่ 2.2 ข้อมูลบุคลากรโรงเรียนบ้านแหลมทอง	33

ณ

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
ภาพที่ 2.1 ขั้นตอนสำคัญของการดำเนินการวิจัยแบบสนทนากลุ่ม.....	28

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ชุมชนเป็นองค์กรทางสังคมและเป็นสถาบันระดับพื้นฐานที่สามารถนำพาสังคมและประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าได้อย่างมั่นคงและสมดุล เนื่องจากชุมชนเป็นทั้งแหล่งที่อยู่ของกลุ่มคนที่เป็นภูมิปัญญาเป็นแหล่งทรัพยากรและเป็นสถานหล่อหลอมบุคคลในชุมชนให้อยู่ร่วมกันอย่างเหมาะสม ส่วนการศึกษาเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เจริญงอกงาม ชุมชนเป็นสถาบันทางสังคมที่มีอิทธิพลและมีความสำคัญยิ่งต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน เป็นผู้ใช้บริการทางการศึกษาที่โรงเรียนต้องจัดให้สนองความต้องการและให้เกิดความพึงพอใจชื่นชม ศรัทธาต่อคณะผู้บริหาร ผู้สอน ความสัมพันธ์ของชุมชนกับโรงเรียนเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อคุณภาพการเรียนการสอน ความสัมพันธ์นี้ได้แก่ การแก้ปัญหาร่วมกัน การให้ความรู้และบริการแก่ชุมชน การได้รับความรู้จากชุมชน และชุมชนมีเจตคติที่ดีต่อโรงเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับโรงเรียนจึงเป็นสิ่งที่ทำให้โรงเรียนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2547 : 5) การศึกษามีส่วนเกี่ยวข้องกับคนในชุมชนทุกคน และถือว่าชุมชนจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการศึกษา การจัดการศึกษาที่ดีจะต้องคำนึงถึงชุมชนท้องถิ่น สนองความต้องการของคนในท้องถิ่นบุคคลที่อยู่ในชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการเรียนการสอนของสถานศึกษา(ทัศนาศวรงค์, 2548 : 43) สอดคล้องตามหลักการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 8 ได้กำหนดหลักการศึกษาไว้และใช้หลักการดังกล่าวเป็นตัวกำหนดสาระเนื้อหาของกฎหมายว่าด้วยการศึกษาไว้ 3 ประการคือการศึกษาตลอดชีวิต การมีส่วนร่วมและพัฒนาสาระการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง มาตรา 9 การจัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นในการจัดการศึกษา โดยบุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กรต่าง ๆ จะได้รับการส่งเสริมให้เข้าร่วมเสนอแนะ กำกับติดตาม และสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อประโยชน์ของสังคมโดยรวม(สถาบันพัฒนาผู้บริหาร, 2548 : 2)

ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารการศึกษาในยุคปัจจุบันเพราะโรงเรียนเป็นสถาบันพัฒนาคนเพื่อดำรงชีวิตที่ดีในชุมชนและโรงเรียนเป็นแหล่งวิชาการสาขาต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในด้านการเรียนรู้ของคนในชุมชน เป็นผู้ผลิต พัฒนา และคัดเลือกสมาชิกที่ดีให้กับชุมชน โรงเรียนยังเป็นแหล่งถ่ายทอดวัฒนธรรมของชุมชน เป็นศูนย์รวมของชุมชนในการจัดกิจกรรมและบริการต่าง ๆ เป็นหน่วยผลิตวิชาการใหม่ ๆ ให้กับชุมชน โรงเรียนอาศัยภาษีและต้องการความช่วยเหลือสนับสนุนอุปถัมภ์ต่าง ๆ จากประชาชน(นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ : 2534 อ้างถึงใน สำเร็จ คล้าจิน, 2548 : 20) การกำหนดนโยบายการจัดการศึกษา สถานศึกษากับชุมชนเป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้สถานศึกษาและชุมชนต่างพึ่งพาอาศัยกัน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนจึงเป็นภารกิจสำคัญยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินการเพื่อประโยชน์ร่วมกันระหว่างสถานศึกษา ผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชนท้องถิ่น ดังนั้น การจัดการศึกษาในปัจจุบันจึงต้องสอดคล้องกับความต้องการของคนส่วนใหญ่ชุมชนและสังคม โดยพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และให้ชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของสถานศึกษาจะทำงานแยกจากกันไม่ได้จำเป็นต้องพึ่งพาช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สถานศึกษาต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน และชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเช่นกัน (ทัศนาศ แสงศักดิ์, 2548 : 43 - 44) เพราะชุมชนมีทั้งทรัพยากรที่เป็นบุคคล องค์กรความรู้ ภูมิปัญญาไทยและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายผู้ที่ได้ประโยชน์จากการศึกษาก็คือลูกหลานของชุมชนเอง ดังที่ ฯพณฯ องคมนตรี ศาสตราจารย์นายแพทย์เกษม วัฒนชัย กล่าวไว้ว่า “โรงเรียน คือ แหล่งเรียนรู้ของชุมชน” และ “ชุมชน คือ แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน” (รุ่ง แก้วแดง, 2546 : 175) โรงเรียนจะทำหน้าที่ให้การศึกษาแก่เด็กครบทุกสิ่งทุกอย่างนั้นย่อมเป็นไปได้ ประสบการณ์ที่เด็กควรได้รับมิใช่อยู่อเฉพาะในโรงเรียนเท่านั้นยังมีอยู่ในที่อื่น ๆ ในชุมชนอีกมาก ชุมชนจึงมีส่วนในให้ประสบการณ์ที่เป็นรากฐานทางขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและเจตคติแก่เด็ก โรงเรียนจึงต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์กับชุมชนและทำประโยชน์ให้กับชุมชน ในขณะเดียวกันก็เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนช่วยพัฒนากิจกรรมของโรงเรียนด้วย

โรงเรียนประถมศึกษากระจายอยู่ทุกท้องถิ่นทั่วประเทศเพื่อจัดและให้บริการด้านการศึกษาทั้ง 3 ระดับการศึกษา คือ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้นตลอดจนได้ปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้ทันสมัยมากขึ้น เพื่อให้ทันต่อความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสำคัญที่สุดคือต้องสามารถช่วยเหลือและตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนได้ ซึ่งบทบาทหน้าที่โดยตรงของโรงเรียนประถมศึกษาจะครอบคลุมงานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจกรรมนักเรียน งานธุรการ การเงิน และพัสดุ งานอาคารสถานที่และงานสัมพันธ์กับชุมชนซึ่งดำเนินการเกี่ยวข้องกับชุมชนซึ่ง

รวมหมายถึงผู้ปกครอง นักเรียน วัด องค์กรต่าง ๆ ที่อยู่ในชุมชน โดยให้ชุมชนหรือบุคคลในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนและจากสภาพการดำเนินงานจัดการศึกษา โรงเรียนประสบปัญหาและอุปสรรคอย่างมาก เช่น ขาดการสนับสนุนช่วยเหลือจากชุมชนในท้องถิ่นในการพัฒนาโรงเรียนจึงเป็นผลให้การจัดการศึกษายังไม่มีคุณภาพที่ดีได้มาตรฐาน (ประยูรศรีประสาธน์และคณะ , 2542 : 5-6) ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่งส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ และกระทรวงศึกษาธิการกำหนดมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ไว้ใน มาตรฐานด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วยมาตรฐานที่ 17 สถานศึกษามีการสนับสนุนและใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กรทางศาสนา สถาบันทางวิชาการและองค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549 : 89) จากกฎหมายและนโยบายเหล่านี้ สถานศึกษาต้องตื่นตัวให้ความสนใจและเห็นความสำคัญของชุมชนกับการจัดการศึกษาเพื่อให้โรงเรียนเป็นของชุมชนและบริหารโดยชุมชนเพื่อประโยชน์สูงสุดของชุมชนเอง

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนบ้านแหลมทอง จังหวัดกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 1 พบว่า ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากวิธีการสร้างความสัมพันธ์ให้ ดีที่สุดนั้นเป็นบทบาทของผู้บริหาร ครูผู้สอนที่จะร่วมกันจัดกิจกรรมนำชุมชนเข้าสู่โรงเรียน นำโรงเรียนสู่ชุมชน และการให้บริการชุมชน งานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็น งานที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในปัจจุบัน จากรายงานการประเมิน คุณภาพภายนอก สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบ 2 (พ.ศ.2549-2553) เมื่อวันที่ 2- 4 ธันวาคม 2551 พบว่าการดำเนินงานจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านแหลมทองตามมาตรฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย มาตรฐานด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ จากผลการดำเนินงานในหลายปีการศึกษาที่ผ่านมา โรงเรียนบ้านแหลมทองขาดการประสานงาน เพื่อให้ชุมชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ขาดการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้าง ความเข้าใจให้บุคลากรใน โรงเรียนและชุมชนเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ขาดการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของโรงเรียนต่อชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ขาดการเข้ามามี ส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการมีบทบาทเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (สำนักรับรอง มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2551 : 38) สรุปสภาพปัญหาของโรงเรียนบ้านแหลม

ทอง คือโรงเรียนขาดการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาน้อยทำให้ขาดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ขาดการส่งเสริมสนับสนุนและความร่วมมือจากชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงานตามหน้าที่น้อย เนื่องจากไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ ชุมชนไม่เห็นความสำคัญของโรงเรียนทำให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ใน โรงเรียนไม่ได้รับการสนับสนุนจากชุมชนเท่าที่ควร และโรงเรียนขาดการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ การดำเนินการไม่ต่อเนื่องส่งผลให้ชุมชนไม่ทราบความเคลื่อนไหวในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน ทำให้ไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษา รับผิดชอบในการกำหนดแนวทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จึงมีความประสงค์ที่จะทำการศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและโรงเรียนบ้านแหลมทอง จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อนำข้อมูลจากการศึกษาไปกำหนดเป็นรูปแบบแนวทางยุทธศาสตร์ปรับปรุงพัฒนาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพ และปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและโรงเรียนบ้านแหลมทอง จังหวัดกาญจนบุรี

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและโรงเรียนบ้านแหลมทอง จังหวัดกาญจนบุรี

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาและสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ ปรีชา คัมภีรปกรณ (2553 : 119-120) ซึ่งระบุเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ 6 ด้าน ได้แก่ 1)โรงเรียนให้การศึกษา 2)โรงเรียนให้บริการด้านวิชาการ 3)โรงเรียนให้บริการด้านสถานที่ 4)โรงเรียนให้บริการด้านการฝึกอบรมวิชาชีพ 5)โรงเรียนรับการสนับสนุนด้านทรัพยากรจากชุมชนและ 6) การส่งเสริมให้โรงเรียนเป็นศูนย์พัฒนาการ และมาตรฐาน โรงเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ(2541 : 21) ซึ่งระบุงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ 5 ด้าน ได้แก่ 1) การประชาสัมพันธ์โรงเรียน 2) การให้บริการแก่ชุมชน 3) การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน 4) การให้ชุมชนมีส่วนร่วม

ในกิจกรรมของโรงเรียน และ5) การเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน จากการศึกษาผู้วิจัยได้สังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิด 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการให้บริการชุมชน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ด้านการรับการสนับสนุนทรัพยากรจากชุมชน และด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน นำเสนอผังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้กำหนดขอบเขตการวิจัยดังนี้

4.1 ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาจากผู้ให้ข้อมูล คือ ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนบ้านแหลมทอง จังหวัดกาญจนบุรี ปีการศึกษา 2553 ประกอบด้วยจำนวน ครู 6 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 7 คน และผู้ปกครองนักเรียนจำนวน 8 คน ปีการศึกษา 2553

4.2 ขอบเขตด้านตัวแปร

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและโรงเรียนบ้านแหลมทอง จังหวัดกาญจนบุรี ตามภารกิจการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน 5 ด้าน ประกอบด้วย

- 1) ด้านการให้บริการชุมชน
- 2) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน

- 3) ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน
- 4) ด้านการรับการสนับสนุนด้านทรัพยากรจากชุมชน
- 5) ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมายถึง การดำเนินงานร่วมกันของโรงเรียนกับชุมชนในภารกิจด้านการให้บริการชุมชน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ด้านการรับการสนับสนุนทรัพยากรจากชุมชน และด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

5.2 สภาพความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมายถึง ลักษณะการดำเนินการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามภารกิจงาน 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการให้บริการชุมชน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ด้านการรับการสนับสนุนทรัพยากรจากชุมชน และด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

5.3 ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมายถึง สิ่งที่เป็นอุปสรรคที่ทำให้ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนินการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามภารกิจงาน 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการให้บริการชุมชน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ด้านการรับการสนับสนุนทรัพยากรจากชุมชน และด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

5.4 แนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมายถึง ความคิดเห็นที่เป็นข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาการสร้างการดำเนินงานร่วมกันของโรงเรียนกับชุมชนในภารกิจด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานร่วมกันของโรงเรียนกับชุมชนในภารกิจด้านการให้บริการชุมชน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ด้านการรับการสนับสนุนทรัพยากรจากชุมชน และด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

5.5 ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนด้านการให้บริการชุมชน หมายถึง การที่ผู้บริหาร ครูให้ความรู้ทางวิชาการเป็นแหล่งความรู้ของชุมชนในรูปของการจัดที่อ่านหนังสือของหมู่บ้าน จัดนิทรรศการความรู้ต่าง ๆ ให้ชาวบ้านในชุมชนทราบเป็นครั้งคราว และการที่บุคคลใน

ชุมชนขอใช้บริการอาคารสถานที่ในด้านการศึกษา การประกอบพิธีต่าง ๆ เช่น งานประจำปี ของหมู่บ้าน งานประเพณี งานแต่งงาน งานกฐิน

5.6 ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน
หมายถึง การที่ผู้บริหาร ครูของโรงเรียนบ้านแหลมทองมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้นใน โอกาสต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมที่เป็นขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น กิจกรรมของบุคคลในชุมชน กิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชน การเป็น กรรมการตัดสินต่าง ๆ ของชุมชน

5.7 ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรม ของโรงเรียน หมายถึง การเปิดโอกาสเชิญชวนหรือหาทางให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม ของโรงเรียน ได้แก่ วันเด็ก วันแม่ วันพ่อ วันไหว้ครู วันสำคัญอื่น ๆ ของโรงเรียน การพัฒนา โรงเรียน การส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่น กลุ่มสนใจ

5.7 ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนด้านการรับการสนับสนุนด้านทรัพยากร จากชุมชน หมายถึง เชิญชวนหรือหาทางให้บุคคลในชุมชนได้เข้าร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน เป็น การขอความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชนทุกอย่าง ทั้งทางด้านวิทยากร แรงงาน วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ สถานที่หรือคำแนะนำและทรัพยากรอื่น ๆ

5.8 ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน
หมายถึง การเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียน ได้แก่ การจัดทำเอกสารหรือ สิ่งพิมพ์ การออกเสียงตามสาย การทำรายงานผลการเรียนและความประพฤติของนักเรียน การ ประชุมผู้ปกครอง การแสดงผลงานทางวิชาการ

5.9 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐานของโรงเรียนบ้านแหลมทอง ซึ่งแต่งตั้งตามมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ของ โรงเรียนบ้านแหลมทอง อำเภอ ด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี ประกอบด้วย ผู้แทนครูจำนวน 1 คน ผู้แทนผู้ปกครอง จำนวน 1 คน ผู้แทนองค์กรชุมชน จำนวน 1 คน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 1 คน ผู้แทน ศิษย์เก่า จำนวน 1 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน

5.10 ครู หมายถึง ผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนบ้านแหลม ทอง ตำบลกลอนโคก อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาญจนบุรี เขต 1

5.11 ผู้ปกครองนักเรียน หมายถึง บิดา มารดา หรือบุคคลที่นักเรียน โรงเรียนบ้าน แหลมทอง อาศัยอยู่ด้วยในกรณีไม่ได้อยู่ร่วมกับบิดา มารดาที่แท้จริง

6. ประโยชน์ที่จะได้รับ

6.1 ได้ความรู้ด้านการบริหารการศึกษา ในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

6.2 ได้แนวทางการปรับปรุงการบริหารงานของโรงเรียนที่ประสบปัญหาด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อการกระจายอำนาจทางการศึกษาจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่น

6.3 ได้แนวทางเพื่อการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษาที่ใช้ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและโรงเรียนบ้านแหลมทอง จังหวัดกาญจนบุรีผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า และรวบรวมทฤษฎีและหลักการจากหนังสือ บทความ วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเสนอผลการศึกษาค้นคว้าตามลำดับดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
2. การสนทนากลุ่ม
3. ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนบ้านแหลมทอง จังหวัดกาญจนบุรี
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

1.1 ความหมายของความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ประทีป สยามชัย (2526: 57) ได้ให้ความหมาย ของความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ว่า “เป็นความสัมพันธ์สองทาง คือ จากชุมชนสู่โรงเรียน และจากโรงเรียนสู่ชุมชน ไม่ใช่เป็นการติดต่อจากโรงเรียนไปสู่ชุมชนอย่างเดียว หรือจากชุมชนมาสู่โรงเรียนอย่างเดียวเพราะความสัมพันธ์อย่างแท้จริงจะต้องเข้าใจกันทั้งสองฝ่าย

จิตต์ โชติอุทัย (2532: 37) ได้กล่าวถึงความหมายของความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนไปสู่ประชาชนทางหนึ่งและในขณะเดียวกันก็คอยฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อนำเอากระแสประชามตินั้นกลับไปสู่โรงเรียนควบคู่กัน ไป ซึ่งเป็นกระบวนการของการสื่อสารสองทาง (Two – way process of communication) ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน อันนำมาซึ่งความเข้าใจอันดีต่อกัน

กิติมา ปรีดีคิลก (2532: 237) กล่าวว่าความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมายถึง กระบวนการในการวางแผน การควบคุม การประสานงาน การจัดบุคลากร และเผยแพร่ความรู้ต่อชุมชนเพื่อร่วมกันพัฒนาชุมชนและโรงเรียนให้เจริญก้าวหน้าไปพร้อมกัน

สรุปได้ว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้นหมายถึง วิธีการหรือกระบวนการดำเนินการใดๆ ที่เกิดจากความร่วมมือกันจากชุมชนสู่โรงเรียน และจากโรงเรียนสู่ชุมชน ร่วมกันวางแผน ควบคุม ประสานงาน จัดบุคลากร และเผยแพร่ความรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ความรู้สึกและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ร่วมมือในการพัฒนาการศึกษาของ โรงเรียนและพัฒนาชุมชนไปพร้อมกัน

1.2 ความมุ่งหมายของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

โรงเรียนที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาให้แก่นักเรียนมักจะได้รับความสนใจ สอดส่องดูแลและช่วยเหลือเกื้อกูลในด้านต่างๆ จากผู้ปกครองนักเรียนและชุมชน อยู่เสมอ ดังนั้นการที่จะให้ชุมชนเห็นความสำคัญของการศึกษาจึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่สำคัญยิ่ง ดังเช่น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2532: 25-26) ได้กำหนดความมุ่งหมายของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ดังนี้

1. เพื่อให้ชุมชนมีความเข้าใจอันดีต่อโรงเรียน อันจะช่วยให้โรงเรียนได้รับความร่วมมือและความสะดวกในการดำเนินงาน
2. เพื่อให้โรงเรียนสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชุมชน คือ บุคคล วัสดุ และสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำเนินงานของโรงเรียนได้
3. เพื่อให้โรงเรียนได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากชุมชน ทั้งด้านการเงิน แรงงาน วัสดุอุปกรณ์ และความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการดำเนินงานของโรงเรียน
4. เพื่อเป็นการให้ความช่วยเหลือชุมชน ทางด้านวิชาการและอื่นๆ อันจะเป็นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมอีกทางหนึ่ง
5. เพื่อสนับสนุนในการดำเนินงานหลักของโรงเรียน คือ งานวิชาการบรรลุเป้าหมายได้สะดวก
6. เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีในสิ่งแวดล้อมของหน่วยงาน อันจะทำให้บุคลากรมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

สุรชวีช ศรีชวีช (2532: 110) ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ดังนี้

1. เพื่อเผยแพร่ให้ชุมชนทราบเกี่ยวกับกิจการและข่าวสารของโรงเรียน
2. รับทราบข่าวสารการเคลื่อนไหวภายนอกเพื่อประโยชน์ของโรงเรียน
3. ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการศึกษาจนเกิด

ความรู้สึกว่าเป็นหน้าที่ของประชาชนในระบบประชาธิปไตย ที่ต้องสนใจต่อการศึกษาและช่วยกันสนับสนุน

4. ส่งเสริมประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน
5. ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการวางแผนเป้าหมายของการศึกษาและการพัฒนาการเรียนการสอน
6. สร้างความสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างโรงเรียน บ้าน และท้องถิ่น โดยมีโรงเรียนเป็นศูนย์กลาง ศูนย์การศึกษาและวัฒนธรรม
7. เสนอความรู้ทางด้านความก้าวหน้าและความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับสถาบันอื่นๆ ในสังคมเพื่อให้หนทางในการประเมินผลของการดำเนินงานของโรงเรียนจากชุมชน
8. แก้ไขข้อข้องใจสิ่งทีประชาชนเข้าใจโรงเรียน โดยช่วยให้ประชาชนมองโรงเรียนในแง่ดี ด้วยความเชื่อถือและนิยมนยกย่อง

กัมภณช์ จุน โท (2536: 11) ได้อธิบายถึงบทบาทของโรงเรียนที่มีต่อชุมชนว่า โดยทั่วไป หน้าที่โดยตรงของโรงเรียนคือให้วิชาความรู้แก่นักเรียนให้เข้าไปตามความมุ่งหมายของการศึกษา ในเมื่อโรงเรียนเป็นสถาบันที่ให้การศึกษแก่นักเรียน ชุมชนจะต้องเข้าเกี่ยวข้องกับประการแรกในฐานะที่เป็นผู้ปกครองนักเรียน และประการที่สองในฐานะที่เป็นเจ้าของโรงเรียน ทางอ้อม (ผู้เสียภาษี) ด้วยเหตุผลสองประการนี้ โรงเรียนจะต้องมีความสัมพันธ์กับชุมชน

พนิจดา วีระชาติ (2542: 51-52) กล่าวว่า การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนมีความมุ่งหมายสรุปได้ดังนี้

1. เพื่อสร้างเสริมสัมพันธ์ภาพระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพราะสัมพันธ์ภาพจะเป็นเครื่องเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้ร่วมมือกันปฏิบัติการต่าง ๆ ที่มีอยู่ให้บรรลุจุดหมายอันเดียวตามที่กำหนด
2. เพื่อเสริมสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของให้แก่ชุมชน เนื่องจากโรงเรียนเป็นสาธารณสมบัติที่ชุมชนเป็นเจ้าของอยู่แล้ว หากแต่มอบหมายให้คณะครูเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ ซึ่งมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นหัวหน้า
3. เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจการของโรงเรียน กิจการต่างๆ ของโรงเรียนอาจแบ่งเป็นหลายประเภท เช่น การกำหนดความมุ่งหมายและนโยบาย กิจการเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียน กิจการเกี่ยวกับการพัฒนาอาคารสถานที่ ตลอดจนการพัฒนาด้านวิชาการ เช่น หลักสูตร เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานของโรงเรียนสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ในอันที่จะพัฒนาบุตรหลานของเขา

4. เพื่อฟื้นฟูและรักษาวัฒนธรรมของชุมชน ในชุมชนที่มีวัฒนธรรมประจำอยู่มากมาย ทั้งที่เป็นขนบธรรมเนียม ประเพณี และศาสนา วัฒนธรรม เหล่านี้เป็นเครื่องมือสร้างสรรค์ความดีของชุมชน เป็นเครื่องยึดเหนี่ยว เป็นศูนย์รวมทางจิตใจ และเป็นสัญลักษณ์ของชุมชน ชุมชนจะรักษาและหวงแหนอย่างยิ่ง หากโรงเรียนทำการฟื้นฟูและถ่ายทอดให้แก่เยาวชน ชุมชนจะให้ความร่วมมือทุกประการ เพราะชุมชนมองเห็นว่า โรงเรียนกระทำการเพื่อชุมชนอย่างแท้จริง

5. เพื่อสร้างความกลมเกลียวระหว่างบ้านกับโรงเรียน เป็นที่ยอมรับว่าโรงเรียนเป็นหน่วยงานของชุมชน ดำเนินงานพัฒนาคนสำหรับชุมชน โรงเรียนกับชุมชนจึงมีการปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกันในทุกกรณี การดำรงชีพในชุมชนควรจะเป็นหลักสูตรของโรงเรียนปฏิบัติการต่างๆ ควรเป็นของชุมชน โรงเรียนเป็นเพียงสถานที่ฝึกหัดให้เท่านั้น

ซัมพ์ซัน (Sumption, 1966 อ้างถึงใน สำเร็จ คล้าจัน 2548: 22) ได้กำหนดความมุ่งหมายของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ 10 ประการดังนี้

1. เสนอรายงานให้ชุมชนทราบเกี่ยวกับกิจการและข่าวสารของโรงเรียน
2. รับทราบความเคลื่อนไหวจากภายนอก เพื่อประโยชน์ของโรงเรียน
3. ส่งเสริมให้ประชาชนเข้าใจในความสำคัญของการศึกษาและเกิดความรู้สึกว่าเป็นหน้าที่ของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย ที่จะต้องสนใจต่อการศึกษาของท้องถิ่น
4. ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมดูแลการจัดการศึกษาของโรงเรียน
5. ส่งเสริมให้ประชาชนหรือชุมชน เข้ามามีบทบาทในการวางแผนการศึกษาและการพัฒนาการเรียนการสอน
6. สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างบ้านกับโรงเรียน และชุมชนหรือท้องถิ่นที่โรงเรียนตั้งอยู่ให้เกิดขึ้น โดยโรงเรียนเป็นศูนย์ประชาชน ศูนย์การศึกษาและวัฒนธรรม
7. เสนอความรู้ ความก้าวหน้า และแนวโน้มใหม่ทางการศึกษาแก่ชุมชน
8. ส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์ และความร่วมมือระหว่าง โรงเรียนกับสถาบันอื่นๆ

ในสังคม

9. เป็นแนวทางในการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนกับชุมชน
10. เป็นการแก้ไขข้อข้องใจ และสิ่งที่จะทำให้ประชาชนเข้าใจโรงเรียนผิดๆ ช่วยทำให้ประชาชนมองโรงเรียนในแง่ดี ด้วยความซื่อสัตย์และนิมยยกย่อง

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าความมุ่งหมายของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการศึกษา เข้ามามีบทบาทในการวางแผนนโยบายการศึกษา แนวทางพัฒนาการเรียนการสอน ส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและสถาบันอื่น ๆ เป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญเป็นอย่างมากเพราะ

โรงเรียนและชุมชนต่างก็มีส่วนร่วมในการพัฒนาคนให้เป็นคนที่สมบูรณ์ และเพื่อความร่วมมืออันดีที่จะสนับสนุนซึ่งกันและกันในการดำเนินงานต่างๆ

1.3 ความสำคัญและความจำเป็นในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ชุมชนกับโรงเรียนเป็นหน่วยงานทางสังคมที่แยกจากกันไม่ออกเพราะโรงเรียนเป็นหน่วยทางสังคมที่ได้รับมอบหมายโดยกฎหมายให้ทำหน้าที่จัดการศึกษาให้กับคนในสังคม ขณะเดียวกันสังคมก็คือผลผลิตของหน่วยงานทางการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยบุคคลแต่ละคน และครอบครัวของแต่ละคน องค์กรธุรกิจ และองค์กรทางสังคมอื่นๆ ที่รวมกันเป็นหน่วยงานทางการศึกษา โดยนักรักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นไว้หลายทัศนะเกี่ยวกับความสำคัญและความจำเป็นในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ดังนี้

สมาน อัสวภูมิ (2551: 393) เสนอว่างานความสัมพันธ์กับชุมชน มิได้กำหนดไว้ใน การกระจายอำนาจตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 แต่ได้กำหนดการมีส่วนร่วมของชุมชนไว้หลายมาตราและหลายลักษณะ เช่น กำหนดให้ เป็นส่วนหนึ่งของกรรมการการศึกษาในหลายระดับ เช่น ระดับกระทรวง (มาตรา 35) ระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา (มาตรา 38) เป็นต้น มาตรา 29 กำหนดให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นๆ ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยวิธีการต่างๆ และในมาตรา 58 (2) กำหนดให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน และองค์กรต่างๆ เช่นเดียวกันกับที่ระบุไว้ในมาตรา 29 นั้นช่วยกันระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา และมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น จากบทบัญญัติเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าชุมชนมีความจำเป็นต่อการจัดและบริหารการศึกษาไม่น้อยกว่าที่ผ่านมา

สุวัฒน์ มุทเมธา (2524: 104-111) ได้เสนอถึงความจำเป็นในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ ดังนี้

1. การศึกษาในโรงเรียนสัมพันธ์กับบุคคลในชุมชน โรงเรียนให้การศึกษาแก่นักเรียน ซึ่งมาจากชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ โรงเรียนจะต้องหาทางให้การศึกษาแก่ชุมชน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชน สัมพันธ์สอดคล้องกับที่โรงเรียนให้การศึกษาแก่นักเรียนไปเพื่อความ สุข ความเจริญก้าวหน้าของนักเรียน ประชาชนและชุมชนนั้น

2. เพื่อให้ประชาชนเข้าใจโรงเรียน โรงเรียนเป็นสถาบันการศึกษาของชุมชน ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมของชุมชน พัฒนาชุมชนและทรัพยากรของชุมชนทำให้ชุมชนมีความ

เจริญก้าวหน้าเปลี่ยนแปลงไป สิ่งที่โรงเรียนจัดทำไปก็เพื่อชุมชน ถ้าชุมชนไม่เข้าใจ โรงเรียน ไม่เข้าใจจุดมุ่งหมายของโรงเรียน ไม่เข้าใจสิ่งที่โรงเรียนมุ่งกระทำและดำเนินการอยู่ ชุมชนก็ไม่รับรู้ ไม่สนใจสิ่งที่โรงเรียนจัดทำขึ้น ไม่สนับสนุนให้ความร่วมมือ สิ่งที่โรงเรียนมุ่งทำอยู่ก็ไม่เกิดประโยชน์ เพราะชุมชนไม่ยอมรับ ไม่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ชุมชนยังอาจมีเจตคติไม่ดีต่อโรงเรียน ยังเป็นปัญหาแก่นักเรียนในการนำสิ่งที่โรงเรียนอบรมสั่งสอนไปใช้ในชีวิตด้วย

3. เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม การที่โรงเรียนทำหน้าที่พัฒนาทรัพยากรของชุมชนและในเวลาเดียวกันพัฒนาชุมชนไปด้วย การให้ประชาชนมีส่วนร่วมนอกจากโรงเรียนจะได้รับความร่วมมือ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่างๆ จากประชาชนแล้ว ยังทำให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในปรัชญาความมุ่งหมายและการดำเนินการต่าง ๆ ของโรงเรียน ทำให้เป็นผลดีต่อความสัมพันธ์ร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนยิ่งขึ้น เนื่องจากภารกิจของโรงเรียนสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับชีวิตของทุกคนในชุมชนการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมด้วยความศรัทธาและจริงใจเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อการปรับปรุงงานทุกงาน ทุก ๆ ด้านของโรงเรียน

4. ทำให้ประชาชนเห็นความก้าวหน้าของการศึกษา ต้องให้ชุมชนมองเห็นความก้าวหน้าด้วยความชื่นชมยินดีและยอมรับ พร้อมทั้งจะนำไปปรับปรุงชีวิตของตนได้

5. เพื่อให้ประชาชนสนับสนุนช่วยเหลือโรงเรียน โรงเรียนจะเจริญก้าวหน้าได้ ต้องอาศัยการสนับสนุนช่วยเหลือจากประชาชน ทั้งกำลังทรัพย์ กำลังกาย และกำลังความคิด ประชาชนต้องยอมรับว่าโรงเรียนเป็นสถาบันที่มีคุณค่าของชุมชน

6. เพื่อแก้ไขภาพพจน์ครู ความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จะช่วยขจัดปัญหาต่าง ๆ เนื่องจากโรงเรียนครูกับผู้ปกครองและประชาชนทั่วไปก็สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทำความเข้าใจกันได้

7. เพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวกับกลุ่มคนที่เป็นปัญหาต่อการศึกษา การที่บุคคลบางกลุ่มมีปัญหาต่อการศึกษา จะเป็นกรณีใดๆ ก็ตาม โรงเรียนควรทำการศึกษาค้นคว้าหาสาเหตุ ศึกษาเจตคติ ความรู้ความเข้าใจของบุคคลเหล่านั้นต่อการศึกษา ต่อบทบาทและคุณค่าของโรงเรียนทั้งนี้เพื่อแสวงหายุทธศาสตร์และวิธีการในการสัมพันธ์ติดต่อกับบุคคลเหล่านั้น

8. เพื่อความร่วมมือของชุมชนต่อการศึกษารือโปรแกรมต่างๆ การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนต้องมุ่งให้นักเรียนเข้าใจชุมชน เข้าใจสิ่งแวดล้อมในชุมชน ให้นักเรียนเห็นความสำคัญและความจำเป็นในการร่วมมือกันปรับปรุงชุมชน สิ่งแวดล้อมต่างๆ ในชุมชนเพื่อให้เหมาะสมในการที่จะทำชีวิตในชุมชนนั้นดีขึ้น การที่นักเรียนจะเข้าใจชุมชน ปรับตนให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมในชุมชนและมีน้ำใจในอันที่จะร่วมมือกันในการพัฒนาชุมชนนั้น จำเป็นที่จะต้องจัด

โปรแกรมการเรียนการสอนให้สัมพันธ์กับชุมชน ให้นักเรียนมีโอกาสทำความเข้าใจชุมชนของตน ให้เข้าใจผลของความเจริญก้าวหน้าของชุมชนต่อบุคคลและประชาชนในชุมชนนั้น

9. เพื่อปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอน เนื่องจากการเรียนการสอนของ โรงเรียนต้องสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับชุมชน ต้องอาศัยความร่วมมือสนับสนุนของชุมชน

10. เพื่อใช้ทรัพยากรของท้องถิ่นหรือชุมชนให้เป็นประโยชน์ ชุมชน หรือท้องถิ่น แต่ละแห่งมีทรัพยากรต่างๆ ทั้งทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรทางสังคม ทรัพยากรเหล่านี้มีค่าต่อการศึกษาและดำรงชีวิตเป็นอย่างยิ่งจำเป็นที่จะต้องนำมาใช้ให้เป็น ประโยชน์ต่อการศึกษาให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้

11. เพื่อความเจริญงอกงามของเด็ก และแก้ปัญหาความประพฤติของเด็ก การที่ เด็กจะเจริญงอกงามด้วยดีนั้น จำเป็นต้องอาศัยสิ่งแวดล้อมที่ดี มีความกลมกลืนกันสิ่งแวดล้อมที่ จัดแย้งกันก็ย่อมเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อความเจริญงอกงามของเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งความ จัดแย้งระหว่าง โรงเรียนกับพ่อแม่ ผู้ปกครองกับชุมชน

12. เพื่อการศึกษาพัฒนาชุมชน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน ทำให้โรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจชุมชนดีทั้งด้านทรัพยากรของชุมชน ปัญหาและความต้องการ ของชุมชน ซึ่งโรงเรียนจะได้นำความรู้ด้านต่างๆ เหล่านั้นมาปรับปรุงหลักสูตร โปรแกรมต่างๆ ให้เหมาะสม ในอันที่จะให้การศึกษาแก่นักเรียนและประชาชนเพื่อนำผลการเรียนรู้ไปปรับปรุง แก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ของชุมชนชุมชนจะได้พัฒนาไปในทางที่เหมาะสมได้

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2534: 26-27) ได้กล่าวถึงความจำเป็นในการสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนไว้ดังนี้

1. เพราะ โรงเรียนเป็นแหล่งรวมวิชาการสาขาต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกจำเป็นในการ สร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน

2. เพราะ โรงเรียนเป็นแหล่งผลิต พัฒนา และคัดเลือกสมาชิกที่ดีให้กับชุมชน

3. เพราะ โรงเรียนเป็นแหล่งถ่ายทอดวัฒนธรรมของชุมชน

4. เพราะ โรงเรียนเป็นแหล่งศูนย์รวมของชุมชน กิจกรรมและการบริการต่างๆ จาก ประชาชน

5. เพราะ โรงเรียนเป็นหน่วยผลิตวิชาการใหม่ๆ ให้กับชุมชน

6. เพราะ โรงเรียนอาศัยภาษีและการสนับสนุนจากประชาชน

7. เพราะ โรงเรียนต้องการความสนับสนุนและอุปถัมภ์ต่างๆ จากประชาชน

สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2532: 24) ได้ให้ความสำคัญและ ความจำเป็นของการบริหารงานการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน โดยสรุปดังนี้

1. เป็นการบริหารงานที่ช่วยสร้างให้การดำเนินงานด้านอื่นๆ ของโรงเรียนเป็นไปได้โดยสะดวก
2. เป็นการบริหารที่ช่วยสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
3. เป็นการบริหารที่ช่วยให้โรงเรียนสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในชุมชนให้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของโรงเรียน
4. เป็นการบริหารที่ช่วยให้เข้าใจสภาพความต้องการและปัญหาของชุมชนเพื่อประกอบในการพิจารณากำหนดนโยบายของโรงเรียน
5. เป็นการบริหารที่มีส่วนให้ความช่วยเหลือแก่ชุมชน อันจะเป็นการช่วยเหลือพัฒนาสังคมอีกทางหนึ่ง
6. เป็นการบริหารงานที่ส่งเสริมในเรื่องการอยู่ร่วมกันและการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน
7. เป็นการบริหารงานที่มีส่วนสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยราชการอื่นเช่น กรมการปกครอง กรมพัฒนาชุมชน เป็นต้น อันจะเป็นผลดีต่อทางราชการ

โรงเรียนประถมศึกษาเป็นสถาบันการศึกษาที่มีความใกล้ชิดกับชุมชนมากที่สุด โดยกระจายอยู่ทุกท้องถิ่นทั่วประเทศ โรงเรียนจึงเป็นแหล่งรวมวิชาการสาขาต่าง ๆ การเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ทำให้โรงเรียนและชุมชนสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในชุมชน ช่วยเหลือเกื้อกูลในการปฏิบัติกิจกรรมและสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น ๆ จึงเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่ง ในการดำเนินงานของโรงเรียนประถมศึกษา

1.4 หลักการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

เนื่องจากการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นงานที่โรงเรียนต้องไปเกี่ยวข้องกับชุมชนไม่ว่าจะโดยการออกไปหาชุมชนหรือนำชุมชนเข้าสู่โรงเรียนก็ตาม การดำเนินการจำเป็นจะต้องมีการวางแผนจัดดำเนินงานอย่างรอบคอบ และตั้งใจจริง หลักการในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีนักวิชาการหลายคนได้เสนอแนวคิด ดังนี้

กิติมา ปรีดีดิลล (2532: 44) ได้ให้หลักการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่คล้ายคลึงกันคือ

1. ยึดหลักมนุษยสัมพันธ์ การติดต่อสัมพันธ์กับชุมชนนั้นต้องอาศัยหลักมนุษยสัมพันธ์เป็นอย่างมาก บุคลากรในโรงเรียนจึงต้องเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี
2. ยึดหลักความจริงใจหรือบริสุทธิ์ใจ ข้อความใดๆ ที่จะเผยแพร่สู่ประชาชนย่อมจะมีความเชื่อถือได้ ตรงไปตรงมามากที่สุด และไม่ควรมีอะไรปิดบังภายในโรงเรียน
3. ยึดหลักซื่อสัตย์ บุคลากรในโรงเรียนควรมีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ และการทำงานควรให้ประชาชนหรือกรรมการศึกษาของโรงเรียนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานต่างๆ ด้วย

4. ยึดความคงเส้นคงวามายังถึงความสม่ำเสมอในการทำงานการติดต่อสัมพันธ์กับคน
 5. ยึดความเสียสละ บุคลากรทุกคนในโรงเรียน ควรมีความเสียสละในการทำงานเพื่อชุมชน
 6. ยึดความอดทนบุคลากรในโรงเรียนจะต้องอดทนเป็นอย่างมากในการดำเนินงานของโรงเรียน และการติดต่อกับชุมชน
 7. ยึดความยืดหยุ่น การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ควรเป็นลักษณะโอนอ่อนผ่อนปรน การดำเนินการควรมีการยืดหยุ่นตามสถานการณ์และเวลา
 8. ยึดความต่อเนื่อง การจะสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนนั้น ย่อมต้องอาศัยเวลาในการดำเนินงานที่ต่อเนื่องกัน และจำเป็นต้องมีตลอดไป
 9. ยึดการครอบคลุมเนื้อหาการสร้างความสัมพันธ์จะต้องครอบคลุมลักษณะงานและขอบข่ายของโรงเรียน ในทุก ๆ ด้านอย่างเพียงพอ มิใช่มุ่งในด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะ
 10. ยึดความเรียบง่าย การนำเสนอของโรงเรียนต่อชุมชนไม่ว่าจะเป็นด้านใด ควรคำนึงถึงความเรียบง่าย สื่อสัมพันธ์กันเข้าใจ
 11. ยึดการสร้างสรรคเป็นหลักที่โรงเรียนต้องมุ่งที่จะกระทำเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
 12. ความสามารถในการปรับตัวการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นในแต่ละโอกาสและแต่ละสภาพปัญหา
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2532: 36) ได้กำหนดหลักปฏิบัติในการดำเนินงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียนนำไปปฏิบัติ ไว้ชัดเจนดังนี้
1. ดำเนินงานด้วยความบริสุทธิ์ใจและตรงไปตรงมา
 2. ติดต่อกับชุมชนต้องมุ่งให้เกิดเจตคติที่ดี
 3. ดำเนินการต่อเนื่องตลอดระยะเวลาทั้งในและนอกโรงเรียน
 4. สร้างความเข้าใจอันดีให้เกิดทั่วไปไม่จำกัดเฉพาะกลุ่ม
 5. รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชนในชุมชน
 6. ใช้วิธีดำเนินงานง่ายๆ และเป็นกันเองกับประชาชนในชุมชน
- นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ (2534: 27) ได้กล่าวถึงหลักการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ว่า
1. ต้องดำเนินการด้วยความบริสุทธิ์ใจ ตรงไปตรงมา และเชื่อถือได้

2. ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ถือเป็นภารกิจที่ต้องทำต่อเนื่องตลอดเวลา
3. ต้องดำเนินการให้ครอบคลุมทุกด้านที่ชุมชนมีส่วนรับผิดชอบ
4. ต้องมีความง่าย และคล่องตัวในการดำเนินงาน
5. ต้องเป็นไปด้วยความสร้างสรรค์มิใช่ทำลายภาพพจน์ของโรงเรียนและ

ชุมชน

6. ต้องดำเนินการปรับให้เข้ากับสภาพของชุมชน
7. ต้องดำเนินการด้วยความยืดหยุ่นให้เข้ากับสาระ วิธีการ เวลา และ โอกาส
8. ควรจะคำนึงถึงความต้องการที่เกี่ยวกับความเจริญงอกงามของแต่ละคนและ

การพัฒนาสังคมและชุมชนไปพร้อมๆ กัน

9. ควรให้กระบวนการติดต่อสื่อสารสองทางในการสร้างความสัมพันธ์กับ

ชุมชนใช้วิถีทางแห่งประชาธิปไตยในการดำเนินงาน

พินิจดา วีระชาติ (2542: 54) กล่าวถึง หลักการที่โรงเรียนใช้ในการสร้าง

ความสัมพันธ์กับชุมชน ดังนี้

1. การทำโรงเรียนให้เป็นศูนย์กลางของประชาชน และปรับปรุงโรงเรียนให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้
2. การผูกมิตรสัมพันธ์กับชาวบ้านและรักษาบรรยากาศอันดีระหว่างชาวบ้านกับโรงเรียน
3. ศึกษาความรู้เรื่องชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ เพื่อที่จะหาสิ่งที่เป็นประโยชน์มาสอนนักเรียน ซึ่งจะทำให้นักเรียนใกล้ชิดกับโรงเรียนมากขึ้น
4. การรับใช้ชุมชนด้วยวิธีดังนี้
 - 4.1 ทำให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของชุมชน
 - 4.2 ชักชวนชาวบ้านเข้าหาโรงเรียน
 - 4.3 จัดการศึกษาผู้ใหญ่
 - 4.4 เปิดโอกาสให้ชาวบ้านใช้โรงเรียน
 - 4.5 จัดสนทนาการต่าง ๆ ร่วมกับชาวบ้าน
5. จัดตั้งสมาคมครู และผู้ปกครองเพื่อร่วมกันบริหาร โรงเรียนให้เจริญ
6. พยายามเผยแพร่กิจกรรมของโรงเรียนให้ประชาชนได้ทราบด้วยวิธีการต่าง ๆ
7. จัดตั้งสมาคมนักเรียนเก่า เพื่อให้นักเรียนเก่าไม่ลืมโรงเรียนและทำประโยชน์แก่

โรงเรียน

สตูปส์และราฟเฟอร์ตี (Stoops and Rafferty, 1961 อ้างถึงใน อรทัย ทิพนเตร, 2547: 29) ได้สรุปหลักการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ 5 ประการคือ

1. ต้องมีทั้งการให้ และการรับข่าวสารต่อชุมชน คือบุคลากรในโรงเรียนจะต้องทราบความเป็นไปของชุมชน และขณะเดียวกันในโรงเรียนก็ต้องแถลงให้ประชาชนทราบถึงปัญหาและวิธีดำเนินงานของโรงเรียน

2. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จะได้ผลอยู่ที่การใช้วิธีการหลายๆทางในเวลาเดียวกัน

3. ต้องพยายามให้ชุมชนเข้าใจโรงเรียนให้มากขึ้น

4. งานที่จัดทำนั้น ควรเป็นงานที่ทำอย่างต่อเนื่องกัน

5. โรงเรียนควรให้ข้อมูลที่น่าสนใจ และง่ายต่อการเข้าใจ และสอดคล้องกับ

สภาพปัจจุบัน

กล่าวโดยสรุปหลักการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนควรประกอบด้วยหลักของความจริงใจ บริสุทธิ์ใจ มีมนุษยสัมพันธ์ มีความเสียสละ ความเป็นกันเองกับชุมชนมีการให้และการรับข่าวสารกับชุมชนตลอดจนศึกษาความรู้เรื่องชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ โดยทำอย่างเป็นกระบวนการต่อเนื่องใช้วิธีง่ายๆ และยินดีรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนในชุมชนเพื่อให้ชุมชนเข้าใจโรงเรียนมากขึ้น

1.5 บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับ

ชุมชน

โรงเรียนเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมซึ่งจะเจริญและดำรงอยู่ได้เพราะการร่วมมือช่วยเหลือของสังคม จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยสังคม การจะอาศัยความร่วมมือของสังคมได้ก็โดยการบริการของโรงเรียน ซึ่งอยู่ที่การบริหารของผู้บริหารโรงเรียนนั่นเอง

ฟิลิฐ พิษณานนท์ (2530: 91-93) กล่าวว่าผู้บริหารโรงเรียนต้องมีบทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ได้แก่

1. บทบาทในฐานะผู้นำในสังคม เช่น นำในการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ คิดริเริ่มชี้้นำความคิดใหม่ หรือสิ่งใหม่ๆ เป็นทั้งผู้วิเคราะห์ปัญหา ร่วมงานวางแผนพัฒนาสังคม ประเมินผล และรายงานผลตามแผนพัฒนาท้องถิ่นหรือชุมชนที่เกี่ยวข้อง ได้ทราบ

2. บทบาทในการประสานงานระหว่างหน่วยราชการกับชุมชน

3. บทบาทหน้าที่ในการบริการทางด้านวิชาการแก่ชุมชน

4. ผู้บริหารควรให้การบริการแก่ชุมชนในทางทรัพยากรบุคคล เงิน วัสดุ และ

อื่นๆ

5. ผู้บริหารควรให้ความร่วมมือกับชุมชนด้านกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529: 30) กำหนดบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่โดยละเอียดในด้านโครงสร้างทางวัฒนธรรมด้านประเพณี อาชีพ สภาพเศรษฐกิจ ทรัพยากร สภาพปัญหาเจตคติและความเชื่อถือต่างๆ อันเป็นข้อมูลพื้นฐานที่โรงเรียนจะได้นำมาวิเคราะห์ประกอบในการวางแผนดำเนินงานของโรงเรียนให้เหมาะสมกับท้องถิ่น

2. ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องรับผิดชอบในการจัดให้มีการวางแผนการดำเนินงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยจัดให้มีส่วนร่วมกันระหว่างคณะครู ผู้ปกครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียน

3. กระตุ้นและส่งเสริมให้บุคลากรสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนและให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินงานตามแผน

4. จัดให้มีการประชาสัมพันธ์โรงเรียนอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง โดยใช้เทคนิควิธีต่างๆ

5. จัดให้มีการเยี่ยมเยือนชุมชนเพื่อรับทราบความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อการดำเนินงาน

6. รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมต่างๆ ในขอบข่ายงานตลอดถึงการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน

7. จัดให้มีการบริการแก่ชุมชนในด้านต่างๆ ที่โรงเรียนสามารถทำได้

8. เลือกบุคคลในชุมชนและแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการศึกษาโรงเรียนและส่งเสริม สนับสนุนให้คณะกรรมการศึกษาได้แสดงบทบาทในการสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียนให้มากที่สุด โดยให้เป็นไปตามกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง

9. ดำเนินการให้โรงเรียนสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในท้องถิ่น คือ บุคคล วัสดุอุปกรณ์ สถานที่และสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้มากที่สุด

กิติมา ปรีดีดิถ (2532: 245) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ดังนี้

1. กำหนดรูปแบบหรือแนวทางในการประสานงาน ผู้บริหารจะเป็นผู้วางแนวทางรูปแบบของความสัมพันธ์และการประสานสัมพันธ์ระหว่างหน่วยต่างๆ

2. ทำหน้าที่ประสานงาน ผู้บริหารร่วมลงมือปฏิบัติงาน เป็นผู้ประสานงานและ

สร้างความสัมพันธ์กับชุมชนด้วยตนเอง บางครั้งจะต้องเป็นผู้ประสานงานระหว่างชุมชนกับแหล่ง
 วิทยาการ หรือหน่วยงานอื่นในการพัฒนาชุมชนนั้น

3. เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหาร โรงเรียนถือว่าเป็นผู้ทรงคุณวุฒิของชุมชน
 ดังนั้น ผู้บริหารจะมีบทบาทสำคัญในการนำการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคม

4. เป็นผู้แก้ปัญหา ปัญหาบางประการของชุมชนจำเป็นต้องอาศัยความช่วยเหลือ
 แนะนำจากบุคคลภายนอก ซึ่งบทบาทนี้จะตกอยู่กับผู้บริหาร โรงเรียนในการให้คำแนะนำช่วยเหลือ
 แกลแล็กเกอร์ แบกิน และมัว (Gallagher, Bagin and More, 2005 อ้างถึงใน
 รัตนะ บัวสนธิ์, 2551: 396) ได้รวบรวมและเสนอแนวทางในการบริหารความสัมพันธ์ระหว่าง
 สถานศึกษากับชุมชนสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ดังนี้

1. ระมัดระวังเกี่ยวกับโครงสร้างอำนาจและการตัดสินใจของชุมชน
2. ค้นหาค้นพบว่าจะอะไรคือสื่อและความท้าทายระยะยาวของชุมชนที่ควรใส่ใจเป็น
พิเศษ
3. ความคาดหวังของชุมชนต่อการจัดการศึกษา
4. สถานการณ์ที่เคยเป็นความขัดแย้งในชุมชน
5. ค้นหาและระบุให้ได้ว่ากลุ่มใดเป็นมิตรและฝ่ายตรงกันข้ามเกี่ยวกับการจัด
การศึกษา
6. โอกาสและวิธีการที่จะสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ได้ดียิ่งขึ้น
7. ช่องว่างที่ต้องแก้ไขในการสื่อสารด้านนโยบายและแผนการจัดการศึกษาของ
สถานศึกษากับชุมชน
8. ช่องทางและวิธีการที่จะได้รับทราบทัศนคติของชุมชน
9. การเปลี่ยนแปลงที่เป็นแบบแผนซึ่งเกิดขึ้นในชุมชน
10. ระบุให้ได้ว่าผู้นำในชุมชนมีใครบ้าง และผู้ที่มีอิทธิพลเหนือผู้นำเหล่านั้นเป็นใคร
11. รายชื่อองค์กร ชมรม และสมาคมในชุมชน

สรุปบทบาทของผู้บริหาร โรงเรียนในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน คือ การ
 บริหารงานโรงเรียนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับชุมชน เป็นผู้ประสานงาน ผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีความรู้
 ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่เพื่อที่จะได้ร่วมมือกันปฏิบัติงานให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่าง
 โรงเรียนกับชุมชนในอันที่จะทำให้โรงเรียนเป็นฐานสำคัญของการพัฒนาชุมชนต่อไป

1.6 ขอบข่ายการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

งานความสัมพันธ์กับชุมชน มิได้กำหนดไว้ในการกระจายอำนาจตาม
 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 แต่ได้

กำหนดการบริหารงานออกเป็น 4 ด้าน คือ งานด้านวิชาการ งานงบประมาณ และการบริหารงานบุคคล และงานบริหารทั่วไป โดยงานความสัมพันธ์กับชุมชน เป็นจะอยู่ใน งานบริหารทั่วไป

กรมสามัญศึกษา (2540: 57-64) กล่าวถึงการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้สอดคล้องกับด้านการบริหาร โรงเรียนในงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ 6 ด้าน คือ

1. การวางแผนงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นการศึกษา รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลของชุมชน และการทำแผนสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
2. การสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียน ประกอบด้วย การกำหนดอุดมการณ์เพื่อสร้างเสริมคุณธรรมลักษณะนิสัยและความประพฤติ การสร้างเกียรติประวัติทางด้านวิชาการ ด้านจริยธรรมและคุณธรรม และด้านกีฬา
3. การให้บริการชุมชน ได้แก่ การบริการข่าวสาร การส่งเสริมสุขภาพอนามัย การส่งเสริมอาชีพ การบริการนันทนาการ การบริการอาคารสถานที่และวัสดุครุภัณฑ์ การบริการวิชาการ
4. การเป็นผู้นำและให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน ได้แก่ การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนและการให้ความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่น
5. การได้รับความสนับสนุนจากชุมชน ได้แก่ การจัดตั้งองค์กร เพื่อสนับสนุนโรงเรียน การช่วยเหลือด้านวิชาการ ด้านทุนทรัพย์ ด้านบริการ
6. การประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน คือการมีคณะกรรมการดำเนินการของโรงเรียนวิเคราะห์ผลการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และนำผลการวิเคราะห์ไปใช้ในการปรับปรุงงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541: 21) กล่าวถึงการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้สอดคล้องกับด้านการบริหาร โรงเรียนในงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ 6 ด้านคือ

1. ด้านการให้บริการชุมชนคือการบริการที่โรงเรียนให้กับชุมชนตามความสามารถที่โรงเรียนจะดำเนินการได้ ได้แก่การให้บริการด้านข่าวสารข้อมูล วิชาการ อาชีพ การให้คำแนะนำ คำปรึกษา การให้บริการอาคารสถานที่ หรือวัสดุอุปกรณ์ การให้บริการด้านสวัสดิการเพื่อการแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจ เช่น ที่พักผ่อนหย่อนใจ สนามกีฬา สหกรณ์ร้านค้า ธนาคารข้าว ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ร้านตัดผม ตู้ยาประจำหมู่บ้าน น้ำสะอาด เป็นต้น

2. ด้านการขอความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน คือการขอความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน หมายถึง การขอความช่วยเหลือจากชุมชนทุกอย่าง ทั้งทางด้านวิชาการ แร่งงาน วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ สถานที่หรือคำแนะนำ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวโรงเรียนได้วางแผนหรือโครงการในการขอความช่วยเหลือล่วงหน้า และเมื่อได้รับการสนับสนุน จะจัดกิจกรรมยกย่อง ให้เกียรติออกเกียรติบัตรหรือรายงานผู้บังคับบัญชาชั้นสูง เพื่อออกเกียรติบัตรหรือเครื่องหมายตอบแทนตามระเบียบทางราชการ

3. ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและหน่วยงานอื่น คือ การดำเนินงานหรือกิจกรรมต่างๆ ที่เอื้ออำนวยให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และหน่วยงานอื่น เช่น

- 1) การให้ครูมีส่วนร่วมในการติดต่อสัมพันธ์กับชุมชน
- 2) การจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
- 3) การจัดตั้งกลุ่มหรือชมรมศิษย์เก่า หรือสมาคมครูและผู้ปกครอง

โรงเรียนเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นหน่วยปฏิบัติการจัดการศึกษาจะเป็นเช่นใด ผลที่เกิดขึ้นจากโรงเรียน ภารกิจหลักของโรงเรียนคือการจัดการ

4. ด้านงานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 40 และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 38 คณะกรรมการสถานศึกษา ฯ จะทำงานร่วมกับสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษามีความเข้มแข็ง สามารถบริหารจัดการตนเองได้ตามกรอบที่กฎหมายกำหนด

5. ด้านการขอรับการสนับสนุนจากชมรม สมาคม มูลนิธิ ฯ จากภายนอกพื้นที่ เป็นการแสวงหาแนวทางและความร่วมมือจากชุมชน ให้ชุมชนได้มีส่วนร่วม หรือเป็นที่ปรึกษา โดยผู้บริหารใน โรงเรียนจะเป็นผู้นำในการดำเนินการร่วมกับผู้ปกครองและคณะครูในโรงเรียน สอบถาม หรือติดต่อไปยังศิษย์เก่าหรือบุคคลในชุมชน ที่อยู่นอกพื้นที่ ให้ช่วยประสานและขอรับการสนับสนุนจากชมรม สมาคม องค์กร หรือมูลนิธิ ฯ จากภายนอกพื้นที่ เพื่อชักนำให้มาร่วมกิจกรรม หรือช่วยเหลือโรงเรียนหรือพัฒนาโรงเรียนให้มีความพร้อมด้านต่างๆ มากขึ้นและโรงเรียนสามารถดำเนินการบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน คือการเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียน เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน อันจะช่วยให้โรงเรียนปฏิบัติงานได้สะดวกยิ่งขึ้น ในข่ายงานนี้อาจพิจารณาจากกิจกรรมต่อไปนี้

- 1) การประชุมผู้ปกครอง เพื่อชี้แจงการปฏิบัติงานของโรงเรียน

- 2) การจัดทำจุลสาร หรือพิมพ์เผยแพร่
- 3) จัดทำป้ายประกาศเผยแพร่ข่าวสารของทางโรงเรียน
- 4) การพบปะเยี่ยมเยียนในวาระที่เหมาะสม

ปรัชญา คัมภีรปกรณ์ (2553: 119-120) เสนอรูปแบบที่โรงเรียนกับชุมชนมีความสัมพันธ์กัน ดังนี้

1. โรงเรียนให้การศึกษา คือโรงเรียนทำหน้าที่อบรมสั่งสอนวิชาความรู้ให้แก่ผู้เรียนตามหลักสูตรอันเป็นหน้าที่หลักของโรงเรียน
2. โรงเรียนให้บริการทางด้านวิชาการ โดยทำหน้าที่เป็นแหล่งความรู้ของชุมชน เช่น การจัดที่อ่านหนังสือของหมู่บ้าน จัดนิทรรศการด้านความรู้ต่าง ๆ ให้ชาวบ้านเป็นครั้งคราว
3. โรงเรียนให้บริการด้านอาคารสถานที่ โดยให้สมาชิกของชุมชนใช้สถานที่ทั้งในด้านการฝึกอบรม เช่น การฝึกอบรมลูกเสือ หรือโครงการความมั่นคงของชาติในรูปแบบอื่น ๆ หรือการให้สมาชิกของชุมชนขอใช้สถานที่ในการประกอบพิธีต่าง ๆ เช่น งานประจำปีหมู่บ้าน งานประเพณี หรือแม่แต่งงานกฐิน หรือแต่งงาน
4. โรงเรียนให้บริการด้านการฝึกอบรมวิชาชีพ ในการฝึกอบรมวิชาชีพของคนบางหน่วยงาน เช่น หน่วยงานการศึกษานอกโรงเรียน หรือหน่วยงานอื่น ๆ บางครั้งจำเป็นจะต้องใช้โรงเรียนเป็นที่ทำการทั้งนี้เพราะเป็นสถานที่ที่ลักษณะพร้อมและตั้งอยู่ในทำเลที่เหมาะสมที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมและเดินทางไปมาได้สะดวก
5. โรงเรียนรับการสนับสนุนด้านทรัพยากรจากชุมชน โรงเรียนจะพยายามใช้ทรัพยากรของชุมชน ซึ่งหมายถึง การใช้บุคลากรของชุมชนเป็นวิทยากรในการอบรมสั่งสอนนักเรียนในโรงเรียน เช่น นิมนต์พระภิกษุให้ทำการสอนวิชา การใช้ผู้มีความสามารถทางวิชาชีพสอนวิชาชีพให้แก่นักเรียน เป็นต้น
6. การส่งเสริมให้โรงเรียนเป็นศูนย์พัฒนาการตามแผนพัฒนาชนบทของรัฐบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาชนบทในเขตพื้นที่ที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจ การจัดตั้งหน่วยงานขึ้นใหม่ในทุกตำบลหรือทุกหมู่บ้านย่อมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก การใช้โรงเรียนประถมศึกษาเป็นแหล่งกลางของชุมชนในการพัฒนาชนบท โดยรวมการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ไว้ และใช้โรงเรียนเป็นสะพานหรือเป็นสื่อการพัฒนา

สรุปขอบข่วยการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน คือ การบริหารงานโรงเรียน ในส่วนที่เกี่ยวกับชุมชน ได้แก่ ด้านการให้บริการชุมชน ด้านการขอความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน ได้แก่ ด้านการให้บริการชุมชน ด้านการขอความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน ด้านการ

เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและหน่วยงานอื่น ด้านงานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการขอรับการสนับสนุนจากชมรม สมาคม องค์กร หรือมูลนิธิ ฯ จากภายนอกพื้นที่ และด้านการประชาสัมพันธ์

2. การสนทนากลุ่ม

การสนทนากลุ่ม (Focus Group) เป็นเทคนิคในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งสามารถนำไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์ได้หลายอย่าง เป็นเหตุผลสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้การสนทนากลุ่มได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย โดยมีสาระสำคัญตามลำดับดังนี้

2.1 ลักษณะสำคัญการสนทนากลุ่ม

รัตนะ บัวสนธ์ (2551: 112) อธิบายไว้ว่าการสนทนากลุ่ม หมายถึง การให้กลุ่มบุคคลหนึ่งที่นักวิจัยคัดเลือกมาทำการสนทนาโต้ตอบแสดงความรู้สึกนึกคิดซึ่งกันและกันในประเด็นต่าง ๆ ที่นักวิจัยกำหนดขึ้นตามวัตถุประสงค์การวิจัยกลุ่มบุคคลที่สนทนากันนั้นมิได้เกิดขึ้นเองตามปกติ แต่จะเป็นกลุ่มบุคคลที่นักวิจัยคัดเลือก ให้มาร่วมสนทนาโดยพิจารณาว่าบุคคลเหล่านั้นจะมีความรู้และสามารถแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นต่าง ๆ ที่นักวิจัยต้องการได้ ทั้งนี้ในการสนทนานั้นมิได้มุ่งให้สนทนากับนักวิจัยเพียงอย่างเดียว แต่จะมุ่งให้บุคคลในกลุ่มได้มีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบซึ่งกันและกันตามประเด็นนั้น ๆ หรืออาศัยหลักของพลวัตกรกลุ่ม (group dynamic)

ชาย โพธิ์สิตา (2552: 112) กล่าวว่า การสนทนากลุ่ม (Focus Groups) คือ กลุ่มคนที่ถูกจัดขึ้นมาเพื่อการสนทนาหรือการอภิปรายกัน โดยมีจุดมุ่งหมายเจาะจง เพื่อหาข้อมูลที่ถูกต้องตรงประเด็น สำหรับตอบคำถามการวิจัยเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ

2.2 ข้อดีของการสนทนากลุ่ม

รัตนะ บัวสนธ์ (2551: 126-127) ได้สรุปข้อดีของการสนทนากลุ่ม ไว้ดังนี้

1. ประหยัดงบประมาณและสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างรวดเร็วเมื่อเปรียบเทียบกับเทคนิควิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพแบบอื่น ๆ
2. ทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นความจริงจำนวนมากและเป็นข้อมูลที่อยู่ในรูปภาษาพูดของบุคคลนั่นเอง เนื่องจากการสนทนากลุ่มเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมสนทนาได้ทำการโต้ตอบตามประเด็นจึงทำให้ผู้เข้าร่วมสนทนาสามารถตรวจสอบคำถามของตนเองว่าตอบได้ตรงประเด็นหรือตีความคำตอบเป็นอย่างอื่น ดังนั้นคำตอบหรือข้อมูลที่ได้อาจเป็นการเปิดเผยความจริงในประเด็นเดียวกันที่ซักถามซึ่งกันและกัน

3. เนื่องจากการสนทนากลุ่มเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคคลหลายคนไปพร้อม ๆ กัน จึงลดการเงินอายุหรือการประหม่าที่จะตอบคำถาม ทำให้ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มแสดงความคิดเห็น

4. เหมาะอย่างยิ่งสำหรับเก็บข้อมูลบุคคลที่อ่านหนังสือไม่ออก

5. สามารถใช้วิธีสะท้อนกลับคำตอบของผู้ร่วมสนทนาเพื่อเป็นการยืนยันคำตอบและช่วยในการตีความคำตอบได้ถูกต้อง

6. คำตอบที่ได้จากผู้ร่วมสนทนาจะทำให้ผู้ดำเนินรายการหรือนักวิจัยสามารถสร้างคำถามใหม่ ๆ ขึ้น เพื่อซักถามลงลึกถึงรายละเอียดข้อเท็จจริงได้มากยิ่งขึ้น

ชาย โพรธิตา (2552: 214) ได้สรุปลักษณะเด่นของการสนทนากลุ่มไว้ ดังต่อไปนี้

1. การสนทนากลุ่มเป็นวิธีที่ช่วยให้เก็บข้อมูลจากตัวอย่างจำนวนหลายคนได้ในเวลาอันสั้น และสามารถเสนอผลการศึกษาได้ในเวลาอันจำกัด (แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์ด้วย ถ้าการวิเคราะห์มุ่งเพียงหาข้อสรุปที่สำคัญจากข้อมูลเท่านั้นก็ใช้เวลาน้อย แต่ถ้าเป็นการวิเคราะห์ที่มุ่งหาคำอธิบายเชิงวิชาการ ดังเช่นในการวิจัยพื้นฐานก็อาจใช้เวลามากเหมือนกัน

2. มีโครงสร้างที่ยืดหยุ่น สามารถปรับใช้ได้ในการวิจัยเพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ และใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้หลายแบบ

3. นักวิจัยสามารถเลือกใช้ได้ตามความต้องการ กล่าวคือสามารถใช้เพื่อเสริมวิธีการวิจัยแบบอื่นก็ได้ (เช่น ใช้ก่อนหรือหลังการวิจัยแบบสำรวจ) หรือจะใช้เป็นการวิจัยที่มีความสมบูรณ์เบ็ดเสร็จในตัวเองก็ได้

4. ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม เป็นข้อมูลที่ผ่านการถกเถียงโต้ตอบกันของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเอง ทำให้มั่นใจได้ในความถูกต้องตรงประเด็น ความน่าเชื่อถือและความหลากหลายของข้อมูล

5. พลวัตกลุ่มซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินการสนทนาทำให้ข้อมูลที่ได้มีชีวิตชีวาการสนทนากลุ่มเป็นวิธีที่ผู้ให้ข้อมูล (ผู้ร่วมในวงสนทนา) รู้สึกมีอำนาจคือสามารถดำเนินการสนทนาไปตามที่ตัวเองอยากจะพูดอยากจะแสดงออก โดยไม่รู้สึก “เกร็ง” หรือ “ค้อยกว่า” มากนัก เพราะการอยู่ในกลุ่มคนที่มีคุณสมบัติพื้นฐานบางประการคล้ายกัน ย่อมทำให้ผู้พูดรู้สึกมั่นใจในการพูดหรือการแสดงออกมากกว่า เรื่องนี้เป็นข้อเท็จจริงทางจิตวิทยา (group psychology) การอภิปรายโต้ตอบกันเอง (แทนที่จะได้ตอบกับนักวิจัย) ทำให้ผู้ร่วมสนทนาสามารถทิศทางของการสนทนาได้มากกว่าในการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว ซึ่งนักวิจัยจะเป็นฝ่ายกำหนดทิศทางการสนทนา และกำหนดเนื้อหาของการสนทนาเป็นส่วนใหญ่

2.3 ขั้นตอนดำเนินการสนทนากลุ่ม

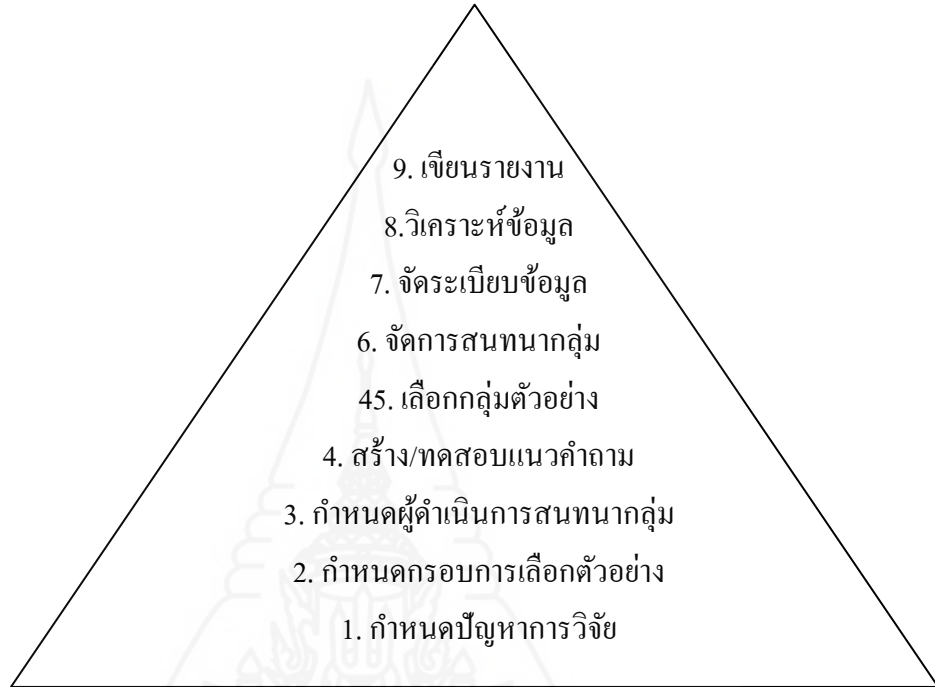
การวิจัยแบบสนทนากลุ่มมีขั้นตอนการดำเนินการคล้ายกับวิธีการวิจัยแบบอื่นๆ
 รัตนะ บัวสนธ์ (2551: 123) ได้เสนอขั้นตอนการดำเนินการสนทนากลุ่ม
 ตามลำดับดังนี้

- กำหนดปัญหาและวัตถุประสงค์การวิจัย
1. สร้างกรอบความคิดและประเด็นการสนทนา
 2. กำหนดประชากรเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่าง
 3. คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง นัดหมาย นัดเวลา สถานที่ และการเดินทางเข้าร่วมสนทนา
 4. ดำเนินการสนทนาตามลำดับกรอบความคิดและประเด็นการสนทนา
 5. ถอดเทปบันทึกและวิเคราะห์ตีความข้อมูล
 6. เขียนรายงานการวิจัย

ชาย โพธิ์ธิตา (2552: 224-225) ได้แบ่งการวิจัยแบบสนทนากลุ่มออกเป็น 5
 ขั้นตอนหลัก ๆ แต่ละขั้นตอนประกอบด้วยกลุ่มกิจกรรมที่สัมพันธ์กัน นอกจากนี้ กิจกรรมในแต่ละ
 ขั้นตอนก็สัมพันธ์กับกิจกรรมในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง ก็อาจมีความจำเป็นที่จะต้องปรับกิจกรรม
 ในขั้นตอนขั้นตอนหนึ่ง ขั้นตอนหลัก ๆ ของการดำเนินการสนทนากลุ่มมีดังนี้

1. กำหนดปัญหาหรือหัวข้อ รวมทั้งคำถามและวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้
 เหมาะสม
2. กำหนดประชากรเป้าหมายในการวิจัยและออกแบบตัวอย่างเพื่อร่วม
 ในการสนทนากลุ่มให้เหมาะสมกับเรื่องและหัวข้อการวิจัย
3. สร้างแนวคำถามสำหรับการสนทนา (guidelines) และกำหนดผู้ที่จะ
 ทำหน้าที่ดำเนินการสนทนา หรือ Moderator ทั้งสองประการนี้จะต้องสอดคล้องกับหัวข้อเรื่องและ
 คำถามในการวิจัย และสอดคล้องกับหัวข้อเรื่องและคำถามในการวิจัย และสอดคล้องกับลักษณะ
 ของกลุ่มตัวอย่างด้วย
4. จัดการสนทนากลุ่ม ซึ่งมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การเข้าถึงกลุ่ม
 ตัวอย่างที่กำหนดไว้แล้ว เพื่อเชิญมาร่วมการสนทนาให้ได้ และการดำเนินการสนทนาในสถานที่
 และเวลาที่เหมาะสม งานในขั้นนี้ก็คือ การนำเอาสิ่งที่ทำใน 3 ขั้นตอนข้างต้นซึ่งเป็นเรื่องของ
 ความคิดและเป็นนามธรรมลงมาสู่การปฏิบัติ เทียบได้กับการเก็บข้อมูลภาคสนามในการวิจัยแบบ
 อื่น

5. จัดการข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และเสนอผลการวิจัย ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของการสรุปเอาเฉพาะสาระสำคัญเพื่อประโยชน์เฉพาะบางอย่าง การเขียนรายงานโดยรวมของทั้ง โครงการหรือการเขียนบทความทางวิชาการอย่างเต็มรูปแบบ ขึ้นอยู่กับเจตจำนงของนักวิจัย

ภาพที่ 2.1 ขั้นตอนสำคัญของการดำเนินการวิจัยแบบสนทนากลุ่ม

ที่มา: ชาย โพธิสิตา (22552: 225)

ปราณี โพธิสุข (ม.ป.ป.) สรุปขั้นตอนของการสนทนากลุ่มโดยเน้นที่การดำเนินการ 4 ขั้น ดังนี้

1. การกำหนดหัวข้อคำถาม วัตถุประสงค์

ผู้วิจัยควรมีการกำหนดปัญหาการวิจัย คำถามการวิจัย และวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ชัดเจนว่าโครงการวิจัยต้องการทำสิ่งใดให้สำเร็จ โดยคิดถึงงานวิจัยที่เสร็จเรียบร้อยแล้วว่ามีลักษณะอย่างไร กลุ่มผู้ใช้งานวิจัยนี้คือใคร อะไรคือสิ่งสำคัญสำหรับบุคคลเหล่านั้นและบุคคลดังกล่าวมีเกณฑ์อะไร ในการตัดสินใจงานวิจัยเป็นงานวิจัยที่ดี จากนั้นจึงพิจารณาว่าวิธีการใดที่จะทำให้ไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ วิธีการดังกล่าวสอดคล้องกับลักษณะเด่นของวิธีการสนทนากลุ่มหรือไม่ งานวิจัยนี้สามารถใช้การสนทนากลุ่มในลักษณะเบ็ดเสร็จสมบูรณ์ในตัว หรืออาจใช้ร่วมกันกับวิธีการอื่น ๆ เพื่อจะได้สามารถใช้วิธีการนี้ได้อย่างเต็มศักยภาพ

2. ประชากรเป้าหมายและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากการสนทนากลุ่มเป็นวิธีการที่ครอบคลุมตัวอย่างได้จำนวนน้อยการกำหนดกลุ่มประชากรจึงมีลักษณะการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) โดยขึ้นอยู่กับจุดหมายของโครงการวิจัย การกำหนดจำนวนกลุ่มสนทนาว่าควรจะทำได้นั้นขึ้นอยู่กับจำนวนลักษณะร่วมและลักษณะต่างที่กำหนดไว้ในโครงการออกแบบการวิจัย โดยการจัดกลุ่มสนทนาเพียงกลุ่มเดียวจะเสี่ยงมาก ผู้วิจัยควรกำหนดจำนวนกลุ่มตามตัวแปรที่ใช้กำหนดลักษณะตัวแปรละ 2 กลุ่ม เป็นอย่างน้อย ซึ่งจะช่วยให้การวิเคราะห์ข้อมูลทำได้ลึกซึ้งขึ้น และการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพมีลักษณะยืดหยุ่นตามข้อมูลที่ได้เพิ่มเติมจากภาคสนามทำให้อาจจำเป็นต้องเพิ่มกลุ่มสนทนาตามตัวแปรที่เพิ่งค้นพบด้วย

3. แนวคำถามเกี่ยวกับมโนทัศน์ คำถามและรายการเพื่อการซักถาม

แนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่มโดยปกติมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน คือ มโนทัศน์ คำถามที่ใช้เป็นประเด็นในการสนทนา และประเด็นสำหรับการซักถามต่อ

มโนทัศน์ (concepts) ผู้วิจัยควรกำหนด มโนทัศน์หรือประเด็นที่จะศึกษาที่สอดคล้องกับปัญหาวิจัยขึ้นมาประมาณ 3 – 4 มโนทัศน์หลัก เพื่อใช้เป็นแนวทางกว้าง ๆ ในการเก็บข้อมูลจากมโนทัศน์นี้นำมาปรับประเด็นสำหรับการอภิปรายในรูปของคำถามปลายเปิด โดยมโนทัศน์หนึ่ง ๆ ควรมีคำถามหลักประมาณ 5 – 6 ประเด็น

คำถามที่ใช้เป็นประเด็นในการสนทนา (questions) มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด ซึ่งผู้วิจัยอาจทำได้ 2 รูปแบบคือคำถามแบบมีโครงสร้าง คือมีรายการประเด็นที่จะสนทนาเป็นคำถามปลายเปิดพร้อมรายการซักถามต่อของแต่ละข้อ หรือทำแบบไม่มีโครงสร้าง โดยทำเฉพาะรายการเป็นประเด็นสั้น ๆ ไม่จำเป็นต้องอยู่ในรูปคำถาม ไม่มีรายละเอียดของสิ่งที่จะซักถามต่อ ซึ่งรูปแบบหลังนี้เหมาะสำหรับผู้มีประสบการณ์ และมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่สนทนาเป็นอย่างดี

ประเด็นสำหรับการซักถามต่อ (probes) เนื่องจากบางประเด็นมีความซับซ้อนหรือสมาชิกอาจจะกล่าวไม่ชัดเจน การถามต่อจะช่วยให้เกิดความเข้าใจและได้รายละเอียดมากขึ้น สำหรับรายการที่เตรียมไว้สำหรับการซักถามต่อนั้นในทางปฏิบัติผู้ดำเนินการไม่ควรรับใช้ ควรคอยถามไม่มีสมาชิกกล่าวถึงประเด็นนั้นผู้ดำเนินการจึงใช้ประเด็นที่เตรียมไว้ซักถามต่อเพื่อให้ได้รายละเอียดมากขึ้น

4. การจัดการสนทนากลุ่ม/ผู้ดำเนินการ

การสนทนากลุ่มแบ่งเป็นขั้นตอนสำคัญ 3 ขั้นตอน ดังนี้

4.1 การเริ่มต้นสนทนากลุ่ม

1) การสร้างสัมพันธภาพ โดยเริ่มตั้งแต่สมาชิกทยอยเข้ามาในห้อง คณะผู้วิจัยให้การต้อนรับอย่างเป็นกันเอง ก่อนการเริ่มการสนทนาอาจมีกิจกรรมละลายพฤติกรรมตามความเหมาะสมของวัฒนธรรมของกลุ่มเพื่อให้คุ้นเคยกัน

2) รวบรวมข้อมูลภูมิหลังของแต่ละคน ข้อมูลที่เป็นภูมิหลัง เช่น อายุ เพศ อาชีพ สถานภาพการสมรส จะช่วยให้เข้าใจข้อความการสนทนาได้ดีขึ้น ทั้งนี้ข้อมูลภูมิหลังควรสัมพันธ์กับโจทย์การวิจัย และสามารถเก็บเป็นความลับไว้ได้

3) เขียนหมายเลขประจำตัว ชื่อเล่นหรือชื่อสมมติ ลงบนป้ายชื่อแต่ละคน เพื่อเรียกกันภายในกลุ่มสนทนา ผู้บันทึกควรเขียนแผนผังที่นั่งและชื่อลงในแผนผังให้ตรงกัน

4) อธิบายวัตถุประสงค์ กระบวนการ เวลาที่ใช้ การรักษาความลับของข้อมูล สิทธิของผู้ร่วมสนทนา ความสมัครใจ

5) ปรีกษาหารือเพื่อร่วมกันปฏิบัติตามกติกากำหนดพื้นฐาน เช่น พูดทีละคน ไม่ขัดจังหวะ ทุกคนมีสิทธิแสดงความคิดเห็นแม้ต่างไปจากคนอื่น ไม่มีการตัดสินว่าใครผิด ใครถูก

6) ขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียง

4.2 ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม

1) เริ่มการสนทนาด้วยประเด็นอุ่นเครื่อง ซึ่งสามารถเชื่อมโยงไปสู่ประเด็นหลักในโครงสร้างการสนทนาได้

2) อาจใช้สื่อต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่ประเด็นหลักของการสนทนากลุ่ม เช่น เรื่องเล่า ภาพพลิก ภาพยนตร์ ซึ่งมีเนื้อหานำไปสู่ประเด็นหลักได้

3) ขอให้สมาชิกช่วยกันระบุเกี่ยวกับพฤติกรรม ปัจจัย เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา เพื่อจัดหมวดหมู่การสนทนาไปที่ละหมวด

4) ผู้ดำเนินการสนทนาใช้คำถาม/ภาษาทักทาย แสดงความไม่รู้และกระตุ้นให้สมาชิกอยากเล่าเรื่องและพูดกันเอง สร้างบรรยากาศไว้ใจให้อยากตอบ แต่ไม่ใช่การรุกเร้า บีบบังคับให้ตอบ

5) ผู้ดำเนินการสนทนา ต้องรู้จักจัดการกับความขัดแย้งในกลุ่ม การข่มความคิดของสมาชิกด้วยตนเอง การตัดเรื่องที่อยู่นอกประเด็น การให้โอกาสและกำลังใจสมาชิกที่ไม่ค่อยแสดงความคิดเห็น

6) ผู้ดำเนินการสนทนาแสดงความเป็นกลางในประเด็น ประสพการณ์ ความคิดของสมาชิกแตกต่างกัน ไม่แสดงตนเป็นผู้รู้ดี ไม่เข้าไปแก้ไขความรู้ความเข้าใจของสมาชิก ควรมีการตั้งประเด็นแย้งเพื่อให้เกิดการถกเถียงโต้ตอบที่มีทั้งการสนับสนุนเห็นด้วย (pro) และเห็นขัดแย้ง (con) ควรยืดหยุ่นในการปรับประเด็นและลำดับหัวข้อในการสนทนา

7) ผู้ช่วยวิจัย แจกของขบเคี้ยวให้กับทุกคนเพื่อให้เกิดความเพลิดเพลิน และเสริมพลัง

8) ผู้จัดบันทึก ไม่แทรกแซงการสนทนา ควรซักถามเพิ่มเติมหลังจาก ผู้ดำเนินการปิดการสนทนาแล้ว

9) ห้ามผู้ไม่มีบทบาท หรือผู้สนใจเข้าฟังการสนทนากลุ่มไม่ว่ากรณีใด ทั้งสิ้น

4.3 การยุติการสนทนา

1) ขอให้สมาชิกแต่ละคนสรุปสิ่งที่ตนได้พูดและเพิ่มเติมข้อมูล ความคิดเห็น โดยผู้ดำเนินการอาจเป็นผู้เริ่มต้นสรุปก่อนแล้วให้สมาชิกช่วยกันเพิ่มเติม ปรับแก้ประเด็นที่ ผู้วิจัยอาจเข้าใจผิด

2) ปิดเทปบันทึกการสนทนา ขอบคุณ มอบของที่ระลึกแก่ทุกท่าน

3) ขอให้สมาชิกกลุ่มสะท้อน (feedback) กระบวนการสนทนากลุ่ม โดย อาจเป็นการซักถามหรือตอบแบบสอบถาม

3. ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนบ้านแหลมทอง จังหวัดกาญจนบุรี

โรงเรียนบ้านแหลมทอง ตั้งอยู่ตำบลกลอนโค อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้เริ่มปลูกสร้างเมื่อวันที่ 15 มกราคม พ.ศ.2481 โดยชาวบ้านแหลมทองได้สร้างโรงเรียนขึ้นเป็นไม้ไผ่หลังคามุงแฝก มีพื้นที่จำนวน 34 ไร่ 20 ตารางวา มีนายบรรจง กลุ่มจันทร์เป็นครูใหญ่คนแรก เปิดทำการสอนเมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2481 โดยใช้ชื่อโรงเรียนว่า “โรงเรียนประชาบาล ตำบลกลอนโค 4 (บ้านแหลมทอง)” เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1 ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มี บุคลากรสายบริหาร 1 คน ครูจำนวน 6 คน นักเรียนปีการศึกษา 2553 จำนวน 87 คน

สภาพทางกายภาพโรงเรียนบ้านแหลมทองตั้งอยู่ติดกับวัดแหลมทองและบ้านของชาวบ้านแหลมทอง มีรั้วก่อดูกันโรงเรียนทางด้านหน้า และด้านข้างที่ติดกับบ้านชาวบ้านกันด้วย

รื้อลวดหนามอาคารเรียนมีอาคารเรียนตามแบบของกระทรวงศึกษาธิการ 6 ห้องเรียน มีการถ่ายเท อากาศภายในห้องเรียน มีกระดานดำติดที่ผนังห้องเรียน และนอกจากอาคารเรียนมีอาคารอื่น ๆ ได้แก่ อาคารฝึกงาน 1 หลัง โรงอาหาร 1 หลัง มีบริเวณให้นักเรียนได้เล่นออกกำลังกาย ประกอบด้วย สนามฟุตบอล 1 สนาม สนามตะกร้อ 1 สนาม สนามวอลเลย์บอล 1 สนาม

โรงเรียนมีโครงการอาหารกลางวันได้รับงบประมาณสนับสนุนจากองค์การบริหาร ตำบลกลอนโด โดยคณะครู นักเรียนร่วมกันร่วมกันทำ และมีสหกรณ์ร้านค้าโรงเรียน ด้านวิชาการ โรงเรียนจัดบรรยากาศทางวิชาการเป็นตามข้อกำหนดของโรงเรียนและสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 เช่น การจัดป้ายนิเทศทางวิชาการ การจัดมุมทางวิชาการ การจัดห้องสมุดโรงเรียน สื่อการเรียนการสอนที่ใช้กันในโรงเรียน ครูในโรงเรียนผลิตขึ้นเอง จัดซื้อตามโครงการโดยใช้งบประมาณของโรงเรียน และได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่นอีก เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน

สภาพนักเรียนจำนวนนักเรียนปีการศึกษา 2553 ระดับอนุบาลจำนวน 2 ห้องเรียน มี จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 30 คน ระดับประถมศึกษาจำนวน 57 คน ระดับชั้นละ 1 ห้องเรียน รวม ทั้งสิ้น 6 ห้องเรียน ดังตารางแสดงจำนวนนักเรียนโรงเรียนบ้านแหลมทอง ปีการศึกษา 2553 ต่อไปนี้

ตารางที่ 2.1 แสดงจำนวนนักเรียนโรงเรียนบ้านแหลมทอง ปีการศึกษา 2553

ชั้น	จำนวนนักเรียน	ห้องเรียน
อนุบาล 1	12	1
อนุบาล 1	18	1
ประถมศึกษาปีที่ 1	5	1
ประถมศึกษาปีที่ 2	10	1
ประถมศึกษาปีที่ 3	11	1
ประถมศึกษาปีที่ 4	5	1
ประถมศึกษาปีที่ 5	15	1
ประถมศึกษาปีที่ 6	11	1
รวมประถมศึกษา	57	6
รวมทั้งสิ้น	87	8

สภาพบุคลากร โรงเรียนบ้านแหลมทอง มีบุคลากรทั้งหมด 8 คน ดังตารางแสดง
จำนวนบุคลากร โรงเรียนบ้านแหลมทอง ต่อไปนี้

ตารางที่ 2.2 ข้อมูลบุคลากร โรงเรียนบ้านแหลมทอง

ประเภท บุคลากร	เพศ		ระดับการศึกษาสูงสุด			อายุเฉลี่ย	ประสบการณ์ การทำงานเฉลี่ย
	ชาย	หญิง	ต่ำกว่าป.ตรี	ป.ตรี	ป.โท		
ผู้อำนวยการ	1	-	-	1	-	45	18
ครูประจำการ	2	3	-	5	-	53	32
ครูอัตราจ้าง	-	1	1	-	-	35	5
นักการ / ภารโรง	1	-	1	-	-	48	20
รวม	4	4	2	6	-	45	19

ครูที่สอนวิชาตรงตามวิชาเอกไม่มี ครูที่สอนวิชาตามความถนัด 6 คน

สภาพของชุมชนเป็นชุมชนดั้งเดิมที่มีการต่อตั้งมานาน โดยทั่วไปตั้งบ้านเรือนอยู่
ใกล้กัน และมีการกระจุกตัวตามสายเครือญาติ จำนวน 150 ครัวเรือน ประกอบอาชีพเกษตรกรรมทำ
นาปีละ 2 ครั้ง มีการปลูกพืชอื่น ๆ เป็นรายได้เสริมและประกอบอาชีพรับจ้าง ประชากรในชุมชน
เป็นไทยพื้นเมือง และชาวไทยทรงดำ

ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งโรงเรียนชุมชนโดยรอบที่ให้การสนับสนุน โรงเรียนด้านทรัพยากร
โดย สร้างอาคารประกอบทรงไทย 1 หลัง สร้างเสาธงที่ทำจากเสาเหล็ก สร้างที่ไว้พระพุทธรูป
พร้อมมอพระพุทธรูปทองเหลือง 1 องค์ สร้างส้วมครู 1 หลัง ติดตั้งไฟฟ้าเข้าโรงเรียน ติดพัดลม
เข้าห้องเรียน โทรทัศน์สี ขนาดจอ 20 นิ้ว พร้อมวิดีโอ 1 เครื่อง สร้างถนนคอนกรีตเข้าโรงเรียน
ต่อเติมอาคารประกอบเป็นโรงอาหารและห้องโถงวิชาการ สร้างรั้วด้านหน้าโรงเรียน สร้างต่อเติม
โรงอาหาร สร้างส้วมสำหรับเด็กอนุบาลแยกชายหญิง ต่อเติมห้องเรียน 2 ห้อง ชุดรับแขกไม้ 1
ชุด บริจาคศาลาทรงไทย ให้โรงเรียน 1 หลัง ต่อเติมโรงอาหาร และสร้างโต๊ะรับประทานอาหาร
ปูพื้นกระเบื้องห้องเรียนอาคาร ป.1 จ.จำนวน 2 ห้อง สร้างรั้วแป็บเหล็กด้านข้างโรงเรียนติดกับ
หมู่บ้าน ปูกระเบื้องห้องเรียน ห้องคอมพิวเตอร์และอาคาร ป. 1 ก. ปรับปรุงห้องผู้บริหาร
ปูกระเบื้องหน้าอาคารเรียน เปลี่ยนหลังคาซุ้มพระพุทธรูป สร้างประตูเหล็กหน้าโรงเรียน และต่อ
รั้วลวดหนามติดรั้ววัด ระยะหลังปี 2546 ชุมชนห่างจากโรงเรียนขาดการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ

สภาพการบริหาร โรงเรียนบ้านแหลมทองได้กำหนดปรัชญาโรงเรียนว่าวิชาการดี กีฬาเด่น เน้นคุณธรรม กำหนดวิสัยทัศน์โรงเรียนบ้านแหลมทอง ส่งเสริมระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ในการพัฒนา วินัย คุณธรรม ทักษะทางวิชาการและใช้การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม

พันธกิจ

1. ส่งเสริมการใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
2. สร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม ให้นักเรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์
3. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ
4. ส่งเสริมบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้สวยงามน่าอยู่ จัดแหล่งเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย และส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ ทั้งจาก ภายในและ ภายนอก

5. ส่งเสริมความสัมพันธ์กับองค์กรและชุมชนในการพัฒนาการศึกษาตาม

เป้าประสงค์

เป้าหมาย

1. นักเรียนทุกคนได้รับการดูแลจากโรงเรียน มีระบบดูแลและช่วยเหลือนักเรียนที่

เข้มแข็ง

2. นักเรียนมีระเบียบวินัย มีคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนา มีความคิดสร้างสรรค์ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มุ่งมั่นพัฒนาตนเอง และ พึ่งตนเองได้

3. นักเรียนทุกคนได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ตามศักยภาพ มีสุขนิสัยที่ดี มีสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานด้านสุขภาพ

4. นักเรียนระดับประถมศึกษาทุกคนได้รับการจัดการเรียนรู้ครบทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกกิจกรรมตามที่โรงเรียนกำหนด

5. โรงเรียนมีสถานที่และสภาพแวดล้อมที่สวยงาม ร่มรื่น มีแหล่งเรียนรู้ที่

หลากหลายทั้งภายใน ภายนอก สำหรับศึกษาค้นคว้าของนักเรียน

6. โรงเรียนเป็นที่ศรัทธาและยอมรับของชุมชน

นโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านแหลมทองประจำปีการศึกษา 2553
บริหารงานวิชาการ

1. พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาโดยยึดหลักพัฒนาคุณธรรมนำความรู้ น้อมนำ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ โดยเน้นให้ทุกชั้นเรียนเร่งรัดการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน อย่างมีคุณภาพ พัฒนาศูนย์สื่อเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน พัฒนาห้องสมุดให้เป็นแหล่ง

ค้นคว้าสำหรับคณะครูและนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพและส่งเสริมกิจกรรมทางวิชาการด้านต่าง ๆ ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

2. จัดการศึกษาปฐมวัย จัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา โดยเน้นเด็กในเขตบริการให้เข้ารับการศึกษารวมทุกคน

3. พัฒนาหลักสูตรโรงเรียน ระเบียบการวัดผลประเมินผลของโรงเรียนรายปี จัดโครงการรักการอ่าน จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

บริหารงานบุคลากร

พัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร โดยเน้นกระบวนการนิเทศ ส่งเสริมให้ครูอบรมเพิ่มความรู้เพื่อนำมาพัฒนางานและเพิ่มความก้าวหน้าให้กับตนเองตรงกับความต้องการของบุคลากรและหน่วยงาน

บริหารงานงบประมาณ

ปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานการเงินการบัญชีและพัสดุให้มีความรวดเร็ว ถูกต้องและเป็นระบบ โดยเน้นการพัฒนาประสิทธิภาพในการดำเนินงานให้เป็นปัจจุบันงานบริหารทั่วไป

1. งานธุรการ การบริหารงานธุรการ งานสารสนเทศ งานประสานงานงานเทคโนโลยีและสารสนเทศ

2. งานกิจการนักเรียน งานส่งเสริมวิชาการพัฒนานักเรียนในด้านต่างๆ โดย จัดกิจกรรม โครงการส่งเสริมประชาธิปไตยและวินัยนักเรียน โครงการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพอนามัยนักเรียน โครงการแนะแนว โครงการส่งเสริมกิจกรรม สหกรณ์ในโรงเรียน โครงการให้บริการอาหารเสริม(นม) โครงการอาหารกลางวัน โครงการแข่งขันกีฬา/กีฬากลุ่ม โครงการกิจกรรมเข้าค่ายลูกเสือ โครงการกิจกรรมวันเด็กแห่งชาติ โครงการจัดกิจกรรมไหว้ครู โครงการศิษย์ลูก

3. ปรับปรุงสิ่งแวดล้อมทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนให้มีบรรยากาศร่มรื่นสวยงาม สะอาดและเอื้อต่อการเรียนรู้

4. เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและหน่วยงานอื่น โดยจัดทำเอกสารประชาสัมพันธ์เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน จัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน กิจกรรมให้บริการชุมชน

5. ระดมทรัพยากรจากชุมชนเพื่อพัฒนาโรงเรียนในด้านต่าง ๆ และประสานงานกับชุมชน โดยผ่านผู้แทนของชุมชนในรูปแบบคณะกรรมการศึกษาของโรงเรียน

6. เสริมสร้างความรู้เรื่องเอดส์และโรคไข้เลือดออกโดยจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความรู้และร่วมรณรงค์ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กิจกรรมโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ
7. จัดกิจกรรมการเกษตรและกิจกรรมต่าง ๆ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกัน
8. ส่งเสริมวัฒนธรรมไทยโดยการฝึกกิจกรรมนาฏศิลป์ไทยในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง
9. จัดกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด ประกันความปลอดภัยให้นักเรียนโดยการจัดกิจกรรมเยี่ยมบ้าน สถานศึกษาเข้มแข็ง
10. จัดกิจกรรมส่งเสริมจริยศึกษาโดยจัดโครงการวิถีพุทธและจัดการอบรมนักเรียนประจำสัปดาห์ กิจกรรมเข้าค่ายธรรมะ

สภาพการดำเนินงานของสถานศึกษาการวิเคราะห์ปัญหาการบริหารงานในโรงเรียนบ้านแหลมทองนั้น จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกโดย สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ปี 2551 (สำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2551: 38) ซึ่งได้ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง พัฒนาโรงเรียนไว้ ดังนี้

จากการดำเนินงานจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านแหลมทองตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย จากผลการดำเนินงานในหลายปีการศึกษาที่ผ่านมา โรงเรียนบ้านแหลมทองขาดการประสานงานเพื่อให้ชุมชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ขาดการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจให้บุคลากรในโรงเรียนและชุมชนเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ขาดการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของโรงเรียนต่อชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ขาดการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการมีบทบาทเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา จึงทำให้ชุมชน จึงทำให้ชุมชนไม่เข้าใจเกี่ยวกับการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาของชุมชน และท้องถิ่นซึ่งในการจัดการศึกษาต้องคำนึงถึงความต้องการของโรงเรียนและชุมชนเป็นสำคัญ

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สังวร เภฏฐะ (2540) ศึกษาการดำเนินงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 : มหาวิทยาลัยบูรพา ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า

1. การดำเนินงานการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โรงเรียนในเขตชุมชนเมือง 6 ด้าน มีดังนี้ ด้านการสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียน ด้านการ

ให้บริการชุมชน ด้านการเป็นผู้นำและให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน อยู่ในระดับมาก ด้านการวางแผน ด้านการได้รับความสนับสนุนจากชุมชน และด้านการสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการเป็นผู้นำและให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน ด้านการได้รับความสนับสนุนจากชุมชน และด้านการประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง

2. อุปสรรคในการดำเนินงานการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โรงเรียนในเขตชุมชนเมือง ด้านการวางแผน ขาดการกำหนดนโยบายอย่างต่อเนื่อง ด้านการสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติโรงเรียน ขาดเอกสารสิ่งพิมพ์เป็นสื่อเผยแพร่เกียรติประวัติครูและนักเรียนดีเด่น ด้านการให้บริการชุมชน ขาดการบริการทางวิชาการ ด้านการเป็นผู้นำ และให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน ขาดการนำความรู้และเทคโนโลยีใหม่ๆ ไปใช้ในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น ด้านการได้รับความสนับสนุนจากชุมชน ชุมชนขาดโอกาสที่จะแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาโรงเรียน ด้านการประเมินผล ขาดการประเมินผลติดตามผลอย่างต่อเนื่องและมีระบบ ส่วนอุปสรรคในการดำเนินงานการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โรงเรียนในเขตชุมชนชนบท ด้านการวางแผนขาดการติดตามผลและประเมินโครงการอย่างต่อเนื่องและมีระบบ ด้านการสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียน ขาดเอกสารสิ่งพิมพ์เป็นสื่อเผยแพร่เกียรติประวัติครูและนักเรียนดีเด่น ด้านการให้บริการชุมชน ขาดการศึกษาปัญหาความต้องการเพื่อทำโครงการบริการชุมชน ด้านการเป็นผู้นำและให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน ขาดการนำความรู้และเทคโนโลยีใหม่ๆ ไปใช้ในกิจกรรมพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น ด้านการได้รับความสนับสนุนจากชุมชน ชุมชนขาดโอกาสที่จะแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาโรงเรียน และด้านการประเมินผล โรงเรียนขาดการประเมินผล ติดตามผลอย่างต่อเนื่องและมีระบบ

วิเชียรรัตน์ พึ่งกลิ่น (2545) ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กิ่งอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาการบริหารงานการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง 2) ปัญหาการบริหารงานการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 3) แนวทางพัฒนาการบริหารงานการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่สำคัญได้แก่ ควรจัดทำสิ่งพิมพ์เพื่อเผยแพร่ข่าวสารกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน กิจกรรมการจัดการศึกษาให้ผู้ปกครองและชุมชนทราบอย่างต่อเนื่อง ควรมีการร่วมมือกับชุมชนในการแก้ปัญหา เช่น ปัญหายาเสพติด ควรมีส่วนร่วมกับชุมชนในการประชุม ปรึกษาหารือหรือกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ควรให้ชุมชนร่วมมือช่วยเหลือและแสดงความ

คิดเห็นในการปรับปรุงโรงเรียน ควรนำวิทยากรในท้องถิ่นมาช่วยในด้านการเรียนการสอนในบางโอกาส

นุชนาฏเรขา สุขดา (2546) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิโดยรวมและรายด้านทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 2) ปัจจัยด้านคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความสัมพันธ์กับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดชัยภูมิอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ อายุมีความสัมพันธ์กับการประชาสัมพันธ์ สถานภาพและอาชีพมีความสัมพันธ์กับการร่วมกิจกรรมของชุมชน 3) ปัจจัยด้านโรงเรียนที่มีความสัมพันธ์กับการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดชัยภูมิอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ มีความสัมพันธ์กับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนโดยรวม อาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ และการได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น มีความสัมพันธ์กับการประชาสัมพันธ์ขนาดโรงเรียน อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ แผน /โครงการเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และการได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นมีความสัมพันธ์กับการให้บริการชุมชน ขนาดโรงเรียนและอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ มีความสัมพันธ์กับการร่วมกิจกรรมของชุมชนอาคารสถานที่วัสดุอุปกรณ์และงบประมาณมีความสัมพันธ์กับการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน และโรงเรียนขนาดใหญ่ความสัมพันธ์กับชุมชนโดยรวมมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 4) คณะกรรมการสถานศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา คือ ขาดการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ขาดงบประมาณในการประชาสัมพันธ์ โรงเรียนขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ประชาชนมีส่วนร่วมน้อย ครูและนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนน้อย ประชาชนไม่กล้าแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม คือ ควรประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องและด้วยวิธีการที่หลากหลาย ควรมีงบประมาณสนับสนุนให้มากขึ้น ควรมีการประชาสัมพันธ์เชิญผู้ปกครองให้ทราบล่วงหน้าและทั่วถึง และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนควรทำด้วยจิตสำนึก และเต็มใจทำงานด้วยความเสียสละ

ธรรมนงค์ คื่นทอง (2546) การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่โรงเรียนส่วนใหญ่ปฏิบัติ ได้แก่ 1) การดำเนินงานได้ปฏิบัติตามแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติ 2) ได้ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการของโรงเรียนกับชุมชน 3) ได้รับงบประมาณจากการบริจาค 4) มีการ

ประเมินการจัดกิจกรรม เพื่อนำไปปรับปรุงในกิจกรรมครั้งต่อไป 5) มีการให้บริการด้านอาคารสถานที่ เช่น การใช้สนามกีฬา 6) มีการให้บริการด้านความรู้ 7) การได้รับความช่วยเหลือจากผู้ปกครองนักเรียน โดยเฉพาะด้านแรงงาน 8) มีการนำนักเรียนไปร่วมกิจกรรมของชุมชน 9) จัดกิจกรรมหาทุนการศึกษาเนื่องในโอกาสวันสำคัญต่าง ๆ และ 10) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีบทบาทในการเห็นชอบแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา ตลอดจนข้อเสนอแนะในการจัดทำแผนงบประมาณของโรงเรียนอีกด้วย ส่วนปัญหาในการดำเนินงานที่พบและเป็นอุปสรรคของโรงเรียน คือชุมชนส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ไม่สามารถหางบประมาณมาสนับสนุนช่วยเหลือในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่ตามความต้องการของโรงเรียน

วิจิตร สุวรรณจินดา (2547) ศึกษาสภาพปัญหาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษากระบี่ ผลการวิจัยพบว่า 1) โรงเรียนประถมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษากระบี่ ส่วนใหญ่ได้ดำเนินการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนทั้ง 5 ด้าน คือ การวางแผนงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การให้บริการชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมโรงเรียนและการประชาสัมพันธ์ 2) ปัญหาที่สำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน คือ โรงเรียนขาดแคลนงบประมาณ ขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านวิชาชีพที่จะเป็นวิทยากรให้กับชุมชน ชุมชนเข้าใจว่าการสนับสนุนภารกิจของโรงเรียนเป็นหน้าที่ของราชการ การติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นการสื่อสารทางเดียว

พีระศักดิ์ มณีฉาย (2548) การพัฒนาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนของโรงเรียนชุมชนนาทมโคกก่อง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ดเขต 3 : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่าจากการพัฒนาการดำเนินงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนชุมชนนาทมโคกก่อง โดยใช้กลยุทธ์การให้บริการชุมชน การประสานงานกับชุมชน และการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ในวงรอบที่ 1 พบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนมีบางอย่างที่ต้องพัฒนาปรับปรุงแก้ไข คือ มาตรการควบคุมนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น ตลอดจนการสร้างภาพลักษณ์ให้กับนักเรียนให้เห็นความสำคัญในแต่ละกิจกรรมหาผู้รับผิดชอบในการควบคุมนักเรียนให้ชัดเจน การบริการและให้ความช่วยเหลือชุมชน ผลการดำเนินงานโรงเรียนให้บริการด้านวัสดุอุปกรณ์ยังไม่ทั่วถึง ไม่เพียงพอกับความต้องการของชุมชน โรงเรียนควรหาวิธีจัดหาอุปกรณ์ให้มีเพียงพอกับความต้องการของชุมชน จึงมีการดำเนินงานในวงรอบที่ 2 โดยใช้กลยุทธ์เดิมแต่เปลี่ยนกิจกรรมในการดำเนินการ ผลการพัฒนาในวงรอบที่ 2 พบว่า ช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เนื่องจากมีการประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความเข้าใจให้บุคลากรในสถานศึกษา และชุมชนเห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาร่วมกัน มีการ

ประชาสัมพันธ์กิจกรรมของสถานศึกษาต่อชุมชนอย่างสม่ำเสมอและผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการศึกษามากขึ้น

จิราวุฒิ เกิดเทพ (2549) การศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองกำแพงเพชร : มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองกำแพงเพชร พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยปัญหาเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ด้านการให้บริการแก่ชุมชน ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น และด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สรุปได้ดังนี้

1.1 ปัญหาด้านการให้บริการแก่ชุมชน โดยภาพรวมปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนไม่สามารถบริการห้องสมุดนอกเวลาให้กับชุมชนได้

1.2 ปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน โดยภาพรวมปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครู อาจารย์ ต้องรับผิดชอบงานสอนและงานอื่นๆ ไม่สามารถเยี่ยมบ้านผู้ปกครองได้

1.3 ปัญหาด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน โดยภาพรวมปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักเรียนไม่มีโอกาสเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนในเวลาเรียน

1.4 ปัญหาด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน โดยภาพรวมปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้ปกครองและชุมชนมีภารกิจในการประกอบอาชีพ หารายได้ไม่สามารถร่วมกิจกรรมของโรงเรียนได้

1.5 ปัญหาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานอื่นในท้องถิ่นโดยภาพรวมปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ งบประมาณในการบริการต่างๆ ให้กับหน่วยงานอื่นไม่เพียงพอ

2. แนวทางการพัฒนาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีดังนี้

2.1 แนวทางการพัฒนาการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ควรจัดการประชุมชี้แจงนโยบายของโรงเรียนและสรุปผลการประชุม เพื่อให้ชุมชนได้รับทราบและเกิดความเข้าใจที่ดีกับทางโรงเรียน จัดทำเอกสารแผ่นพับ สารประชาสัมพันธ์โรงเรียน แจกข่าวสารและกิจกรรมของ

โรงเรียนผ่านวารสารของเทศบาล เคเบิลทีวี วิทยุชุมชน และแจ้งให้ชุมชนรับทราบทุกกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ

2.2 แนวทางการพัฒนาการให้บริการแก่ชุมชน ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนได้ใช้บริการอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ของโรงเรียนจัดรถรับส่งนักเรียนให้พอเพียงกับความต้องการของชุมชนและจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพต่างๆ ให้กับชุมชน

2.3 แนวทางการพัฒนาการร่วมกิจกรรมของชุมชน คณะครูและนักเรียนร่วมกันวางแผนการจัดกิจกรรมและเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ เช่น กิจกรรมวันสำคัญของชาติ ประเพณีท้องถิ่น วันสำคัญต่างๆ ทางศาสนา งานมงคลและอวมงคลต่างๆ ครูควรมีความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนของงานพิธีต่างๆ เพื่อจะได้ร่วมจัดกิจกรรมต่างๆ ได้ถูกต้องตามขั้นตอนเป็นไปด้วยดีตามประเพณีอันดีงามของไทย

2.4 แนวทางการพัฒนาการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเยี่ยมค่ายลูกเสือตั้งศูนย์คลังสมองจากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเป็นวิทยากรและเป็นแหล่งการเรียนรู้ให้กับชุมชน และชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการศึกษา จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียน

2.5 แนวทางการพัฒนาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น โรงเรียนควรมีความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรม ติดต่อประสานงาน ร่วมกันวางแผนการจัดกิจกรรมของโรงเรียนและกิจกรรมของหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการศึกษาของโรงเรียน

เทพพิทักษ์ สินธุโคตร (2549) สภาพปัญหาการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน : กรณีศึกษาโรงเรียนอนุบาลกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนโรงเรียนอนุบาลกาฬสินธุ์ อยู่ในระดับมากโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรกคือ ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และหน่วยงานอื่น ด้านการประชาสัมพันธ์ และด้านการให้บริการชุมชน และปัญหาการดำเนินงานยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โรงเรียนอนุบาลกาฬสินธุ์ อยู่ในระดับน้อยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรกคือ ด้านการดำเนินงานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการให้บริการชุมชน และด้านการประชาสัมพันธ์ ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ใช้ได้เพื่อจะได้มีการพัฒนาให้อยู่ในระดับที่ดีขึ้นจึงหาแนวทางในการพัฒนารวม 7 ด้านที่สำคัญคือปรับปรุงงานดังต่อไปนี้ 1) ด้านการดำเนินงานทั่วไป 2) ด้านการให้บริการชุมชน 3) ด้านการรับความช่วยเหลือจากชุมชน 4) ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น 5) ด้านการดำเนินงาน

เกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 6) ด้านการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม มูลนิธิ 7) ด้านการประชาสัมพันธ์

บุญช่วย บุญกิติ (2549) การพัฒนาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนบ้านสะอาดนาดี อำเภอเสลภูมิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ดเขต 3 ผลการวิจัยโดยสรุปการพัฒนาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนบ้านสะอาดนาดี โดยใช้กลยุทธ์การประชุมเชิงปฏิบัติการและการศึกษาดูงาน สามารถส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ชุมชนเห็นความสำคัญของการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยทำให้โรงเรียนและชุมชนมีความผูกพันกันมากขึ้น มีการร่วมกันคิดและวางแผนในการพัฒนาการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาให้โรงเรียนเป็นสถานศึกษาของชุมชนที่พร้อมเป็นแหล่งเรียนรู้ และให้บริการชุมชน โดยชุมชนเป็นส่วนสำคัญที่จะพัฒนาการศึกษาและเยาวชนในชุมชนของตนให้เติบโตเป็นคนที่มีคุณภาพของชุมชน สังคม และของประเทศต่อไป

จากการศึกษาผลการวิจัยสรุปได้ว่าปัญหาการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนชุมชน ได้แก่ ขาดการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ขาดงบประมาณในการประชาสัมพันธ์ โรงเรียนขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ ขาดแคลนงบประมาณ ขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านวิชาชีพที่จะเป็นวิทยากรให้กับชุมชน ประชาชนมีส่วนร่วมน้อย ครูและนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนน้อย ชุมชนเข้าใจว่าการสนับสนุนภารกิจของโรงเรียนเป็นหน้าที่ของราชการ การติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นการสื่อสารทางเดียว ประชาชนไม่กล้าแสดงความคิดเห็น มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม คือ ควรประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องและด้วยวิธีการที่หลากหลาย ควรมีงบประมาณสนับสนุนให้มากขึ้น ควรมีการประชาสัมพันธ์เชิญผู้ปกครองให้ทราบล่วงหน้า และทั่วถึง และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนควรทำด้วยจิตสำนึก และเต็มใจทำงานด้วยความเสียสละ

วิมล สันแดง (2551) การนำเสนอรูปแบบการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนในอำเภอบ้านไร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายุทธยานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนในอำเภอบ้านไร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายุทธยานี เขต 2 ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน การเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น การประชาสัมพันธ์โรงเรียน การบริการแก่ชุมชนและการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน ทั้ง 5 ด้าน มีปัญหาในระดับมาก 2) รูปแบบการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนในอำเภอบ้านไร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายุทธยานี เขต 2 ประกอบด้วยรูปแบบย่อย 5 รูปแบบ คือ รูปแบบการ

ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน รูปแบบการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน
หน่วยงานอื่น รูปแบบการประชาสัมพันธ์โรงเรียน รูปแบบการบริการแก่ชุมชนและรูปแบบการ
เข้าร่วมกิจกรรมชุมชน

การศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและ
โรงเรียนบ้านแหลมทอง จังหวัดกาญจนบุรี เป็นการศึกษาลักษณะการดำเนินงานร่วมกันระหว่าง
ชุมชนและโรงเรียนบ้านแหลมทอง สิ่งที่เป็นอุปสรรคที่ทำให้ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ ความคิดเห็นที่
เป็นข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน
ตามขอบข่ายการสร้างสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและโรงเรียน 5 ประเด็นได้แก่ ด้านการ
ให้บริการชุมชน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของ
โรงเรียน ด้านการรับการสนับสนุนทรัพยากรจากชุมชน และด้านการประชาสัมพันธ์

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

สภาพ ปัญหา และแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและโรงเรียน บ้านแหลมทอง จังหวัดกาญจนบุรี การวิจัยครั้งนี้ใช้หลักการวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านแหลมทอง จังหวัดกาญจนบุรี ปีการศึกษา 2553 ประกอบด้วย ครู 6 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านแหลมทอง จำนวน 7 คนและผู้ปกครองนักเรียนจำนวน 8 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ในส่วนนี้ผู้วิจัยทำการศึกษาค้นคว้าด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) โดยผู้วิจัยได้สร้างประเด็นคำถามเกี่ยวกับสภาพ ปัญหา และแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและโรงเรียน โดยประเด็นคำถามตามกรอบแนวคิด 5 ประเด็นได้แก่

1. ด้านการให้บริการชุมชน
2. ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน
3. ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน
4. ด้านการรับการสนับสนุนด้านทรัพยากรจากชุมชน
5. ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

ในการจัดทำประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่มที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
2. จัดหาได้คำถามการสนทนากลุ่มตามกรอบแนวคิดและให้ครอบคลุมนิยามศัพท์เฉพาะ นำคำถามการสนทนากลุ่มที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมในประเด็นที่จะบันทึกแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ครอบคลุมของเรื่องที่มีการสนทนากลุ่มและนำมาปรับปรุงแก้ไข
3. นำคำถามการสนทนากลุ่มที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญรายชื่อดังภาคผนวก ก เพื่อพิจารณาตรวจสอบเสนอแนะ ปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมประเด็นที่ยังไม่ครอบคลุมเพื่อให้ได้แบบบันทึกการสนทนากลุ่มที่สมบูรณ์
4. ปรับปรุงแก้ไขคำถามการสนทนากลุ่มตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ
5. นำคำถามการสนทนากลุ่มที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระเพื่อตรวจสอบแก้ไขเป็นขั้นสุดท้าย
6. แก้ไขปรับปรุงคำถามการสนทนากลุ่มตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระและจัดพิมพ์แบบบันทึกการสนทนากลุ่มฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) โดยผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

การจัดสนทนากลุ่มเป็นการสนทนาที่มุ่งหาข้อสรุปของกลุ่มทั้งส่วนที่เป็นข้อเท็จจริงและทัศนคติของผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งในชุมชนและโรงเรียนในลักษณะที่เป็นความคิดเห็นและทัศนคติร่วมกันหรือแตกต่างกันในกลุ่ม การศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มด้วยวิธีการจัดการสนทนากลุ่ม เป็นวิธีการหนึ่งในการศึกษาข้อมูลตามระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพที่เป็นพลวัตของกลุ่ม (Group dynamic) ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้แต่ละคนในกลุ่มแสดงความคิดเห็นและทัศนคติของตนเองออกมาอย่างเปิดเผยและจริงใจ โดยความคิดเห็นของคน ๆ หนึ่งในกลุ่ม อาจเป็นการกระตุ้นให้คนอื่น ๆ ในกลุ่มพูดและแสดงความคิดเห็นของตนเองออกมา โดยใช้หลักการปฏิสัมพันธ์กลุ่ม (Group interaction) เป็นเครื่องมือให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการ ผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนาแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 ครู 6 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านแหลมทอง จำนวน 7 คนและกลุ่มที่ 2 ผู้ปกครองนักเรียนจำนวน 8 คน ซึ่งผู้วิจัยเจาะจงเลือกให้ผู้ที่มิมีคุณลักษณะพื้นฐานที่

คล้ายคลึงกัน (Homogeneous) ได้แก่ สถานภาพทางครอบครัว การประกอบอาชีพ การศึกษา อายุ อยู่ในกลุ่มเดียวกัน และเข้าร่วมสนทนากลุ่มคนละ 1 ครั้ง โดยในการจัดการสนทนากลุ่มจะมีผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) คือผู้วิจัยเป็นผู้จุดประเด็นการสนทนาและกระตุ้นให้ผู้ร่วมสนทนาพูดคุยกัน ในหัวข้อที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ล่วงหน้า ซึ่งการจัดกลุ่มสนทนาในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับดังนี้

3.1 การเตรียมการสนทนากลุ่ม มีการเตรียมการดังนี้

3.1.1 กำหนดหัวข้อประเด็นและแนวคำถามที่จะใช้ในการจัดกลุ่มสนทนา ผู้วิจัยได้กำหนดหัวข้อ ประเด็นและแนวคำถามจากวัตถุประสงค์ในการวิจัย และปัญหาในการวิจัยออกมาเป็นร่างแนวคำถามย่อย แล้วนำแนวคำถามย่อยที่ร่างไว้มาเรียบเรียงเป็นข้อคำถามจัดลำดับและผูกเป็นเรื่องราวเพื่อนำการสนทนาให้เป็นขั้นตอน และจัดลำดับความคิดให้เป็นหมวดหมู่หรือหัวข้อใหญ่

3.1.2 การเตรียมบุคลากรในการจัดกลุ่มสนทนา ผู้วิจัยได้เตรียมบุคลากรในการร่วมกัน จัดกลุ่มสนทนา ดังนี้

ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) คือ ผู้ดำเนินการสนทนาโดยการถามคำถามและกำกับการสนทนาให้เป็นไปตามแนวทางของหัวข้อที่จะศึกษาและละเอียดที่สุดในเวลาที่กำหนด ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสนทนาในการจัดกลุ่มสนทนาด้วยตนเองทุกครั้ง เนื่องจากผู้วิจัยเป็นผู้ที่ได้ศึกษาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอย่างลึกซึ้งจนเข้าใจปัญหาและแนวคิดที่ใช้ศึกษา จึงสามารถที่จะควบคุมประเด็นการสนทนากลุ่มและชักจูงให้สมาชิกกลุ่มอธิบายความรู้สึกในประเด็นที่ซักถามได้ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ร่วมสนทนากลุ่มรู้สึกเป็นอิสระที่จะแสดงความคิดเห็นและร่วมสนทนากลุ่มอย่างสบายใจ ซึ่งจะทำให้ผู้ร่วมสนทนากลุ่มเข้าใจประเด็นการสนทนา และสามารถตอบคำถามได้ตรงประเด็นและเป็นความจริง

ผู้จดบันทึกคำสนทนา (Note-taker) คือ ผู้ทำหน้าที่จดคำพูดทุกคำพูดในการสนทนากลุ่มให้ได้มากที่สุด รวมทั้งจดกิริยาท่าทางของสมาชิกผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนาบางคนตามที่ผู้จดบันทึกคำสนทนาสังเกตได้ เพื่อให้ผู้วิจัยใช้ประกอบการวิเคราะห์บรรยากาศของการจัดกลุ่มสนทนาในแต่ละครั้งเพื่อเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูลจากคำพูดและท่าทางของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม นอกจากนี้ผู้จดบันทึกคำสนทนายังทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยผู้ดำเนินการสนทนา โดยเป็นผู้คอยเตือนผู้ดำเนินการสนทนาให้ถามบางคำถามที่ละเอียดหรือลืมหืมถามหรือถามข้ามไป โดยก่อนเริ่มการจัดกลุ่มสนทนาทุกครั้งผู้จดบันทึกคำสนทนาจะจัดนั่งและเขียนแผนผังที่นั่งของสมาชิกในการสนทนากลุ่ม เพื่อช่วยให้การดำเนินกิจกรรมกลุ่มสนทนาเป็นไปด้วยบรรยากาศที่ดี และช่วยให้ผู้จดบันทึกคำสนทนาสามารถจดบันทึกคำสนทนาได้อย่างถูกต้องตรงกับสมาชิกที่สนทนา ครั้งนี้ ผู้วิจัย

มีผู้ช่วยวิจัยที่มีประสบการณ์ในการจัดบันทึกและเคยทำงานภาคสนามมาแล้วเป็นผู้จัดบันทึกคำสนทนาในกลุ่มจำนวน 2 คน

เจ้าหน้าที่บริการทั่วไป (Provider) เป็นผู้ดูแลและอำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่อยู่ในกลุ่มสนทนา โดยการบริการน้ำดื่ม ขนม บันทึกลงและบริการอื่น ๆ ที่จำเป็นตามความเหมาะสม ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้มีผู้ช่วยวิจัยที่มีประสบการณ์ในการเป็นเจ้าหน้าที่บริการทั่วไปในการจัดกลุ่มสนทนาและเคยทำงานภาคสนามมาแล้ว เป็นผู้ให้บริการจำนวน 1 คน

3.1.3 การเตรียมอุปกรณ์ในการรวบรวมข้อมูลในการจัดกลุ่มสนทนาอุปกรณ์ในการรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้คือเทปบันทึกเสียง ซึ่งผู้วิจัยจะสามารถนำมาวิเคราะห์ ตีความ และหาข้อสรุปในภายหลัง ในการจัดกลุ่มสนทนาในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เป็นผู้ตรวจสอบเครื่องบันทึกเสียงให้อยู่ในสภาพพร้อมสมบูรณ์พร้อมที่จะใช้บันทึกเสียงการจัดกลุ่มสนทนาเพื่อป้องกันไม่ให้มีข้อผิดพลาดในการบันทึกข้อมูล นอกจากนี้ผู้วิจัยได้เตรียมวัสดุ อุปกรณ์ ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลการจัดกลุ่มสนทนาให้พร้อมสำหรับผู้จัดบันทึกการจัดกลุ่มสนทนา เช่น ดินสอ ปากกา ยางลบ กระดาษ เป็นต้น และสำหรับเจ้าหน้าที่บริการทั่วไป ได้แก่ เครื่องดื่ม แก้วน้ำ ขนม ของที่ระลึกสำหรับสมาชิกที่ร่วมกลุ่มสนทนาทุกคน

3.2 สถานที่จัดกลุ่มสนทนา ผู้วิจัยเลือกสถานที่ที่จัดกลุ่มสนทนาที่ห้องประชุมเอนกประสงค์โรงเรียนบ้านแหลมทอง ซึ่งเป็นที่สะดวกสำหรับสมาชิกทุกคนมากที่สุดและเป็นที่ยอมรับกันเคย บรรยากาศเงียบ อากาศถ่ายเทได้ดี ไม่มีเสียงรบกวน สามารถกันผู้ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องให้ออกไปจากพื้นที่ที่ใช้ในการจัดกลุ่มสนทนาได้ ในการจัดกลุ่มสนทนาในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ห้องประชุมเอนกประสงค์โรงเรียนบ้านแหลมทอง เป็นสถานที่จัดการสนทนาทั้งหมด 2 กลุ่ม

3.3 ระยะเวลาที่ใช้ในการกลุ่มสนทนา ผู้วิจัยใช้เวลาในการจัดกลุ่มสนทนาครั้งละประมาณ 3 ชั่วโมง ในเวลาประมาณ 09.00 น. – 12.00 น. การกำหนดเวลาดังกล่าวกำหนดจากความต้องการของสมาชิกกลุ่ม

3.4 การกำหนดบุคคลที่เข้าร่วมกลุ่มสนทนา เนื่องจากการจัดกลุ่มสนทนาในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มสนทนาออกเป็น 2 กลุ่ม แต่ละกลุ่มมีคุณลักษณะพื้นฐานของกลุ่มที่คล้ายคลึงกัน ประกอบด้วย

กลุ่มที่ 1 ครู 6 คน

กลุ่มที่ 2 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านแหลมทอง จำนวน 7 คน และผู้ปกครองนักเรียนจำนวน 8 คน รายชื่ออยู่ในภาคผนวก ข ซึ่งผู้วิจัยกำหนดคุณสมบัติทั่วไปของผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนาว่าต้องเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกลุ่มสนทนา ถ้า

แสดงความคิดเห็น ไม่ใช้อายจนเกินไป และสามารถร่วมกิจกรรมการสนทนาได้ครบตาม กระบวนการและระยะเวลาที่กำหนด

3.5 การดำเนินการจัดสนทนากลุ่ม ในการจัดสนทนากลุ่มครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

3.5.1 นัดหมายสมาชิกกลุ่มสนทนา ผู้วิจัยแจ้งกำหนดวัน เวลา และสถานที่เป็น ลายลักษณ์อักษรให้ผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนาทราบล่วงหน้า 1 สัปดาห์ ก่อนเข้ากลุ่มและก่อนถึงวันเข้า กลุ่ม 1 วันทำการตรวจสอบความพร้อมในการเข้าร่วมสนทนากลุ่มซ้ำอีกครั้ง โดยย้ำเรื่องการเข้าร่วมประชุมตรงตามเวลาและสถานที่ที่นัดหมาย

3.5.2 การเตรียมสถานที่จัดกลุ่มสนทนา ผู้วิจัยจะเตรียมสถานที่สำหรับการจัด กลุ่มสนทนาให้เรียบร้อยก่อนการจัดกลุ่มสนทนา พร้อมทั้งจัดเตรียมเครื่องบันทึกเสียง วัสดุ อุปกรณ์และบุคลากรที่จะช่วยอำนวยความสะดวกให้พร้อมที่สุดก่อนที่ผู้ร่วมกลุ่มสนทนาจะ เดินทางมาถึงที่ประชุม

3.5.3 การดำเนินการจัดกลุ่มสนทนา เมื่อสมาชิกที่มาร่วมกลุ่มสนทนาที่นัดหมาย เดินทางมาถึงห้องประชุมเอนกประสงค์โรงเรียนบ้านแหลมทอง ผู้ดำเนินการสนทนาคือผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยที่ทำหน้าที่จัดบันทึกคำสนทนาและเจ้าหน้าที่บริการทั่วไป ได้ร่วมกันต้อนรับผู้ร่วมกลุ่ม สนทนาและเชิญมานั่งในสถานที่ที่จัดไว้ และพูดคุยสนทนาถึงเรื่องราวทั่วไปในชุมชนและ โรงเรียน เพื่อให้สมาชิกเกิดความรู้สึกเป็นกันเองและไว้วางใจผู้วิจัย เมื่อถึงเวลาที่กำหนดและสมาชิก มาครบแล้ว จึงเริ่มการจัดกลุ่มสนทนาโดยผู้วิจัยแนะนำตนเองในฐานะผู้ดำเนินการจัดกลุ่มสนทนา และแนะนำผู้ช่วยนักวิจัยประกอบด้วย ผู้จัดบันทึกการสนทนากลุ่ม และผู้ให้บริการทั่วไป แล้ว อธิบายจุดมุ่งหมายของการจัดกลุ่มสนทนาและแจ้งให้ทราบว่ามีการบันทึกเสียงการสนทนาและ จัดบันทึกคำสนทนาตลอดการจัดกลุ่มสนทนา เพื่อให้สามารถนำข้อมูลไปวิเคราะห์ โดยไม่บอก ชื่อที่อยู่ของผู้แสดงความคิดเห็น แล้วเกริ่นนำสร้างความเป็นกันเองและสร้างความคุ้นเคย จนเห็นว่าสมาชิกผ่อนคลาย มีท่าทางเป็นกันเองและพร้อมที่จะเริ่มการสนทนากลุ่มแล้ว ผู้วิจัยจึงเริ่มการ สนทนากลุ่มให้เกิดการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน โดยหลีกเลี่ยงการซักถามเป็น รายบุคคล โดยผู้วิจัยควรพยายามสร้างบรรยากาศการสนทนาให้เป็นไปตามธรรมชาติ พร้อมทั้ง ควบคุมให้สามารถถามคำถามตามแนวคำถาม ครอบคลุมทุกประเด็นที่ต้องการศึกษา โดยใช้เวลา ในการสนทนาประมาณ 3 ชั่วโมง

ผู้นำการสนทนากลุ่ม ถูมนำเรื่องสภาพ ปัญหา และแนวทางการพัฒนา ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและโรงเรียนบ้านแหลมทอง จังหวัดกาญจนบุรี โดยกำหนดประเด็น หัวข้อดังนี้

1. สภาพและปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ได้แก่ ด้านการให้บริการชุมชน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ด้านการใช้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ด้านการรับการสนับสนุนด้านทรัพยากรจากชุมชน และด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

2. ปัจจัยอะไรที่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนประสบผลสำเร็จ/ไม่ประสบผลสำเร็จ

3. ปัญหา / อุปสรรค / ข้อเสนอแนะการพัฒนาความสัมพันธ์ชุมชนโรงเรียนบ้านแหลมทอง

5. แนวทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
เมื่อการจัดการสนทนากลุ่มสิ้นสุดลงผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยแสดงความขอบคุณผู้ร่วมกลุ่มสนทนาด้วยการมอบของที่ระลึก และสรุปผลการจัดกลุ่มสนทนา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มสภาพ ปัญหา และแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและโรงเรียนบ้านแหลมทอง จังหวัดกาญจนบุรี โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากบทสนทนาดังนี้

4.1 นำข้อมูลที่จัดบันทึกการสนทนากลุ่ม ของผู้ร่วมสนทนากลุ่มถอดออกมาเป็นประเด็นหัวข้อ สภาพ ปัญหา และแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและโรงเรียนบ้านแหลมทอง จังหวัดกาญจนบุรี

4.2 จัดระเบียบข้อมูลตามประเด็นหัวข้อ สภาพ ปัญหา และแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและโรงเรียนบ้านแหลมทอง จังหวัดกาญจนบุรีตามกรอบแนวคิด 5 ประเด็นได้แก่ 1) ด้านการให้บริการชุมชน 2) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน 3) ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน 4) ด้านการรับการสนับสนุนด้านทรัพยากรจากชุมชน 5) ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

4.3 วิเคราะห์ข้อมูลตีความหมายจากข้อมูลสภาพ ปัญหา และแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและโรงเรียนบ้านแหลมทอง จังหวัดกาญจนบุรี

4.4 นำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลภายในกลุ่ม และระหว่างกลุ่ม จัดกลุ่มให้เป็นหมวดหมู่ตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นหลัก

4.5 นำเสนอการศึกษาค้นคว้า ทำการวิเคราะห์ สรุปผลการวิจัยและการเขียนรายงาน
การวิจัยค้นคว้าครั้งนี้ โดยใช้วิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและ โรงเรียนบ้านแหลมทอง จังหวัดกาญจนบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลความคิดเห็นของครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านแหลมทอง และผู้ปกครองนักเรียน ด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยใช้คำถามที่เกี่ยวข้องกับสภาพ ปัญหาและแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนบ้านแหลมทอง จังหวัดกาญจนบุรีจำนวน 5 ด้าน คือ (1) ด้านการให้บริการชุมชน (2) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน (3) ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน (4) ด้านการรับการสนับสนุนด้านทรัพยากรจากชุมชน และ (5) ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ สังเคราะห์ และเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม โดยจัดกลุ่มให้เป็นหมวดหมู่ตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นหลัก ดังนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพและปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนบ้านแหลมทอง จังหวัดกาญจนบุรี

ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนบ้านแหลมทอง จังหวัดกาญจนบุรี

ตอนที่ 1 สภาพและปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนบ้านแหลมทอง จังหวัดกาญจนบุรี

ในการสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านแหลมทอง และผู้ปกครองนักเรียน ด้วยคำถามที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนบ้านแหลมทอง จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 5 ด้าน คือ (1) ด้านการให้บริการชุมชน (2) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน (3) ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน (4) ด้านการรับการสนับสนุนด้านทรัพยากรจากชุมชน และ

(5) ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ผู้วิจัยได้แสดงรายละเอียดของสภาพและปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนบ้านแหลมทองกับชุมชนเป็นรายด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการให้บริการชุมชน

1.1.1 สภาพการให้บริการชุมชน

โรงเรียนสามารถให้บริการแก่ชุมชนอยู่บ้างแต่ไม่มากนัก บริการที่ชุมชนได้รับจากโรงเรียน ได้แก่ การขอใช้บริการห้องสมุดเพื่อศึกษาค้นคว้าหนังสือ การใช้อาคารสถานที่ของโรงเรียน ได้แก่ การใช้สนามเพื่อการแข่งขันกีฬา การใช้ห้องเรียนเพื่อเป็นที่พักของผู้มาเยี่ยมหมู่บ้าน ค่าขยายพัฒนาหมู่บ้าน และการใช้ห้องประชุมของโรงเรียนเพื่อประชุมหมู่บ้านและการเลือกตั้งในระดับต่าง ๆ อย่างไรก็ตามการขอใช้บริการนั้นมีไม่มากนักเนื่องจากสภาพความพร้อมของโรงเรียน เช่น ห้องสมุดมีหนังสือน้อยและเป็นเพียงห้องเรียนที่ปรับใช้เป็นห้องสมุด ห้องประชุมขาดความพร้อม ด้านโสตทัศนูปกรณ์ เป็นต้น

1.1.2 ปัญหาการให้บริการชุมชน

1) โรงเรียนขาดความพร้อมด้านสถานที่และอุปกรณ์ต่าง ๆ ทำให้การบริการชุมชนของโรงเรียนไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มที่ เช่น ใช้ห้องเรียนจัดแปลงเป็นห้องสมุด หนังสือส่วนใหญ่ภายในห้องเก่ามีจำนวนน้อย การจัดหมวดหมู่ไม่เป็นระบบ ไม่มีระบบการสืบค้น ไม่มีคอมพิวเตอร์ที่สามารถสืบค้นข้อมูลประจำห้องสมุด ไม่มีบรรยากาศที่จูงใจในการเข้ามาใช้บริการ ด้านอาคารสถานที่จำนวนห้องเรียนไม่เพียงพอแก่นักเรียน ไม่มีห้องสำหรับการจัดประชุม ที่เหมาะสม อุปกรณ์เครื่องขยายเสียงมีเพียง 1 ชุด สำหรับใช้ในกิจกรรมหน้าเสาธง รายได้ของโรงเรียนมาจากงบประมาณของรัฐคือเงินอุดหนุนรายหัวนักเรียนระดับอนุบาลถึงประถมศึกษาซึ่งมีนักเรียนจำนวน 87 คน โรงเรียนต้องบริหารจัดการเป็นค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่าโทรศัพท์ และค่าจ้างครูในสาระที่ขาดแคลน จึงไม่สามารถนำมาพัฒนาด้านอาคารสถานที่ ปรับปรุงห้องสมุด จัดซื้อหนังสือได้เมื่อชุมชนจะเข้ามาขอใช้บริการโรงเรียน ในความรู้สึกของชาวบ้านนั้นโรงเรียนน่าจะมีความพร้อมที่จะให้บริการมากกว่าที่อื่น ๆ ครูผู้ร่วมสนทนากลุ่มกล่าวว่า “หนังสือมีให้เขาดูไม่พอ” “บางครั้งเขาก็ต้องการ(หนังสือ) เรื่องที่เขาต้องการหาที่ไม่มี หนังสือที่เขาอยากดูไม่มี”

2) บุคลากรของโรงเรียนมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอในการให้บริการชุมชน โรงเรียนบ้านแหลมทองจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวนทั้งสิ้น 8 ห้องเรียน มีครูประจำการ 5 คน ครูอัตราจ้าง 1 คน เป็นครูที่พักอยู่ในชุมชนบ้านแหลมทองจำนวน 3 คน อยู่ในอำเภอด่านมะขามเตี้ย 2 คน และอำเภอเมือง 1 คนซึ่งใช้รถยนต์เดินทางไปกลับทุกวัน ครูมีภาระงานสอนประจำชั้นทุกคนต้องตรวจการบ้านนักเรียน ดูแลนักเรียนเจ็บ ป่วย ทำอาหารกลางวัน ฯลฯ มีภาระงานที่โรงเรียนมอบหมายตามโครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียน

ทุกคนซึ่งมีภาระงานมากกว่าคนละ 3 งานขึ้นไปและภาระงานอื่นที่โรงเรียนมอบหมายตามโอกาส ความจำเป็น เวลาที่ใช้ในการทำงานตามโครงสร้างการบริหารงานคือว่างเว้นจากการสอน เช่น ช่วง หลังเลิกเรียน หรือช่วงเวลาการมอบหมายงานให้นักเรียนทำ และครูยังมีภาระงานทางครอบครัวลูก อยู่ในวัยเรียน กลุ่มสมรรถรับราชการเช่นเดียวกันแต่ต่างโรงเรียน การเข้ามาใช้บริการของชุมชนนั้น เมื่อเข้ามาใช้บริการโรงเรียนในกรณีต่าง ๆ เช่น การใช้บริการห้องสมุด เข้ามาขอใช้อาคารสถานที่ ไม่มีครูดูแลจัดการให้บริการห้องสมุด และอาคารสถานที่ เป็นต้น ครูผู้ร่วมสนทนากลุ่มกล่าวว่า “การให้บริการชุมชน ยังไม่ประสบความสำเร็จ เพราะที่ไม่ตามที่เขาต้องการ บุคลากรเราน้อย (ทุกคนพยักหน้าพร้อม ๆ กัน)” คณะกรรมการสถานศึกษาท่านหนึ่งกล่าวว่า “ด้านบุคลากรที่มี จำนวนน้อย ไม่เพียงพอต่อความต้องการที่ชุมชนไม่เพียงพอ” คณะกรรมการสถานศึกษาท่านหนึ่ง กล่าวว่า “ถ้าอยากรู้อะไรก็หาคนเดียวในห้องสมุดไม่มีใครมาแนะนำ”

3) ชุมชนขาดความเชื่อมั่นในความสามารถของครู ครูโรงเรียนบ้านแหลมทองมีอายุโดยเฉลี่ยมากกว่า 50 ปี สาขาวิชาที่จบการศึกษาที่สอนไม่ตรงวิชาเอกแต่สอนโดยความถนัด ความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีอยู่ระดับน้อย มีเพียง 2 คน ที่ใช้คอมพิวเตอร์ในการทำงานได้ดี ไม่มีครูที่มีความรู้ความสามารถด้านการเกษตร หรือด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพของครูในโรงเรียนจะไม่กล้าแสดงออก ไม่ชอบพูดในที่ชุมชนหรือการแสดงความคิดเห็นร่วมกับผู้อื่นที่ไม่คุ้นเคย ชุมชนเชิญครูหรือบุคลากรของโรงเรียนไปร่วมงานครูก็ต้องการดูแลจากชุมชน ชุมชนเข้ามาโรงเรียนเพื่อขอคำแนะนำจากครู เมื่อเข้ามาในโรงเรียนจะรู้สึกไม่กล้าพูด ไม่กล้าถาม ซึ่งในชุมชนชนบทโรงเรียนประถมศึกษาเป็นโรงเรียนเล็ก ๆ ตั้งอยู่ในหมู่บ้าน ใกล้โรงเรียน การศึกษาของคนในชุมชนส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษา ในชุมชนครูในโรงเรียนของชุมชนจึงเป็นผู้ที่มีความรู้สูงกว่าความชาวบ้าน จึงเป็นที่พึ่งทางด้านวิชาการความรู้ เทคโนโลยีต่าง ๆ งานพิธีการต่าง ๆ ในชุมชน ชุมชนก็หวังพึ่งพาครู การใช้บริการอาคารสถานที่ อุปกรณ์ของโรงเรียนเป็นสำคัญก่อน ครูจึงต้องมีทักษะการเป็นวิทยากรหรือเป็นผู้นำให้กับชุมชน ในการถ่ายทอดความรู้ต่างๆ เช่น ด้านการเกษตร ด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เป็นต้น ครูผู้ร่วมสนทนากลุ่มกล่าวว่า “ความรู้ด้านการเกษตรเราก็ไม่มีที่จะให้เขาด้วย เราไม่มีครูเกษตร อาชีพ วิธีชีวิตเขาก็การเกษตรให้ข้อเสนอแนะเขาไม่ได้” คณะกรรมการสถานศึกษาท่านหนึ่งกล่าวว่า “ครูต้องให้ความรู้กับชาวบ้าน บ้างหรือข้าราชการน่าจะชี้แจงให้ชาวบ้านรู้บ้าง รับรู้และให้คำปรึกษาเกี่ยวกับความเดือดร้อนของชาวบ้านบ้าง”ครูท่านหนึ่งกล่าวว่า “การให้บริการชุมชน ยังไม่ประสบความสำเร็จ”

4) โรงเรียนขาดการวางแผนการให้บริการแก่ผู้มาติดต่อขอใช้บริการ ในการให้บริการชุมชนนั้น โรงเรียนไม่มีการกำหนดผู้รับผิดชอบ บทบาทหน้าที่ของผู้รับผิดชอบ ขั้นตอนการให้บริการต่าง ๆ เช่น ระเบียบการขอใช้สถานที่ของโรงเรียน(หอประชุม สนาม

โรงเรียน อุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ) การให้บริการกันคว่ำ หากคำตอบ เช่น หาหนังสือในห้องสมุด ขอใช้คอมพิวเตอร์ในการค้นหาข้อมูลที่ต้องการ เพื่อความสะดวกของผู้มาติดต่อ ถ้าต้องการติดต่อเรื่องนี้ต้องทำอะไร ติดต่อกับใคร และโรงเรียนมีการให้บริการอะไรกับคนในชุมชนบ้าง โรงเรียนไม่มีข้อปฏิบัติในการให้บริการ และไม่มีกำหนดผู้รับผิดชอบ

1.2 ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน

1.2.1 สภาพการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน

ผู้อำนวยการ โรงเรียน ครู มีสถานที่พักอยู่นอกชุมชน เช่น อยู่อำเภอเมือง อำเภอด่านมะขามเตี้ย มีครู 3 คนและภารโรง 1 คน ที่อยู่ในชุมชน เมื่อหมดภาระหน้าที่จากการสอนก็จะเดินทางกลับบ้าน จะเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนเท่าที่จำเป็นเมื่อชุมชนมีหนังสือมาเชิญ หรือมีบัตรเชิญจากบุคคลในชุมชน เชิญไปร่วมงานบวช งานแต่ง ส่วนมากก็จะใช้วิธีฝากเงิน ฝากซองไปร่วมงาน โรงเรียนไม่มีโครงการ กิจกรรมที่จะนำคณะของโรงเรียนไปร่วมกิจกรรมของชุมชน

1.2.2 ปัญหาการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน

1) บุคลากรในโรงเรียนไม่ค่อยเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน ในชุมชนบ้านแหลมทองเป็นชุมชนขนาดเล็กมีกิจกรรมของชุมชนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เช่น งานประเพณีในท้องถิ่นไทยทรงดำ งานบวช งานแต่งงาน งานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ กิจกรรมของหน่วยงานราชการ ประเภทกิจกรรมการณรงค์กำจัดลูกน้ำยุงลายของกลุ่ม อสม. การณรงค์การเลือกตั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ กิจกรรมของวัดประจำหมู่บ้าน เช่น งานทอดผ้าป่า ทอดกฐิน เมื่อมีกิจกรรมเหล่านี้ในชุมชน บุคลากรของโรงเรียนบ้านแหลมทองจะเข้าไปร่วมกิจกรรม ก็ต่อเมื่อชาวบ้านมาบอก มาเชิญ หรือมีหนังสือสั่งการจากหน่วยงานราชการ การที่ครูไม่เข้าร่วมกิจกรรม เหตุผลคือ ไม่ใช่คนในพื้นที่ งานที่ชุมชนเชิญบางครั้งจะเป็นวันหยุดหรือหลังเวลาเลิกงาน การเดินทางต้องใช้เวลา เมื่อคนในชุมชนเชิญแล้วไม่มาร่วมงาน โอกาสต่อไปเขาก็ไม่กล้าจะเชิญ ทำให้เกิดความห่างเหินกับคนในชุมชน เช่น จังหวัด อำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบล กำหนดกิจกรรมให้โรงเรียนต้องเข้าไปร่วมกับชุมชนทำกิจกรรมร่วมกัน ครูผู้ร่วมสนทนากลุ่มกล่าวว่า “การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน น้อยมากเราไม่ค่อยได้เข้าไปร่วมกับกิจกรรมอะไรต่าง ๆ เราไม่ได้เชิญเรา เราไม่ได้บอกเรา ส่วนหนึ่งมันก็มีเราก็ไม่อะไรต่อกัน” คณะกรรมการสถานศึกษาท่านหนึ่งกล่าวว่า “เมื่อก่อนไม่มี(ครูเข้าไปร่วมกิจกรรมของชุมชน) นานๆครั้ง มีแต่ไม่เป็นรูปลักษณ์มากนักไม่ได้ทำงานร่วมกันไม่สนิทห่าง” ครูผู้ร่วมสนทนากลุ่มกล่าวว่า “บางทีเขาเชิญเรา เราก็ไม่ได้ไป.....บางทีเขาก็เกรงใจ เชิญไปก็ไม่ได้มา.....ความสัมพันธ์ก็น้อยลง ”

2) โรงเรียนขาดการประสานความร่วมมือกับชุมชนในการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนของโรงเรียน จะไม่มีครู หรือบุคลากรในโรงเรียนเข้าไปร่วมกิจกรรมของชุมชน ถ้าชุมชนไม่มีหนังสือเชิญมาเป็นทางการ ซึ่งตามโครงสร้างในภาระงานหลักของโรงเรียนจะมีงานความสัมพันธ์ชุมชนซึ่งอยู่ในกลุ่มงานบริหารทั่วไป โรงเรียนมีการกำหนดผู้รับผิดชอบที่มอบหมายเป็นคำสั่งของโรงเรียนมีการพรรณนาขอบข่ายงาน ความสัมพันธ์ชุมชน เช่น มีหน้าที่ประสานงานการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนของโรงเรียน เมื่อชุมชนหรือหน่วยงานในชุมชนมีกิจกรรมต้องจัดครู ภารโรง นักเรียน เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ชุมชนต้องการให้ครูเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ครูที่ทำหน้าที่ประสานงานไม่ได้ทำหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายเนื่องจากครูมีภาระงานสอนมาก

1.3 ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน

1.3.1 สภาพการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน

โรงเรียนมีโครงการวันสำคัญ เช่น วันเข้าพรรษา วันเด็ก วันแม่ วันพ่อ วันไหว้ครู หรือ วันสำคัญอื่น ๆ ที่หน่วยงานมีหนังสือให้โรงเรียนต้องจัดกิจกรรม ไม่มีโครงการวันสำคัญที่โรงเรียนคิดขึ้นเพื่อจะเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมของโรงเรียนเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โรงเรียนมีการเชิญผู้ปกครองเข้ามาร่วมกิจกรรมของโรงเรียนเนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ ผู้ปกครองมาร่วมกิจกรรมไม่มาก และทางโรงเรียนไม่มีการติดตามสอบถาม ว่าสาเหตุการมาหรือไม่มาเข้าร่วมกิจกรรมมาจากอะไร ไม่มีการประเมินผลการจัดกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ จัดให้เสร็จไปตามเทศกาล

1.3.2 ปัญหาการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน

1) โรงเรียนไม่ให้ความสำคัญกับการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของโรงเรียน กิจกรรมของโรงเรียนที่จัดในทุกปีการศึกษา จะเป็นกิจกรรมในหลักสูตร เช่น การเข้าค่ายลูกเสือ เนตรนารี ซึ่งจัดเป็นประจำทุกปี กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา เช่น แห่เทียน โรงเรียนจะมีการตกแต่งต้นเทียน ครู นักเรียนนำเทียนถวายวัดไม่มีการแห่เทียนร่วมกันระหว่างชาวบ้านในชุมชนกับโรงเรียน กิจกรรมวันแม่แห่งชาติ ก็จะเชิญแม่มาให้ให้นักเรียนไหว้เพื่อแสดงความกตัญญู จะมีแม่ของนักเรียนมาร่วมงานไม่มากนัก ครูก็ไม่มีการติดตามสอบถามว่า เพราะเหตุใดแม่ของนักเรียนจึงไม่มาร่วมงาน การจัดกิจกรรมวันพ่อก็จัดกันภายในโรงเรียน จัดป้ายนิเทศให้ความรู้ ตอบคำถามชิงรางวัลเท่านั้น กิจกรรมกีฬากลุ่มโรงเรียนกลอนโค ผู้ปกครองก็จะตามไปเชียร์นักเรียนเล่นกีฬา โรงเรียนไม่ได้เชิญชุมชนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดกิจกรรม โรงเรียนไม่มีการประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมของโรงเรียนแก่ชุมชน และให้ชุมชนเข้ามาร่วมกิจกรรมของโรงเรียนอย่างไร ชุมชนจะรับรู้กิจกรรมของโรงเรียนจากการบอกเล่าของนักเรียน

2) *โรงเรียนขาดการวางแผนงานและโครงการรองรับการดำเนินการ* การจัดกิจกรรมของโรงเรียนในทุกกิจกรรมจะมีการกำหนดแผนงาน โครงการรองรับปรากฏในแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน กำหนดผู้รับผิดชอบชัดเจน ผู้ดำเนินกิจกรรมจะดำเนินงานตามกำหนดตามปฏิทิน แต่การดำเนินการมักไม่มีการประชุมปรึกษาหารือกันภายในโรงเรียนถึงรูปแบบการจัดกิจกรรมควรทำอย่างไร ชุมชนภายนอกโรงเรียนควรนำมาร่วมหรือไม่ ให้เข้ามาร่วมอย่างไร ควรมีการติดต่อประสานงานอย่างไร ถ้านำชุมชนเข้ามาร่วมจะส่งผลดีอย่างไรกับโรงเรียน จะทำเช่นนี้ทุกปี เนื่องจากผู้รับผิดชอบโครงการ ไม่ได้คำนึงถึงสิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นกิจกรรมภายในโรงเรียน ดำเนินการเฉพาะบุคลากรภายในโรงเรียนก็เพียงพอแล้ว ไม่มีการนำผลจากการจัดกิจกรรมข้อเสนอแนะมาปรับปรุงพัฒนากิจกรรมในอนาคตต่อไป ในทุกกิจกรรมทั้งในหลักสูตรหรือนอกหลักสูตร หรือกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นเองจะทำกันภายในโดยไม่ต้องมีชุมชนเข้ามาร่วม

1.4 ด้านการรับการสนับสนุนด้านทรัพยากรจากชุมชน

1.4.1 สภาพการรับการสนับสนุนด้านทรัพยากรจากชุมชน

โรงเรียนมีคณะกรรมการสถานศึกษาซึ่งมีการประชุมกัน โดยเฉลี่ยปีละ 1 ครั้ง เรื่องที่จะประชุมเป็นเรื่องที่ต้องปฏิบัติตามระเบียบราชการ เช่น การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เมื่อดูข้อมูลในอดีต โรงเรียนได้รับการสนับสนุนจากชุมชน เช่น การต่อเติมอาคารเรียนอาคารประกอบ เป็นต้น ลักษณะของการช่วยเหลือโรงเรียนไม่ได้ร้องขอแต่ชุมชนร่วมกันเข้ามาสนับสนุน แต่การได้รับการสนับสนุนจากชุมชนทั้งด้านอาคารสถานที่ ทุนการศึกษาจากบุคคลที่ไม่ได้อยู่ในชุมชนใกล้เคียงกับโรงเรียน แต่ในชุมชนโดยรอบโรงเรียนไม่ได้เข้ามาให้ความช่วยเหลือ ทั้งในด้านการเงิน แรงงาน วิทยากรท้องถิ่น และอื่น ๆ เนื่องมาจากด้านความสัมพันธ์กับโรงเรียนที่ห่างเหิน และด้านเศรษฐกิจโดยรวมของชุมชนที่มีฐานะยากจนประกอบอาชีพรับจ้างเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้ในระยะหลังปีการศึกษา 2546 ความสัมพันธ์จะห่างไปไม่มีผู้เข้ามาสนับสนุนเช่นในอดีต ในชุมชนมีภูมิปัญญาท้องถิ่น ไทยทรงดำ ช่างปั้นปูน คนตรีพื้นบ้าน โรงเรียนไม่มีการทำโครงการเพื่อนำวิทยากรท้องถิ่นในชุมชนมาใช้ในการสนับสนุนการเรียนการสอน

1.4.2 ปัญหาการรับการสนับสนุนด้านทรัพยากรจากชุมชน

1) *โรงเรียนขาดการประสานงานเพื่อขอรับการสนับสนุนจากชุมชน*
โรงเรียนบ้านแหลมทองเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก งบประมาณในการบริหารจัดการในโรงเรียนมาจากเงินอุดหนุนรายหัวนักเรียนเป็นหลักซึ่งนำมาใช้ การจัดหาอุปกรณ์กีฬา คอมพิวเตอร์ การปรับปรุงสิ่งก่อสร้าง โรงเรียนไม่มีกิจกรรม โครงการใด ๆ เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาหลายปีที่จะขอรับการสนับสนุนด้านทรัพยากรจากชุมชน แต่ก็มีความหน่วยงาน บุคคลจากภายนอกชุมชนมาบริจาคทุนการศึกษาคอมพิวเตอร์ซึ่งแจ้งความประสงค์เข้ามาเองผ่านคนที่รู้จักในชุมชน โดยโรงเรียนไม่เคย

ร้องขอความช่วยเหลือ ส่วนภายในโรงเรียนชุมชนได้เข้ามาช่วยเหลือ ดูแล สนับสนุนทรัพยากรให้กับโรงเรียนน้อย เนื่องจากไม่มีการร้องขอหรือประสานงานร่วมกัน โรงเรียนไม่ได้เชิญชาวบ้านเข้าร่วมประชุมเกี่ยวกับการพัฒนาโรงเรียน ทำให้ชาวบ้านไม่ทราบ และไม่ได้เข้ามาช่วยเหลือ ครูผู้ร่วมสนทนากลุ่มกล่าวว่า “(โรงเรียน) ไม่สร้างแรงจูงใจ จุดสนใจ ให้เขาเข้ามา นี่จุดสำคัญถ้าเราสร้างแรงจูงใจให้เขาเข้ามา ให้เขาเห็นว่าเรากระตือรือร้นที่จะทำ ที่จะพัฒนาเขา ก็น่าจะได้เข้ามาคนส่วนใหญ่เขาจะคำนึงถึงว่าเราตั้งใจจะพัฒนา”

2) รายได้ของคนในชุมชนเป็นกลุ่มผู้มีรายได้น้อย ชาวบ้านในชุมชนหมู่บ้านแหลมทองประกอบอาชีพรับจ้าง เกษตรกรรม มีผู้สูงอายุอยู่บ้านเลี้ยวหลาน คนวัยหนุ่มสาวออกไปรับจ้างต่างจังหวัด รายของคนในชุมชนน้อย พอมีพอกินไปวันต่อวัน ต้องการความช่วยเหลือจากโรงเรียนมากกว่า จึงไม่สามารถสนับสนุนทรัพยากรให้กับโรงเรียนได้มากนัก โรงเรียนจึงมีอุปกรณ์การเรียน การสอนที่ไม่พอเพียง การสนับสนุนทรัพยากรให้กับโรงเรียน เช่น ทุนการศึกษา อุปกรณ์กีฬา ฯลฯ รวมถึงการพัฒนาโรงเรียน เป็นสิ่งที่ชาวบ้านคิด และประชุมร่วมกันเอง โดยโรงเรียนไม่มีส่วนร่วม อย่างไรก็ตามชุมชนได้มีการมอบรถจักรยานให้กับโรงเรียน แต่โรงเรียนก็ขาดการดูแลรักษา

1.5 ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

1.5.1 สภาพการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

โรงเรียนไม่ค่อยมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียน ได้แก่ การจัดทำเอกสารหรือสิ่งพิมพ์ (แผ่นพับ จุลสาร) จะมีการออกเสียงตามสายเฉพาะกิจกรรมที่สำคัญที่โรงเรียนต้องแจ้ง เช่น การหยุดเรียน การเปิดเรียน เป็นต้น ส่วนการทำรายงานผลการเรียนและความประพฤติของนักเรียนจะใช้วิธีการแจ้งไปกับนักเรียนในวันเปิดเทอมโดยไม่เป็นลายลักษณ์อักษร ไม่มีกิจกรรมการประชุมผู้ปกครองนักเรียนเมื่อเปิดภาคเรียน หรือปิดภาคเรียน ไม่มีจัดกิจกรรมการแสดงผลงานทางวิชาการของนักเรียน

1.5.2 ปัญหาการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

1) โรงเรียนขาดรูปแบบการประชาสัมพันธ์ข่าวสารของโรงเรียนสู่ชุมชน เนื่องด้วยจำนวนครูไม่เพียงพอกับภาระงานต่าง ๆ จึงขาดความใส่ใจ การเห็นความสำคัญของการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารทุกช่องทางน้อย และไม่เพียงพอ รูปแบบการสื่อสารข้อมูลของโรงเรียนจะเป็นการแจ้งทางวาจา แบบปากต่อปาก ทำให้เกิดความไม่เข้าใจ ขาดความชัดเจน และการหลงลืมการเผยแพร่ข่าวสารจากโรงเรียนถึงผู้ปกครองนักเรียน บุคคลอื่นในชุมชนจะใช้วิธีการบอกฝากไปกับนักเรียนหรือมีหนังสือจากโรงเรียนแจ้งไปถึงผู้ปกครองหรือประชาสัมพันธ์เสียงตามสายของหมู่บ้าน โดยฝากบอกไปทางผู้ใหญ่บ้าน ไม่มีเอกสารสิ่งพิมพ์เผยแพร่กิจกรรมของ

โรงเรียน ไม่มีฝ่ายประชาสัมพันธ์กิจกรรมงานของโรงเรียน ไม่มีการประชุมผู้ปกครองนักเรียน ไม่มีการเยี่ยมบ้านนักเรียนซึ่งบ้านอยู่ใกล้โรงเรียนเพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง

2) โรงเรียนไม่มีผู้รับผิดชอบด้านการประชาสัมพันธ์ งานประชาสัมพันธ์

โรงเรียนอยู่ในกลุ่มงานงานบริหารทั่วไปของโรงเรียน โรงเรียนมีการกำหนดผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนด้วยโรงเรียนมีครู 6 คน ครู 1 คนรับผิดชอบงานหลายหน้าที่ จึงทำให้ขาดผู้รับผิดชอบด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียนอย่างจริงจัง ผู้รับผิดชอบหรือโรงเรียนให้ความสำคัญกับงานประชาสัมพันธ์น้อยขาดการคิดค้น สร้างสรรค์ หาเทคนิควิธีการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายเพื่อให้ชุมชนรับทราบรับรู้กิจกรรม ข่าวสารของโรงเรียน

ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน

บ้านแหลมทอง จังหวัดกาญจนบุรี

ในการสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านแหลมทอง และผู้ปกครองนักเรียน ด้วยคำถามที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนบ้านแหลมทอง จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 5 ด้าน คือ (1) ด้านการให้บริการชุมชน (2) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน (3) ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน (4) ด้านการรับการสนับสนุนด้านทรัพยากรจากชุมชน และ (5) ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ผู้วิจัยได้แสดงรายละเอียดของแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนบ้านแหลมทองกับชุมชนเป็นรายด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการให้บริการชุมชน

2.1.1 ผู้อำนวยการโรงเรียนควรเป็นผู้นำในการให้บริการชุมชน การให้บริการชุมชนทางวิชาการแก่ชุมชนของโรงเรียนปัญหาที่พบเป็นเรื่องความไม่พร้อมของโรงเรียนด้านอาคารสถานที่ที่ไม่เพียงพอ ห้องสมุดมีจำนวนหนังสือน้อย เก่า ไม่มีการให้บริการการสืบค้นข้อมูลโดยครูในโรงเรียน หรือการสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต เนื่องจากโรงเรียนไม่มีคอมพิวเตอร์เพียงพอบุคลากรในโรงเรียนไม่มีความสามารถด้านคอมพิวเตอร์ ผู้อำนวยการโรงเรียนซึ่งเป็นผู้นำของโรงเรียนจึงควรเป็นแกนนำและรับผิดชอบในการประสานงานฝ่ายโรงเรียนเพื่อให้เกิดการพัฒนาการให้บริการชุมชนของโรงเรียน เช่น กำหนดนโยบาย โครงการ หรือกิจกรรมพัฒนาระบบการให้บริการสืบค้นข้อมูลแก่ชุมชนที่มาติดต่อ จัดทำระบบ ขั้นตอน วิธีการให้บริการชุมชนด้านอาคารสถานที่ให้ชัดเจนโดยกำหนดบุคลากรรับผิดชอบที่ชัดเจน และควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการบริการทางการศึกษาของโรงเรียนให้กับแกนนำชุมชนทราบ ผู้ร่วมสนทนากลุ่มกล่าวว่า

“ต้องมีผู้นำสักคนหนึ่งแล้วก็ต้องมีหนึ่งคนที่เป็นตัวตั้งคือผู้บริหารก่อนนำบุคลากรในโรงเรียนได้”
 “คณะกรรมการสถานศึกษาท่านหนึ่งกล่าวว่า “(การแก้ปัญหาด้านการให้บริการชุมชน) ผอ.เป็นผู้รับผิดชอบเพราะมีอำนาจสามารถใช้คนได้”

2.1.2 โรงเรียนควรกำหนดหน้าที่รับผิดชอบของครูเกี่ยวกับการให้บริการชุมชนไว้อย่างชัดเจน เพื่อลดปัญหาการเกี่ยงงาน และทำงานควรเป็นทีม การบริหารงานของโรงเรียนแบ่งงานออกเป็น 4 กลุ่มงาน งานการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนเป็นงานหนึ่งในกลุ่มงานบริหารทั่วไป โรงเรียนต้องมีการกำหนดขอบข่ายงานให้ชัดเจน กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้รับผิดชอบ มีการสรุปรายงานผลการดำเนินงานเมื่อสิ้นสุดการดำเนินการทุกครั้งเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนางานต่อไป

2.2 ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน

2.2.1 ผู้อำนวยการ โรงเรียนควรเป็นผู้นำในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน

2.2.2 ผู้อำนวยการ โรงเรียนควรเป็นผู้นำในการกำหนดทิศทางในการพัฒนาโรงเรียน เป็นศูนย์รวมการสั่งการ การประสานเพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันภายในโรงเรียน และเป็นผู้นำในการนำบุคลากรในโรงเรียนเพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับชุมชน

2.2.3 โรงเรียนควรเข้าไปมีส่วนร่วมกิจกรรมของชุมชนตั้งแต่ขั้นตอนการประชุมวางแผนงาน จนสิ้นสุดกิจกรรม ครูผู้ร่วมสนทนากลุ่มกล่าวว่า” (การแก้ปัญหาการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน)...มีแนวทางก็ให้ ผู้บริหารต้องเข้าไป ...เข้าไปก่อนเป็นหัวหมู่ทะลวงฟัน...เข้าไปพูดคุยกับเขาบ้างในชุมชน...เขาอาจจะมองตรงผู้นำก่อนความสัมพันธ์ก็จะไม่มีถ้าผู้นำไม่ได้ไปพูดคุยกับเขาเลย..”

2.3 ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน

2.3.1 ผู้อำนวยการและครูในโรงเรียนควรสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับชุมชน โดยสร้างแรงจูงใจ และการกระตุ้นให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมของโรงเรียน

2.3.2 ผู้อำนวยการ โรงเรียน ควรวางแผนร่วมกันกับบุคลากรของโรงเรียนเพื่อวิเคราะห์ปัญหา และกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน และกำหนดโครงการกิจกรรม วางแผนการดำเนินงาน ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน

2.3.3 ผู้อำนวยการ โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ครูแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบของกิจกรรมวิธีการเชิญชวนผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน เช่น กิจกรรมวันแม่ วันพ่อ แห่เทียน กีฬากลุ่มกลอนโศลก การจัดประชุมผู้ปกครองนักเรียนเพื่อชี้แจงปัญหาของโรงเรียน/ขอความร่วมมือชุมชนในการจัด

กิจกรรม ครูผู้ร่วมสนทนากลุ่มกล่าวว่า” (การแก้ปัญหาการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน)...ผู้บริหาร...” “อันดับแรกคือเชิญชวน จัดกิจกรรมที่น่าสนใจ...พยายามเชิญทุกกิจกรรมที่เขาเข้าร่วมได้น่าจะแก้ปัญหาก็ได้ น่าจะมีความสัมพันธ์ที่ดีขึ้น...ครูต้องเป็นกันเองด้วย ผู้ปกครองชุมชนมาแล้วการให้บริการเขาให้ความสำคัญกับเขา” คณะกรรมการสถานศึกษาผู้ร่วมสนทนากลุ่มกล่าวว่า “ถ้าผอ. ไม่สนิทเขาก็ไม่กล้าพูดเพราะเกรงใจ ถ้า ผอ. ไม่ให้ความคุ้นเคยเขาก็ไม่กล้าพูดถ้ามีอะไร.....เขาอยากจะมาดูโรงเรียน อยู่แล้วเพราะลูกเขาเรียนที่นี่ก็อยากจะมาอยู่แล้ว...”

2.4 ด้านการรับการสนับสนุนด้านทรัพยากรจากชุมชน

ผู้อำนวยการโรงเรียนควรเป็นผู้นำในการดำเนินการขอการสนับสนุนต่างๆ จากชุมชน เมื่อผู้อำนวยการรับรู้ปัญหาของโรงเรียนซึ่งขาดแคลนงบประมาณในการพัฒนาอาคารสถานที่ ห้องสมุด การจัดหาหนังสือ สื่ออุปกรณ์การเรียน คอมพิวเตอร์และระบบอินเทอร์เน็ต ควรร่วมกับคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน บุคคลในชุมชนเพื่อร้องขอการสนับสนุนทรัพยากรจากชุมชน หรือเมื่อชุมชนได้รับรู้ความต้องการของโรงเรียนอาจจะประสานหน่วยงาน บุคคลอื่นที่รู้จักเป็นการระดมทรัพยากรจากภายนอกชุมชนเข้ามาช่วยเหลือ โรงเรียนได้ และในการขอรับการสนับสนุนของชุมชนควรพิจารณาความสามารถในการสนับสนุนของชาวบ้าน เช่น ควรแรงงานในการดำเนินการต่างๆ แทนการระดมเงินเพื่อดำเนินการ เป็นต้น ครูผู้ร่วมการสนทนากลุ่มกล่าวว่า “ ผู้บริหารน่าจะเป็นคนขับเคลื่อนเฟื่องตัวอื่นให้มันหมุนไป ครูน้อยเราไม่ใช่คนกว้างขวาง ไม่รู้จักใคร ไม่ค่อยรู้จักใครหน้าทีของเราคืออยู่กับโรงเรียนอยู่กับเด็ก เราจะไปตะลอน ๆ ก็ไม่ได้.....เราก็ไม่ค่อยรู้จักใคร ที่สามารถจะมาช่วยเหลือโรงเรียนได้” คณะกรรมการสถานศึกษาผู้ร่วมสนทนากลุ่มกล่าวว่า “ (แนวทางการสนับสนุนทรัพยากรจะเสนอว่าทำอะไรอย่างไร) ร่วมด้วยช่วยกันมานั่งคุยกัน”

2.5 ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

2.5.1 การประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสารของโรงเรียน ควรมีช่องทางที่ชัดเจน และเป็นทางการ ในการเผยแพร่ข่าวสารที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียน ผู้ชุมชนจะทำให้ชุมชนได้รู้การทำงาน ของโรงเรียน ผลงานของโรงเรียนในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา และกิจกรรมที่โรงเรียนกำลังจะดำเนินการว่ามีกิจกรรมอะไรบ้าง เป็นการสร้างความเชื่อมั่นความน่าเชื่อถือในคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน การดำเนินงานการประชาสัมพันธ์โรงเรียนจึงมีหลากหลายวิธีเช่น เสียงตามสาย หนังสือจากทางโรงเรียนถึงผู้ปกครอง เป็นต้น ผู้ปกครองนักเรียนผู้ร่วมการสนทนากลุ่ม กล่าวว่า “มีปัญหาอะไรก็ให้เรียกผู้ปกครองมาคุย อยากให้ประชาสัมพันธ์ด้วยหนังสือจะได้รู้ว่าโรงเรียน ต้องการอะไรบ้าง...อยากให้ ผอ. กำหนดวันประชุมแล้วแจ้งผู้ใหญ่ว่าวันไหนเดือนละ 1 ครั้ง หรือส่งตัวแทนครูไปประชุมร่วมกับชาวบ้าน ต้องเสนอแนะด้วย...” ครูผู้ร่วมการ

สนทนากลุ่มกล่าวว่า “(การประชาสัมพันธ์)เสียงตามสาย ป้ายประกาศของโรงเรียนไปติดใน หมู่บ้านมีหนังสืออะไรก็ไปติดเลย ทำประชาสัมพันธ์ วารสารของโรงเรียน”

2.5.2 ครูควรมีการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับชุมชน บุคลากรของโรงเรียนซึ่ง ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียนและครู ควรมีความเป็นกันเองกับบุคคลในชุมชนนั้น ความเป็นกันเองจะทำให้เกิดความเชื่อใจ ความมั่นใจในตัวครู เกิดความรัก ความศรัทธาจะเป็นการ ประชาสัมพันธ์โรงเรียนร่วมกันไปด้วย เพราะเมื่อเกิดความรู้สึกที่ดี ชุมชนจะพูดถึงโรงเรียน และ บอกต่อกันในภาพพจน์ที่ดีของโรงเรียนเพื่อให้ชุมชนได้รับรู้ ผู้ปกครองนักเรียนผู้ร่วมการสนทนา กลุ่ม กล่าวว่า ““(การประชาสัมพันธ์) ... ให้มีการทำกิจกรรมร่วมกันบ่อย ๆชาวบ้านไม่กล้าเข้าไปหา เนื่องจากคิดว่าคนละชั้นกับข้าราชการ ความแตกต่างระหว่างอาชีพ คิดว่าจะเข้ามาปรึกษา ก็กลัวเพราะตัวไม่สะอาด”

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาสภาพ และปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและโรงเรียนบ้านแหลมทอง จังหวัดกาญจนบุรี และแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและโรงเรียนบ้านแหลมทอง จังหวัดกาญจนบุรี กลุ่มผู้ให้ข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนบ้านแหลมทอง จังหวัดกาญจนบุรี ปีการศึกษา 2553 ประกอบด้วย ครู 6 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านแหลมทอง จำนวน 7 คนและผู้ปกครองนักเรียนจำนวน 8 คน ได้มาโดยเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือในการเก็บข้อมูลใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) โดยประเด็นคำถามตามกรอบแนวคิด 5 ประเด็น ได้แก่ ด้านการให้บริการชุมชน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ด้านการรับการสนับสนุนด้านทรัพยากรจากชุมชน ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

1. สรุปผลการวิจัย

สภาพ ปัญหา และแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและโรงเรียนบ้านแหลมทอง จังหวัดกาญจนบุรี สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1.1 สภาพความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและโรงเรียนบ้านแหลมทอง จังหวัดกาญจนบุรี

โรงเรียนสามารถให้บริการแก่ชุมชนได้ด้วยการบริการห้องสมุด ห้องประชุม สนามกีฬาบ้างแต่ไม่มากนักเนื่องจากความไม่พร้อม ครูไม่ค่อยเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนเพราะไม่สะดวกในการเดินทาง เวลาไม่เอื้ออำนวย ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนไม่มากนัก โรงเรียนมักจะไม่เชิญผู้ปกครอง ชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมกิจกรรมของโรงเรียนเท่าที่ควร ชุมชนมีการสนับสนุนด้านทรัพยากรในอดีตสนับสนุนด้านอาคารสถานที่ปัจจุบันให้กับสนับสนุนน้อยลง การประชาสัมพันธ์สื่อสารระหว่างโรงเรียนยังไม่มีรูปแบบที่ดี ไม่สม่ำเสมอและไม่ทั่วถึง

1.2 ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนบ้านแหลมทอง จังหวัดกาญจนบุรี

1.2.1 ด้านการให้บริการชุมชน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) โรงเรียนขาดความพร้อมด้านสถานที่และอุปกรณ์ในการบริการชุมชนของ 2) บุคลากรของโรงเรียนมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอ มีภาระงานการสอนมาก 3) ชุมชนขาดความเชื่อมั่นในความสามารถของครู 4) โรงเรียนขาดการวางแผนการให้บริการแก่ผู้มาติดต่อขอใช้บริการ

1.2.2 ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) บุคลากรในโรงเรียนไม่ค่อยเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน 2) ครูที่ทำหน้าที่ประสานความร่วมมือกับชุมชน ไม่ได้ทำหน้าที่ตามที่มอบหมาย

1.2.3 ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ โรงเรียนไม่ให้ความสำคัญกับการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนขาดการวางแผนงานและโครงการรองรับการดำเนินการ

1.2.4 ด้านการรับการสนับสนุนด้านทรัพยากรจากชุมชน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) โรงเรียนขาดการประสานงานเพื่อขอรับการสนับสนุนจากชุมชน 2) รายได้ของคนในชุมชนเป็นกลุ่มผู้มีรายได้น้อย

1.2.5 ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) โรงเรียนขาดรูปแบบการประชาสัมพันธ์ข่าวสารของโรงเรียนสู่ชุมชน 2) โรงเรียนไม่มีผู้รับผิดชอบด้านการประชาสัมพันธ์

1.3 แนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนบ้านแหลมทอง จังหวัดกาญจนบุรี

1.3.1 ด้านการให้บริการชุมชน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) ผู้อำนวยการโรงเรียนควรเป็นผู้นำในการให้บริการชุมชน 2) โรงเรียนควรกำหนดหน้าที่รับผิดชอบของครูเกี่ยวกับการให้บริการชุมชนไว้อย่างชัดเจน เพื่อลดปัญหาการเกี่ยงงาน และทำงานควรเป็นทีม

1.3.2 ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ ผู้บริหารโรงเรียนควรเป็นผู้นำในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้นำในการกำหนดทิศทางในการพัฒนาโรงเรียน เป็นศูนย์รวมการสั่งการ การประสานเพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันภายในโรงเรียน และเป็นผู้นำในการนำบุคลากรในโรงเรียนเพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับชุมชน

1.3.3 ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูควรสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับชุมชน โดยสร้างแรงจูงใจ และ

การกระตุ้นให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมของโรงเรียน 2) โรงเรียนควรวางแผนร่วมกันกับบุคลากรของโรงเรียนเพื่อวิเคราะห์ปัญหา และกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน และกำหนดโครงการ กิจกรรม วางแผนการดำเนินงาน ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน 3) ผู้อำนวยการ โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ครูแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบของกิจกรรมวิธีการเชิญชวนผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน

1.3.4 ด้านการรับการสนับสนุนด้านทรัพยากรจากชุมชน ผลการวิจัยสรุปได้ว่าผู้อำนวยการโรงเรียนควรเป็นผู้นำในการดำเนินการขอการสนับสนุนต่าง ๆ จากชุมชน

1.3.5 ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) การประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสารของโรงเรียน ควรมีช่องทางที่ชัดเจนและเป็นทางการ 2) ครูควรมีการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับชุมชน บุคลากรของโรงเรียนซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียนและครูควรมีความเป็นกันเองกับบุคคลในชุมชนนั้น

2. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสภาพ ปัญหา และแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและโรงเรียนบ้านแหลมทอง จังหวัดกาญจนบุรี ผู้วิจัยเห็นว่าประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

2.1 จากผลการวิจัย ที่พบว่าโรงเรียนขาดความพร้อมด้านสถานที่ เช่น ห้องสมุดการให้บริการคอมพิวเตอร์ ระบบอินเทอร์เน็ต และอุปกรณ์ในการบริการชุมชนของ เช่น เครื่องขยายเสียง โรงเรียนยังไม่มีความพร้อมบุคลากรของโรงเรียนมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอในการให้บริการชุมชนซึ่งอภิปรายได้ว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในที่ดินของวัดหรือในเขตชุมชน บ้านวัดโรงเรียนจึงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความผูกพันกันอย่างใกล้ชิดและเกี่ยวเนื่องกันมาโดยตลอด จากการปฏิรูปการศึกษาไทยให้เป็นระบบโรงเรียนได้แยกการศึกษาออกจากชุมชนและวัดอย่างชัดเจนจึงทำให้โรงเรียนของเรามีลักษณะที่แปลกแยกแตกต่างไปจากชุมชน โรงเรียนเป็นหน่วยงานของรัฐไม่ใช่ของชุมชนอีกต่อไป งบประมาณของโรงเรียนก็ได้รับจัดสรรไปจากรัฐเป็นส่วนใหญ่ จะมีส่วนบริจาคของชุมชนอยู่บ้างก็เล็กน้อยและการศึกษาที่โรงเรียนจัดให้ก็แปลกแยกจากวิถีชีวิตและสังคมของชุมชน ครูเป็นข้าราชการที่รับเงินเดือนจากรัฐบ้างก็เป็นคนที่มาจากชุมชนภายนอกชุมชน มีน้อยรายที่ครูและผู้บริหารเป็นคนของชุมชนจริง ๆ ยิ่งยุคหลังที่มีการคมนาคมสะดวกขึ้น ครูและผู้บริหารสถานศึกษามักเลือกที่จะอาศัยอยู่ในเมืองจึงทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนห่างกันมากขึ้น (รุ่ง แก้วแดง, 2546 : 142-143) ความพร้อมของโรงเรียนด้านอาคารสถานที่ เครื่อง

อำนวยความสะดวกที่จะให้ความช่วยเหลือร่วมมือกับชุมชนเป็นองค์ประกอบที่จะส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เช่นสถานที่โรงเรียนขาดแคลน โรงเรียนอาจต้องสื่อสารให้ชุมชนเข้าใจ อาจประสานขอความร่วมมือและความช่วยเหลือจากชุมชน(ไพฑูรย์ สีนลาร์ตัน, 2553: 84) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิราวุฒิ เกิดเทพ (2549) พบว่าปัญหาด้านการให้บริการแก่ชุมชน โดยภาพรวมปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนไม่สามารถบริการห้องสมุดนอกเวลาให้กับชุมชนได้ และผลการวิจัยของ วิจิตร สุวรรณจินดา (2547) พบว่าปัญหาที่สำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน คือ โรงเรียนขาดแคลนงบประมาณ ขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านวิชาชีพที่จะเป็นวิทยากรให้กับชุมชน

2.2 จากผลการวิจัย ที่พบว่าโรงเรียนขาดการวางแผนในการจัดกิจกรรมโดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนและขาดการวางแผน การให้บริการแก่ผู้มาติดต่อขอใช้บริการ ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มของครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียนบ่งชี้ถึงสาเหตุว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นกระบวนการต่อเนื่องโรงเรียนต้องกำหนดเป้าหมาย วางแผน และปฏิบัติงานต่อเนื่องกันไป ถ้าโรงเรียนมุ่งสร้างความสัมพันธ์เมื่อโรงเรียนต้องการความร่วมมือ หรือคิดทำเพียงเพื่อให้เห็นว่าโรงเรียนก็มีความต้องการที่จะสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนเหมือนกัน แต่โรงเรียนไม่มีจุดหมาย เป้าหมายหรือแผนปฏิบัติการใดๆ ก็ย่อมไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนได้ (สุวัฒน์ มุทษเมธา, 2524: 115) ดังนั้นในการเปิดโอกาสให้พ่อแม่ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรม ต่างๆ ของโรงเรียนโรงเรียนต้องวางแผนกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน ให้ผู้เข้าร่วมมือช่วยเหลือเข้าใจแผนงานเป้าหมายและกระบวนการต่าง ๆ ของการดำเนินการนั้นๆ ด้วย เพื่อความสะดวกสบายใจของผู้ให้ความร่วมมือช่วยเหลือ และให้ผู้เข้าร่วมมือช่วยเหลือได้เห็นระบบงานที่ดีของโรงเรียนด้วยโรงเรียนอาจทำหนังสือเชิญพ่อแม่ ผู้ปกครอง และประชาชนผู้สนใจเข้าร่วมวางแผน ร่วมทำงาน และโรงเรียนต้องเปิดใจให้กว้างพร้อมรับคำติชม และข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากพ่อแม่ ผู้ปกครองและประชาชนเหล่านั้น (สุวัฒน์ มุทษเมธา, 2524: 95) ส่วนการพัฒนาการให้บริการชุมชนจะให้ได้ดีและเกิดประโยชน์กับชุมชนและโรงเรียนผู้ซึ่งให้บริการนั้นจะต้องมีการวางแผนการสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการที่เกิดขึ้นในชุมชนเสียก่อนเพื่อให้การบริการชุมชนเกิดความสมดุลซึ่งหน้าที่หลักของโรงเรียนคือการศึกษาอบรมแก่บุตรหลานที่อยู่ในชุมชนนั้น ๆ อีกหน้าที่หนึ่งที่โรงเรียนจำเป็นต้องดำเนินการ คือ ส่งเสริมให้ชุมชนมีสถานภาพหลาย ๆ ด้านดีขึ้น เช่น ด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้วยการให้บริการแก่ชุมชนในด้านต่าง ๆ โรงเรียนจึงต้องบริการชุมชนเพราะว่ามีหน้าที่หลักที่หนักอยู่แล้ว เพราะการบริการชุมชนเป็นงานไม่หนักเท่าใด ชุมชนก็ยิ่งเข้ามาช่วยเหลือหรือมีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากเท่านั้น

และโรงเรียนควรทำบทบาทหน้าที่เป็นศูนย์หรือแหล่งวิทยาการของชุมชนด้วย ซึ่งการทำอย่างนี้ผู้บริหารและครูจะต้องเป็นคนใจกว้างมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและเห็นความสำคัญด้านนี้ด้วย (บุญช่วย บุรณะกิติ, 2549: 28-29)

2.3 จากผลการวิจัยที่พบว่าชุมชนขาดความเชื่อมั่นในความสามารถของครูข้อมูลจากการสนทนากลุ่มของครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียนบ่งชี้ว่าการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน คณะครูในโรงเรียนมีบทบาทสำคัญที่จะช่วยสร้างเสริมสัมพันธภาพที่ดีต่อชุมชน การสร้างศรัทธาแก่ประชาชนมีความสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้ชุมชนยอมรับนับถือครู ครูต้องคิดพิจารณาในการปรับปรุงวิถีชีวิตของตนวางแนวทางชีวิตและการงานของตนให้เป็นที่เชื่อถือยอมรับของชุมชน เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชุมชน จะต้องไม่ดำเนินชีวิตสูงและแตกต่างจากชุมชนมากเกินไป งานครูในหลาย ๆ อย่างต้องสัมพันธ์ติดต่อกับผู้อื่น หน่วยงานอื่นอยู่เสมอ ครูต้องศึกษาหาวิธีการประสานงานร่วมมือกับผู้อื่น ปรับปรุงทั้งวิชาความรู้ และบุคลิกภาพมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จในการสร้างความสัมพันธ์และประสานงานร่วมกับผู้อื่น (สุวัฒน์ มุทเมธา, 2524: 91-93) อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาต้องอุทิศเวลาให้แก่ราชการ ความคิดริเริ่ม อยู่ในวัยทำงานอายุ 30 – 50 ปี เพื่อความรวดเร็วของงานตลอดจนการตัดสินใจ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีเข้ากับประชาชนคณะกรรมการระดับต่าง ๆ ได้ดี และครูในโรงเรียนนั้นบทบาทหน้าที่มิใช่เฉพาะการสอนหรืองานในโรงเรียนเท่านั้นต้องมีความรู้และเข้าใจบทบาทของโรงเรียนต่อชุมชน เสียสละเพื่อส่วนรวม มีความรับผิดชอบในหน้าที่การงานสูง เข้ากับผู้นำและประชาชนในท้องถิ่นได้ มีความรู้ ความเข้าใจ ความต้องการ ความเป็นมาของชุมชน ตลอดจนมีมนุษยสัมพันธ์และศิลปะในการติดต่อสื่อสารได้ดี การปฏิบัติงาน ความพร้อมเพียง เจตนาที่มุ่งหวังผลในการศึกษา ย่อมเป็นเครื่องปลุกฝังให้ประชาชนในชุมชนสนใจ ศรัทธาเป็นสิ่งสำคัญเบื้องต้นให้ทำงานง่ายขึ้น (บันลือ พุกกะวัน, 2522 : 175)

2.4 จากผลการวิจัยที่พบว่าโรงเรียนขาดการประสานงานเพื่อขอรับการสนับสนุนจากชุมชนและขาดการประสานความร่วมมือกับชุมชนในการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน การปฏิรูปการศึกษาให้เป็นระบบโรงเรียนอย่างตะวันตก ได้แยกการศึกษาออกจากชุมชนและวัดอย่างชัดเจน จะมีส่วนบริจาดของชุมชนอยู่บ้างก็เล็กน้อยและการศึกษาที่โรงเรียนจัดให้ก็แปลกแยกจากวิถีชีวิตและสังคมของชุมชน ครูเป็นข้าราชการที่รับเงินเดือนจากรัฐบ้างก็เป็นคนที่มาจากภายนอกชุมชน มีน้อยรายที่ครูและผู้บริหารเป็นคนของชุมชนจริง ๆ ยิ่งในยุคหลังที่การคมนาคมสะดวกขึ้น ครูและผู้บริหารสถานศึกษามักเลือกที่จะอาศัยอยู่ในเมืองจึงทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนห่างกันมากขึ้น (รุ่ง แก้วแดง, 2546: 153) ดังนั้นการที่จะประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนบุคลากรของโรงเรียนทุกคนต้องประสานกันทุกฝ่ายจึงทำให้การสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง

โรงเรียนกับชุมชนสำเร็จลุล่วงไปได้ ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่และนักเรียน (ปรีชา คัมภีรปกรณ์, 2553: 124) การพัฒนาการร่วมกิจกรรมของชุมชน คณะครูและนักเรียนร่วมกันวางแผนการจัดกิจกรรมและเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ เช่น กิจกรรมวันสำคัญของชาติ ประเพณีท้องถิ่น วันสำคัญต่างๆ ทางศาสนา งานมงคลและอวมงคลต่างๆ ครูควรมีความรู้ ความเข้าใจในขั้นตอนของงานพิธีต่างๆ เพื่อจะได้ร่วมกิจกรรมต่างๆ ได้ถูกต้องตามขั้นตอน เป็นไปด้วยดีตามประเพณีอันดีงามของไทย (จิราวุฒิ เกิดเทพ: 2549)

2.5 จากผลการวิจัย ที่พบว่าโรงเรียนไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนซึ่งข้อมูลจากการสนทนากลุ่มของครูโรงเรียน พบว่าโรงเรียนไม่ได้เชิญชุมชนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดกิจกรรม โรงเรียนไม่มีการประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมของโรงเรียนแก่ชุมชน และให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมของโรงเรียนอย่างไร ชุมชนจะรับรู้กิจกรรมจากการบอกเล่าของนักเรียน ข้อค้นพบนี้แสดงให้เห็นว่าอุปสรรคในการสร้างความสัมพันธ์กับโรงเรียนเนื่องจากโรงเรียนยังเป็นศูนย์กลางจัดการศึกษา และมีการบริหารแนวดิ่ง ที่ไม่เปิดโอกาสอย่างแท้จริงให้ชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างเสมอภาค การจะเริ่มจากฝ่ายชุมชนจึงเป็นไปได้ยาก และมีอุปสรรคมากกว่า โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่ชุมชนส่วนมากอ่อนแอ (อุทัย คุลเกษมและคณะ, 2540 : 95) และในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชนนั้นโรงเรียนควรสร้างพันธมิตรเพื่อบริการชุมชน โดยแจ้งให้นักเรียนทุกคนได้ทราบว่าพวกเขามีความสำคัญต่อความเจริญพัฒนาและความอยู่เย็นเป็นสุขของชุมชน โรงเรียนยกย่องและต้อนรับความร่วมมือทุกประการจากบุคลากรทุกฝ่ายทั้งในโรงเรียนและในชุมชน การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การสรรหาวิธีการที่ดีต่าง ๆ ในการสื่อสารและร่วมมือกับชุมชนเพื่อสรรสร้างคุณภาพโรงเรียน เชิญเชิญชุมชนเข้าไปมีบทบาทในการจัดการศึกษาในโรงเรียนโดยเชิญประชุมหรือเชิญเป็นกรรมการในการตัดสินใจในการดำเนินงานของโรงเรียน เชิญเป็นวิทยากรของโรงเรียน รับฟังคำวิจารณ์จากชุมชนเปิดโอกาสให้ชุมชนได้แสดงบทบาทในการร่วมให้การศึกษาแก่นักเรียนในทุกรูปแบบ (สงบ ประเสริฐพันธ์, 2543: 85-86) สอดคล้องกับงานวิจัยของจิราวุฒิ เกิดเทพ (2549: บทคัดย่อ) ที่เสนอว่าโรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเชื่อมค่ายลูกเสือตั้งศูนย์กลางสมองจากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเป็นวิทยากรและเป็นแหล่งการเรียนรู้ให้กับชุมชน และชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการศึกษา จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของเทพพิทักษ์ สินธุโคตร (2549: บทคัดย่อ) ที่พบว่าด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นควรสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้ปกครอง ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางโรงเรียน เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระและเสรี

2.6 จากผลการวิจัย ที่พบว่า รายได้ของคนในชุมชนเป็นกลุ่มผู้มีรายได้น้อยทำให้ชุมชนเข้ามามีการส่งเสริมสนับสนุนด้านทรัพยากรแก่โรงเรียนน้อย จากการศึกษาข้อมูลอภิปรายได้ว่า เนื่องจากชุมชนส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง รายได้มาจากการรับจ้างรายวัน วันใดมีงานก็มีรายได้ประมาณ 200 ต่อวัน โรงเรียนไม่อาจเรียกร้องทรัพย์สินจากชุมชน แต่อาจขอความร่วมมือด้านอื่นๆ ใดๆก็ตาม โรงเรียนไม่สนใจระดมความช่วยเหลือจากประชาชน และ ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสนใจในกิจกรรมด้านนี้น้อย แต่เน้นด้านอาคารสถานที่ งานธุรการและกิจกรรมอื่นๆ มากกว่า มีผลให้ความช่วยเหลือที่โรงเรียนได้จากชุมชนน้อยกว่าที่ควร หรืออาจมีสาเหตุจากด้านประชาชนไม่ให้ความร่วมมือกับโรงเรียนมากนักเพราะประชาชนไม่รู้หนังสือ ไม่เข้าใจความจำเป็นที่ต้องเรียนหนังสือ แม้โรงเรียนโรงเรียนจะเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมมืออยู่แล้วก็ตาม แต่ขาดความรู้ ความสนใจ และความยากจนของประชาชนก็เป็นอุปสรรคสำคัญขัดขวางการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน (สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527: 40-41) โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชนที่มีสภาพเศรษฐกิจไม่ค่อยดี การขอความร่วมมือจากชุมชนในด้านทรัพยากรที่เป็นวัสดุหรือตัวเงินจะทำให้เกิดความเดือดร้อนได้ (ปรีชา คัมภีร์ปรกรณ์ และดิลก พัฒน์พิชัยโชติ, 2527: 731) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธรรมรงค์ คิ่นทอง (2546) พบว่า ปัญหาในการดำเนินงานที่พบและเป็นอุปสรรคของโรงเรียน คือชุมชนส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ไม่สามารถหางบประมาณมาสนับสนุนช่วยเหลือในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่ตามความต้องการของโรงเรียน

2.7 ผลการวิจัยที่พบว่าผู้อำนวยการโรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ครูแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบของกิจกรรมวิธีการเชิญชวนผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนซึ่งข้อมูลจากการสนทนากลุ่มของครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียนแสดงให้เห็นว่า โครงสร้างของการศึกษาแบบแนวตั้งในปัจจุบันไม่เอื้อให้โรงเรียนทำงานร่วมกับชุมชนได้อย่างคล่องตัว ความร่วมมือที่เกิดขึ้นในชุมชนบางแห่งในปัจจุบันนั้นเกิดจากความสามารถและความตั้งใจเฉพาะบุคคลของผู้บริหาร โรงเรียนบางคนซึ่งมีอยู่โดยจำกัด การจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการของโรงเรียนจากแบบแนวตั้งใช้อำนาจสั่งการมากหลายลำดับชั้น(ตั้งแต่ส่วนกลางถึง โรงเรียน) มาเป็นแนวราบให้มากขึ้น เช่น ลด โครงสร้างอำนาจที่มีหลายลำดับชั้นให้น้อยลง ดัดดองให้บางส่วนมีอำนาจในการบริหารการศึกษาของท้องถิ่นกับชุมชน ได้มากขึ้น และผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูในทุกระดับได้มีส่วนร่วมริเริ่มการคิด การวางแผน และการบริหารการศึกษาได้มากขึ้นเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมด้วยความสมัครใจและเข้าใจ มิใช่ทำตามคำสั่งดังที่ผ่านมา และการจัดโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและภาคีอื่น (ครอบครัว ชุมชน วัด องค์กรบริหารส่วนตำบล สถานีอนามัย ฯลฯ) ให้เปลี่ยนจากแบบแนวตั้งที่โรงเรียนเป็นศูนย์กลาง มาเป็นแนวราบที่มี

ลักษณะของความเสมอภาคมากขึ้น เอื้อให้ภาคีอื่นๆ เข้ามามีส่วนร่วมอย่างมีบทบาทมากขึ้น และมีการกระจายแหล่งความรู้ให้หลากหลายและการมีส่วนร่วมกันรับผิดชอบจัดการศึกษาจะทำให้โรงเรียนชุมชน ภาคีอื่น เกิดความสัมพันธ์ในแนวราบมากขึ้น (อุทัย คุลยเกษม และคณะ, 2540: 86-87) ในส่วนการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนนั้นสามารถเข้ามาในทุกกระบวนการ เริ่มตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ และร่วมประเมินผลทำให้ชุมชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของโรงเรียนและความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนที่จะช่วงส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ด้วยกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชนและให้บุคคลทุกฝ่ายในชุมชนร่วมกันพัฒนานักเรียน และพัฒนาการศึกษาให้สนองความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549: 86)

2.8 จากผลการวิจัย พบว่าผู้บริหารควรเป็นผู้นำในการให้บริการชุมชน ควรเป็นผู้นำในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน เป็นผู้นำในการกำหนดทิศทางในการพัฒนาโรงเรียน เป็นศูนย์รวมการสั่งการ การประสานเพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันภายในโรงเรียน และเป็นผู้ดำเนินการนำบุคลากรในโรงเรียนเพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับชุมชน จากการศึกษาอภิปรายได้ว่าผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินการทั้งปวงในโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ซึ่งกำหนดไว้ในแผนงาน โครงการ นโยบายในระดับต่างๆ บทบาทของผู้บริหารในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน นั้นประกอบด้วย เป็นผู้กำหนดรูปแบบหรือแนวทางในการประสานงาน ผู้ประสานงาน ผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้แก้ปัญหา และผู้บริหารโรงเรียนยังต้องทำตนให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิของชุมชน เพื่อให้การช่วยเหลืออบรมหรือเป็นวิทยากรในบางเรื่องด้วย (ปรีชา คัมภีร์ปกรณ, 2553: 118-125) และในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนนั้นผู้บริหารต้องทำให้ชุมชนเข้ามามีส่วนในการให้การสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา และทำให้ชุมชนได้รับข่าวสารข้อมูลและความเคลื่อนไหวของสถานศึกษาตลอดเวลา ในประเด็นต่อไปนี้การให้คะแนนและการส่งเสริมการปฏิบัติ การให้การบ้าน แนวการจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน บริการพิเศษสำหรับนักเรียน และตารางสอน ตลอดจนปฏิทินการดำเนินงานของสถานศึกษา (Kimbrough and Nunnery : 1984 อ้างถึงใน สมาน อัสวภูมิ, 2551 : 396) ในส่วนปัญหาโรงเรียนไม่ค่อยได้รับความร่วมมือจากชุมชนจะลดน้อยลงในทางตรงกันข้ามความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสถานศึกษากับชุมชนจะได้รับการพัฒนาขึ้นไปตามลำดับขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษา คณะครูอาจารย์ เจ้าหน้าที่ นักการภารโรง ต้องให้ความร่วมมือกันทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำ ควรให้ความสนใจอย่างจริงจังและพร้อมที่จะร่วมมือช่วยเหลือตลอดเวลา ทัศนาศาสตร์ (2548 : 49) สอดคล้องกับงานวิจัยของนฤมล คำอ่อน (2548) พบว่าเงื่อนไขและ

ปัจจัยสนับสนุนการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน วิสัยทัศน์ของโรงเรียนที่เน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยครั้งนี้ มีข้อค้นพบสำคัญที่สามารถใช้เป็นฐานข้อมูลในการให้ข้อเสนอแนะได้ ดังนี้

3.1.1 ผู้บริหารโรงเรียน ควรวางแผนร่วมกันกับบุคลากรของโรงเรียนเพื่อวิเคราะห์ปัญหา และกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน และกำหนดโครงการกิจกรรม วางแผนการดำเนินงาน ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน

3.1.2 โรงเรียนควรกำหนดหน้าที่รับผิดชอบของครูเกี่ยวกับการให้บริการชุมชนไว้อย่างชัดเจน เพื่อลดปัญหาการเกี่ยงงาน และทำงานควรเป็นทีม การกำหนดผู้รับผิดชอบในการประสานงานเพื่อขอความร่วมมือ การสนับสนุน การเชิญผู้ปกครอง ชุมชนผู้เกี่ยวข้องการดำเนินการสร้างความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน

3.1.3 ผู้บริหารโรงเรียนควรเป็นผู้นำครู และบุคลากรอื่นในโรงเรียนการดำเนินการสร้างความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน

3.1.4 ครูควรมีการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับชุมชนควรมีความเป็นกันเองกับบุคคลในชุมชน ควรต้องมีความรู้ ทักษะและทัศนคติที่ถูกต้องเพื่อสร้างความสัมพันธ์ชุมชน

3.1.5 โรงเรียนควรมีการสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่ชุมชนด้านบทบาทหน้าที่ของชุมชนกับการจัดการศึกษาของท้องถิ่น ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การประชุม อบรม การศึกษาดูงาน เป็นต้น

3.1.6 หน่วยงานต้นสังกัด เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีการประสานความสัมพันธ์กับชุมชน เพื่อนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของชุมชน โดยการส่งเสริมให้ผู้บริหารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา บุคลากรในเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนในสังกัด มีความรู้ ความเข้าใจ ตระหนักในหน้าที่ของตนที่มีต่อโรงเรียนและชุมชน และติดตามการปฏิบัติงานของโรงเรียนอยู่เป็นประจำ

3.1.7 ควรประสานงาน ประชาสัมพันธ์ เสนอผลการศึกษาแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กลุ่มโรงเรียน เพื่อนำไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการส่งเสริมความสัมพันธ์ชุมชนต่อไป

3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยต่อไป

- 3.2.1 ควรมีการศึกษาการพัฒนาความสัมพันธ์ชุมชนในกรณีศึกษาอื่น เช่น โรงเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 3.2.2 ควรมีการศึกษารูปแบบการพัฒนาความสัมพันธ์ชุมชนในสถานศึกษา
- 3.2.3 ควรมีการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาความสัมพันธ์ชุมชนในสถานศึกษา
- 3.2.4 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ชุมชนกับตัวแปรอื่น ๆ เช่น ความเป็นคนท้องถิ่นของบุคลากร ประสิทธิภาพในการทำงาน หรือทัศนคติของบุคลากรต่อชุมชน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กิติมา ปรีดีดิถ (2532) *การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ อักษรภาพพัฒนา
- กัมภณฑ์ จุนโท (2536) "การปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่เสี่ยงภัย เขตการศึกษา 2" วิทยานิพนธ์ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
- กรมสามัญศึกษา (2540) *เอกสารชุดการประกันคุณภาพการศึกษา เล่ม 1* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภา
- จิตต์ โชติอุทัย (2532) "การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและการศึกษาเพื่อพัฒนา ชนบท" ยะลา ศูนย์ฝึกอบรมผู้บริหารการศึกษาเขตการศึกษา 2 สำนักงานศึกษาธิการ เขตการศึกษา 12
- จิราวุฒิ เกิดเทพ (2549) "การศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน" วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
- ชาย โพธิ์สีดา (2552) *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ* พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร อมรินทร์พริ้นติ้ง
- ทัศนาศ แสงศักดิ์ (2548) "ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนตามแนวปฏิรูปการศึกษา" *วารสารวิชาการ* 8, 1 (มกราคม-มีนาคม): 43-49
- เทพพิทักษ์ สินธุโคตร (2549) "สภาพและปัญหาการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน : กรณีศึกษาโรงเรียนอนุบาลกาฬสินธุ์" วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
- ธรรมนงค์ ดั้นทอง (2546) "การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน ประถมศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี" วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

- นฤมล คำอ่อน (2548) "รูปแบบการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดเขาน้ำทิพย์ ตำบลท่าทอง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี" วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
- นุชนาฏเรขา สุขดา (2546) "ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดชัยภูมิ" วิทยานิพนธ์การศึกษาผู้ใหญ่ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2534) *หลักการบริหารการศึกษา* กรุงเทพมหานคร บพิธการพิมพ์
- บุญช่วย บุรณะกิติ (2549) "การพัฒนาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนบ้านสะอาคณาดี อำเภอเสถภูมิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ดเขต 3 " วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- บุญลือ พฤษะวัน (2522) *การประถมศึกษา* กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิช
- ประทีป สยามชัย (2526) "ชุมชนกับการประถมศึกษา" ใน *ประมวลสาระชุดวิชาสัมมนาการประถมศึกษา* หน้าที่ 1 - 4 หน้า 56 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
- ประยูร ศรีประสาธน์และคณะ (2542) "ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของคณะกรรมการการศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษา" (เอกสารอัดสำเนา)
- ปราณี โพธิ์สุข (2550) "แนวทางการใช้การสนทนากลุ่มอย่างเต็มศักยภาพสำหรับการวิจัยในสถานศึกษาและชุมชน" ใน *เทคนิคการทำวิจัยในสถานศึกษาอย่างมืออาชีพ* คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ปรีชา คัมภีร์ปกรณ์ (2553) "ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในประเทศไทย" ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาโรงเรียนกับชุมชน* หน้าที่ 1-7 หน้า 94-125 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
- ปรีชา คัมภีร์ปกรณ์ และดิลก พัฒน์พิชัยโชติ (2527) "ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน" ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา* หน้าที่ 5-8 หน้า 701-791 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
- พินิจดา วีระชาติ (2542) *การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน* กรุงเทพมหานคร โอเอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์
- พิสิฐ พิษณานนท์ (2530) *การบริหารโรงเรียนกับชุมชน* พิมพ์ครั้งที่ 2 นครปฐม มหาวิทยาลัยศิลปากร

- พีระศักดิ์ มณีฉาย (2548) "การพัฒนาการดำเนินงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนชุมชนนาทมโคกก่อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3" การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- ไพฑูรย์ สีนลรัตน์(2553) "บทบาทของชุมชนต่อโรงเรียน" ใน เอกสารการสอนชุดวิชาโรงเรียนกับชุมชน หน่วยที่1-7 หน้า 63-89 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
- รัตนะ บัวสนธ์ (2551) *วิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร แอล.ที.เพรส
- รุ่ง แก้วแดง (2546) *โรงเรียนนิติบุคคล* พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช
- วิจิตร สุวรรณจินดา (2547) "สภาพและปัญหาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาระบือ" วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- วิมล สันแดง (2551) "การนำเสนอรูปแบบการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนในอำเภอบ้านไร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายุทธยานิ เขต 2" วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
- วิเชียรรัตน์ พึ่งกลิ่น (2545) "ปัญหาและแนวทางการบริหารงานการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากิ่งอำเภอนิคมนพัฒนา จังหวัดระยอง" วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา
- สังวร เชษฐะ (2540) "ศึกษการดำเนินงานการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12" วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา
- สงบ ประเสริฐพันธ์ (2543) *ร่วมกันสรรค์สร้างคุณภาพโรงเรียน* กรุงเทพมหานคร สุวีริยาสาส์น
- สมาน อิศวภูมิ (2551) *การบริหารการศึกษสมัยใหม่แนวคิด : ทฤษฎีและการปฏิบัติ* พิมพ์ครั้งที่ 4 อุดรราชธานี อุดรภักจื่อออฟเซทการพิมพ์
- สถาบันไทยคดีศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2527) *ชุดศึกษาวิจัยพัฒนาการสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย* กรุงเทพมหานคร เจริญวิทย์การพิมพ์
- สถาบันพัฒนาผู้บริหาร (2548) *หลักการจัดการศึกษายุคใหม่* (เอกสารอัดสำเนา)

- สุรวัช ศรีวัช (2532) *เทคนิคการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพ* พิมพ์ครั้งที่ 2
กรุงเทพมหานคร อมรินทร์ พรินตติ้ง กรุ๊ป
- สุวัฒน์ มุททเมธา (2524) *ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน* กรุงเทพมหานคร
โอเดียนสโตร์
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529) *การบริหารโรงเรียนตามแนวปฏิรูป
การศึกษา* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- _____. (2532) *การบริหารงานโรงเรียน :การบริหารงานวิชาการ* กรุงเทพมหานคร
รุ่งศิลป์การพิมพ์
- _____. (2541) *มาตรฐานโรงเรียน* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549) *การศึกษาระดับตัวอย่างโรงเรียนดีมีคุณภาพ :*
โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2547) *แนวทางการบริหารและการพัฒนาสถานศึกษาสู่...*
โรงเรียนคุณภาพ กรุงเทพมหานคร พรินทวานกราฟฟิค
- สำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ (2551) *รายงานการประเมินคุณภาพภายนอก
สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบ (2549-2553) โรงเรียนบ้านแหลมทอง*
(เอกสารอัดสำเนา)
- สำเร็จ คล้าจิ้น (2548) "สภาพและปัญหาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของ
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1" วิทยานิพนธ์ปริญญา
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ
หมู่บ้านจอมบึง
- สุภางค์ จันทวานิช (2552) *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ* พิมพ์ครั้งที่ 9
กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อุทัย คุลยเกษม และคณะ (2540) *ระบบการศึกษากับชุมชนกรอบความคิดและข้อเสนอเพื่อการ
ศึกษาวิจัย* กรุงเทพมหานคร แปลน พรินตติ้ง
- อรทัย ทิพนเตร (2547) "ยุทธศาสตร์ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของ
โรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี" วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการศึกษา มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

1. ชื่อ ดร.นิลุบล คงเกต

สถานที่ทำงาน ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านหนองสามพราน อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1
 วุฒิการศึกษา ศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต (ศษ.ด.) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
 ประสบการณ์หรือความชำนาญ การบริหารการศึกษาระดับประถมศึกษา การวิจัยการศึกษา
 และการวิจัยเชิงคุณภาพ

2. ชื่อ นางสาวนิภา สุขพิทักษ์

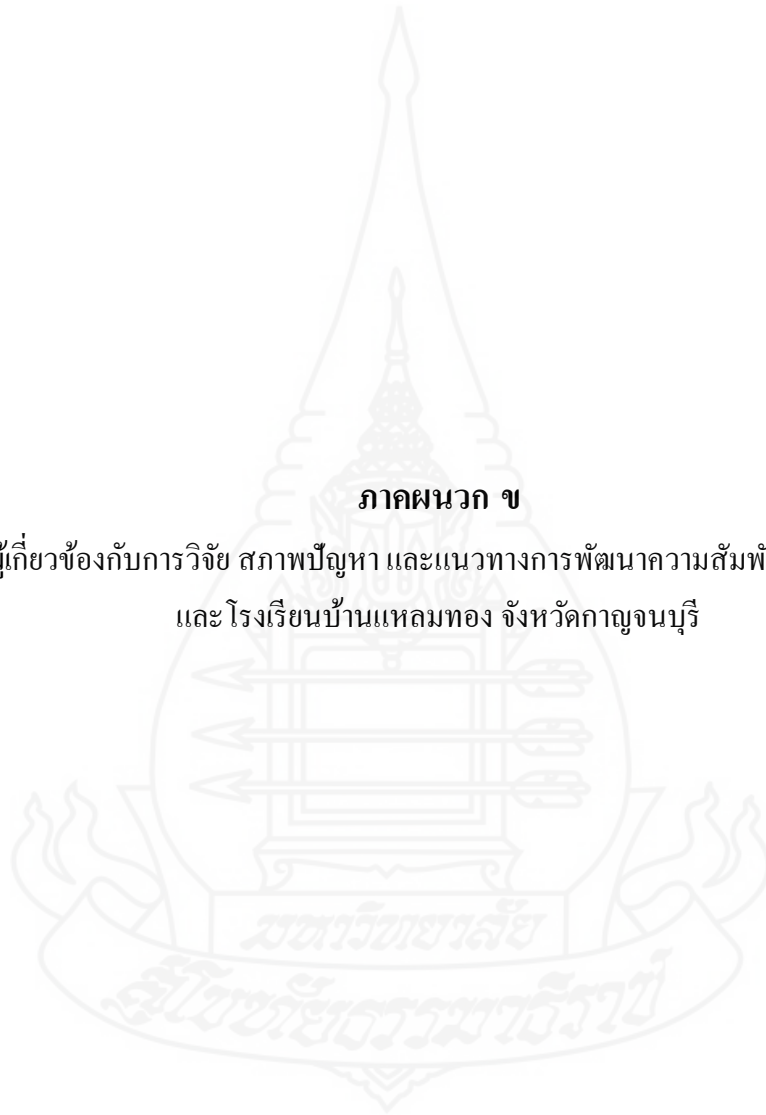
สถานที่ทำงาน ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2
 จังหวัดกาญจนบุรี
 วุฒิการศึกษา ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การประถมศึกษา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 ประสบการณ์หรือความชำนาญ การวัดและประเมินผลการศึกษา การนิเทศการศึกษาโรงเรียน
 ประถมศึกษา ศึกษานิเทศก์รับผิดชอบกลุ่มสาระการเรียนรู้
 ภาษาไทย
 และภาษาอังกฤษ

3. ชื่อ ดร.จิรวรรณ นาคพัฒน์

สถานที่ทำงาน ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2
 จังหวัดกาญจนบุรี
 วุฒิการศึกษา ครุศาสตรมหาบัณฑิต (วิจัยการศึกษา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 ครุศาสตรดุสิตบัณฑิต (วิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 ประสบการณ์หรือความชำนาญ การวัดและประเมินผลการศึกษา การนิเทศการศึกษาโรงเรียน
 ประถมศึกษา ศึกษานิเทศก์กลุ่มงานวัดและประเมินผล
 การศึกษา และการวิจัยเชิงคุณภาพ

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้เกี่ยวข้องกับการวิจัย สภาพปัญหา และแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน
และโรงเรียนบ้านแหลมทอง จังหวัดกาญจนบุรี

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่ม

การวิจัย สภาพปัญหา และแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน
และ โรงเรียนบ้านแหลมทอง จังหวัดกาญจนบุรี
ครูโรงเรียนบ้านแหลมทอง จังหวัดกาญจนบุรี

กลุ่มตัวอย่าง	นามสมมุติ
คนที่ 1	คุณจิราพร
คนที่ 2	คุณเพ็ญอำไพ
คนที่ 3	คุณสมร
คนที่ 4	คุณชนินทรา
คนที่ 5	คุณสมักร
คนที่ 6	คุณสุรศักดิ์

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านแหลมทอง จังหวัดกาญจนบุรี

กลุ่มตัวอย่าง	นามสมมุติ
คนที่ 1	คุณวิไล
คนที่ 2	คุณพงษ์ศักดิ์
คนที่ 3	คุณชาติชาย
คนที่ 4	คุณกิตติ
คนที่ 5	คุณอนันต์
คนที่ 6	คุณสมนึก
คนที่ 7	คุณสิทธิ์

ผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนบ้านแหลมทอง จังหวัดกาญจนบุรี

กลุ่มตัวอย่าง	นามสมมุติ
คนที่ 1	คุณนภา
คนที่ 2	คุณแสงจันทร์
คนที่ 3	คุณอำไพ
คนที่ 4	คุณสมจิตร
คนที่ 5	คุณวิรัช
คนที่ 6	คุณธนา
คนที่ 7	คุณประพันธ์ศักดิ์
คนที่ 8	คุณพีระ

ภาคผนวก ก

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
การวิจัย สภาพ ปัญหา และแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน
และโรงเรียนบ้านแหลมทอง จังหวัดกาญจนบุรี

แนวทางการสนทนากลุ่ม
สภาพปัญหา และแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน
และโรงเรียนบ้านแหลมทอง จังหวัดกาญจนบุรี
วันที่ มิถุนายน 2554
ณ โรงเรียนบ้านแหลมทอง ตำบลกลอนโคด อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ และปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและโรงเรียนบ้านแหลมทอง จังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและโรงเรียนบ้านแหลมทอง จังหวัดกาญจนบุรี

วิธีการดำเนินการสนทนากลุ่ม

1. การดำเนินการจัดกลุ่มสนทนา เมื่อสมาชิกที่มาร่วมกลุ่มสนทนาที่นัดหมายเดินทางมาถึงห้องประชุมเอนกประสงค์โรงเรียนบ้านแหลมทอง ผู้ดำเนินการสนทนาคือผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยที่ทำหน้าที่จัดบันทึกคำสนทนาและเจ้าหน้าที่บริการทั่วไป ได้ร่วมกันต้อนรับผู้ร่วมกลุ่มสนทนาและเชิญมานั่งในสถานที่ที่จัดไว้ และพูดคุยสนทนาถึงเรื่องราวทั่วไปในชุมชนและโรงเรียน เพื่อให้สมาชิกเกิดความรู้สึกเป็นกันเองและไว้วางใจผู้วิจัย เมื่อถึงเวลาที่กำหนดและสมาชิกมาครบแล้ว จึงเริ่มการจัดกลุ่มสนทนาโดยผู้วิจัยแนะนำตนเองในฐานะผู้ดำเนินการจัดกลุ่มสนทนาและแนะนำผู้ช่วยนักวิจัยประกอบด้วย ผู้จัดบันทึกการสนทนากลุ่ม และผู้ให้บริการทั่วไป แล้วอธิบายจุดมุ่งหมายของการจัดกลุ่มสนทนาและแจ้งให้ทราบว่าจะมีการบันทึกเสียงการสนทนาและจัดบันทึกคำสนทนาตลอดการจัดกลุ่มสนทนา เพื่อให้สามารถนำข้อมูลไปวิเคราะห์ โดยไม่บอกชื่อที่อยู่ของผู้แสดงความคิดเห็น แล้วเกริ่นนำสร้างความเป็นกันเองและสร้างความคุ้นเคย จนเห็นว่าสมาชิกผ่อนคลาย มีท่าทางเป็นกันเองและพร้อมที่จะเริ่มกานสนทนากลุ่มแล้ว ผู้วิจัยจึงเริ่มการสนทนากลุ่มให้เกิดการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน โดยหลีกเลี่ยงการซักถามเป็นรายบุคคล โดยผู้วิจัยควรพยายามสร้างบรรยากาศการสนทนาให้เป็นไปตามธรรมชาติ พร้อมทั้งควบคุมให้สามารถถามคำถามตามแนวคำถาม ครอบคลุมทุกประเด็นที่ต้องการศึกษา โดยใช้เวลาในการสนทนาประมาณ 3 ชั่วโมง

2. ผู้นำการสนทนากลุ่ม ถาพนำเรื่องสภาพปัญหา และแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน และโรงเรียนบ้านแหลมทอง จังหวัดกาญจนบุรี

โดยกำหนดประเด็นหัวข้อดังนี้

2.1 สภาพปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ได้แก่ ด้านการให้การศึกษา ด้านการให้บริการทางวิชาการ ด้านการให้บริการอาคาร สถานที่ ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ด้านการใช้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ด้านการรับการสนับสนุนด้านทรัพยากรจากชุมชน และด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

2.2 ปัจจัยอะไรที่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนประสบผลสำเร็จ/ไม่ประสบผลสำเร็จ

2.3 ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนบ้านแหลมทอง

2.4 ปัญหา / อุปสรรค / ข้อเสนอแนะการพัฒนาความสัมพันธ์ชุมชนโรงเรียนบ้านแหลมทอง

2.5 แนวทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

แนวคำถามการสนทนากลุ่ม

คำชี้แจง

ประเด็นคำถามตามกรอบแนวคิด 5 ประเด็น ได้แก่

1. ด้านการให้บริการชุมชน
2. ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน
3. ด้านการใช้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน
4. ด้านการรับการสนับสนุนด้านทรัพยากรจากชุมชน
5. ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

นิยามศัพท์ตามกรอบแนวคิด

ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานร่วมกันของโรงเรียนกับชุมชนในภารกิจ ด้านการให้บริการชุมชน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ด้านการให้ชุมชน มีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ด้านการรับการสนับสนุนด้านทรัพยากรจากชุมชน และด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมายถึง สิ่งที่เป็นอุปสรรคที่ทำให้ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามภารกิจงาน 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการให้บริการชุมชน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ด้านการรับการสนับสนุนด้านทรัพยากรจากชุมชน และด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

แนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมายถึง ความคิดเห็นที่เป็นข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาการสร้างการดำเนินงานร่วมกันของโรงเรียนกับชุมชนในภารกิจด้านการให้บริการชุมชน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ด้านการใช้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ด้านการรับการสนับสนุนด้านทรัพยากรจากชุมชน และด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

แนวคำถามนี้ใช้สำหรับการประชุมสนทนากลุ่มครูโรงเรียนบ้านแหลมทอง อนึ่งประเด็นคำถามอาจเพิ่มเติมรายละเอียดมากกว่าที่กำหนด ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมกับสถานการณ์และบริบทการสนทนา ผู้ดำเนินการและสมาชิกในกลุ่มสามารถปรับให้เหมาะสมกับสถานการณ์ได้

ประเด็นคำถาม

1. ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนบ้านแหลมทอง ด้านการให้บริการชุมชนตามความคิดเห็นของท่านนั้น ท่านคิดว่ามีปัญหาใดบ้าง ตามประเด็นต่อไปนี้

1.1 การให้บริการด้านวิชาการ ของโรงเรียนท่านคิดว่ามีสิ่งใดที่เป็นปัญหา เช่น

1) การเป็นแหล่งการเรียนรู้ / ศูนย์วิชาการของชุมชน
2) การเป็นวิทยากรของครู/ นักการของโรงเรียน ในการให้ความรู้กับชุมชน หรือการเชิญวิทยากรที่มีความรู้ด้านต่าง ๆ มาเผยแพร่ความรู้สู่ชุมชน(ถ้าไม่ได้ทำหรือปฏิบัติให้ชุมชนนั้นเพราะอะไร)

3) การเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้าใช้บริการห้องสมุดของโรงเรียน การพิมพ์เอกสารเผยแพร่ความรู้ จัดป้ายนิเทศให้ความรู้ ในด้านต่าง ๆ แก่ชุมชน

4) การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของชุมชน

5) การให้ชุมชนเข้ามาใช้อาคาร สถานที่โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์วัตถุประสงค์ วิธีการใช้สถานที่ และอุปกรณ์ที่โรงเรียน จัดให้บริการแก่ผู้มาติดต่อหรือไม่ อย่างไร

6) โรงเรียนอำนวยความสะดวกในการให้บริการแก่ผู้มาติดต่อและปรับปรุงระเบียบปฏิบัติให้ชุมชนได้ใช้บริการของโรงเรียนได้สะดวกรวดเร็วหรือไม่ อย่างไร

1.2 การให้บริการชุมชน ประสบผลสำเร็จ หรือไม่ มีปรากฏการณ์ใดที่สะท้อนว่าเป็นปัญหา ลองยกตัวอย่าง สาเหตุมาจากอะไร ท่านได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

1.3 จากปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาด้านการให้บริการชุมชน ท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างไรบ้าง โดยระบุว่า ใคร – ทำอะไร – อย่างไร

1.4 แนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการให้บริการชุมชน โรงเรียนบ้านแหลมทองควรมีกลยุทธ์ในการแก้ไข อย่างไร

2. ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน

ประเด็นคำถาม

2.1 โรงเรียนเข้าไปร่วมกิจกรรมของชุมชนอย่างไร มีกิจกรรมอะไรบ้าง

2.2 กิจกรรมที่เข้าร่วมนั้น ช่วยสร้างความสัมพันธ์ หรือพัฒนาชุมชนอย่างไร

2.3 การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ประสบผลสำเร็จ หรือไม่ อย่างไรมีปรากฏการณ์ใดที่สะท้อนว่าเป็นปัญหา ลองยกตัวอย่าง สาเหตุมาจากอะไร

2.4 ท่านมีข้อเสนอแนะ แนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างไรบ้าง โดยระบุว่า ใคร – ทำอะไร – อย่างไร

2.5 แนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ควรใช้กลยุทธ์ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างไร

3. ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน

3.1 การดำเนินงาน เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน มีหรือไม่ มากน้อยอย่างไร และมีรูปแบบใดบ้าง (เช่น เชิญบุคลากรในชุมชนเป็นวิทยากร ในโรงเรียน ประชุมผู้ปกครองก่อนเปิดภาคเรียนหรือก่อนปิดภาคเรียน จัดตั้งชมรมผู้ปกครองและครู จัดวัน ผู้ปกครองเยี่ยมโรงเรียน เชิญผู้ปกครองหรือบุคคล ในชุมชนเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน)

3.2 โรงเรียนจัดกิจกรรมใดบ้างที่ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วม เช่น การจัดงาน วันสำคัญ (วันพ่อ วันแม่) การจัดทัศนศึกษา การจัดการแข่งกีฬา การจัดการนิทรรศการของโรงเรียน

3.3 ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ประสบผลสำเร็จ หรือไม่ มี ปรากฏการณ์ใดที่สะท้อนว่าเป็นปัญหา ลองยกตัวอย่าง สาเหตุมาจากอะไร ท่านได้ดำเนินการ แก้ไขปัญหาดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

3.4 ท่านมีข้อเสนอแนะ แนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างไรบ้าง โดยระบุว่าใคร – ทำอะไร – อย่างไร

3.5 แนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในกิจกรรมของโรงเรียนบ้านแหลมทองควรมีกลยุทธ์ในการแก้ไขอย่างไร

4. ด้านการรับการสนับสนุนทรัพยากรจากชุมชน

ประเด็นคำถาม

4.1 โรงเรียนได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนในการจัดการศึกษาจากหน่วยงานหรือบุคคลใดบ้าง เช่น วัด ผู้นำชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น ฯลฯ

4.2 โรงเรียนได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชนในด้านใดบ้าง เช่น การสนับสนุนด้านวิทยากร(ใช้บุคลากรของชุมชนเป็นวิทยากร) แรงงาน ยานพาหนะ การอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ฯลฯ

4.3 ด้านทุนทรัพย์และวัสดุอุปกรณ์จากชุมชนให้ความช่วยเหลือในรูปแบบใดบ้าง เช่น ให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียน ช่วยเหลือด้านสวัสดิการแก่ครูและนักเรียน สนับสนุนงบประมาณจัดหาวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษา จัดหาทุน บริจาคของขวัญ รางวัล สนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน จัดตั้งกองทุนเพื่อจัดการศึกษา จัดสร้างถาวรวัตถุของโรงเรียน ฯลฯ

4.4 ความช่วยเหลือที่ได้รับนั้นเพียงพอหรือไม่ อย่างไร เพราะเหตุใด

4.5 ด้านการรับการสนับสนุนทรัพยากรจากชุมชนประสบผลสำเร็จหรือไม่ มีปรากฏการณ์ใดที่สะท้อนว่าเป็นปัญหา ลองยกตัวอย่าง สาเหตุมาจากอะไร ท่านได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

4.6 ท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างไรบ้าง โดยระบุว่าใคร – ทำอะไร – อย่างไร

4.7 แนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการรับการสนับสนุน ทรัพยากรจากชุมชน ควรเป็นอย่างไร ควรมีกลยุทธ์ในการแก้ไขอย่างไร

5. ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

ประเด็นคำถาม

5.1 โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรม/ผลสำเร็จ ของโรงเรียนบ้างหรือไม่ โดยวิธีการใด เช่น จัดทำเอกสาร สิ่งพิมพ์ เผยแพร่ข่าวสาร เหตุการณ์ของโรงเรียนจัดประชุมผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน เพื่อชี้แจงนโยบาย การรายงานความก้าวหน้าของโรงเรียน ส่งเสริมครู

เยี่ยมเยียนผู้ปกครองนักเรียน บุคคลสำคัญในท้องถิ่น ร่วมประเพณีและงานสังคมของประชาชนในชุมชน ฯลฯ

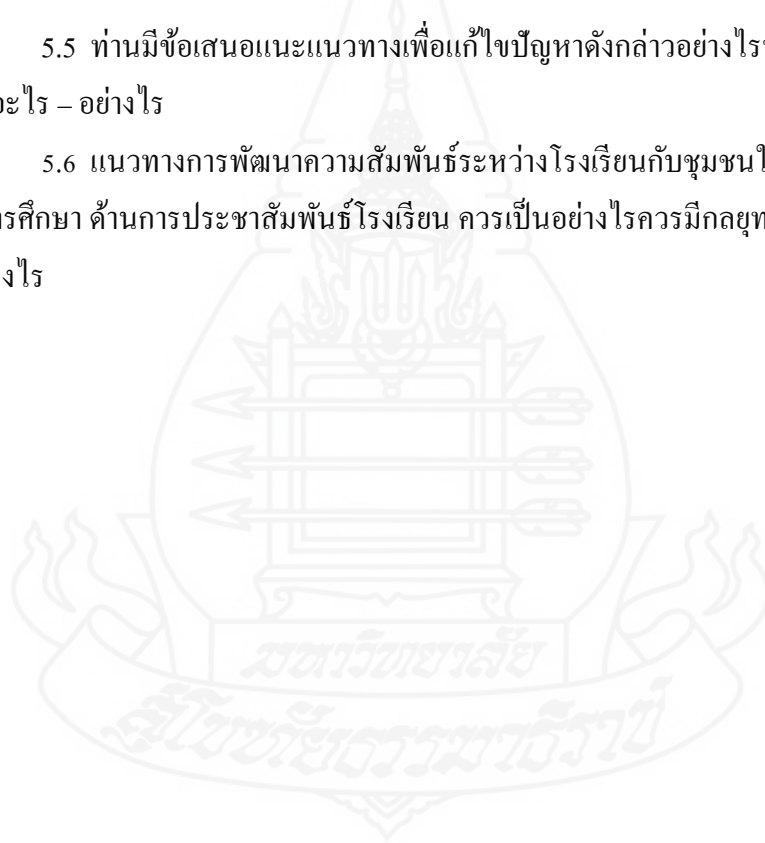
5.2 โรงเรียนเผยแพร่ข่าวสารเพื่อให้ชุมชนเข้าใจโรงเรียนด้วยวิธีการอย่างไร เช่น จัดทำจดหมายข่าว ปิดประกาศข่าวสารต่าง ๆ ที่ป้ายประกาศของโรงเรียน ประกาศให้นักเรียนนำข่าวสารไปแจ้งผู้ปกครอง แจ้งข่าวสารผ่านคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ฯลฯ

5.3 ท่านคิดว่าการเผยแพร่ข่าวสารเพื่อให้ชุมชนเข้าใจโรงเรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ นั้นเพียงพอหรือไม่ อย่างไร

5.4 ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียนประสบผลสำเร็จ หรือไม่ มีปรากฏการณ์ใดที่สะท้อนว่าเป็นปัญหา ลองยกตัวอย่าง สาเหตุมาจากอะไร ท่านได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

5.5 ท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างไรบ้าง โดยระบุว่าใคร – ทำอะไร – อย่างไร

5.6 แนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ควรเป็นอย่างไรควรมีกิจกรรมในการแก้ไขปัญหาอย่างไร

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียนของโรงเรียนบ้านแหลมทอง
คำชี้แจง

แนวคำถามนี้ใช้สำหรับการประชุมสนทนากลุ่มของผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านแหลมทอง

อนึ่ง ประเด็นคำถามอาจเพิ่มเติมรายละเอียดมากกว่าที่กำหนด ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมกับสถานการณ์และบริบทการสนทนา ผู้ดำเนินการและสมาชิกในกลุ่มสามารถปรับให้เหมาะสมกับสถานการณ์ได้

1. ด้านการให้บริการชุมชน

1.1 การให้บริการด้านวิชาการ ของ โรงเรียนท่านคิดว่ามีสิ่งใดที่เป็นปัญหา เช่น

1) โรงเรียนเป็นสถานที่ให้ความรู้ หากความรู้ หรือให้คำตอบในสิ่งที่ไม่เข้าใจด้านต่าง ๆ ของชุมชน เช่น เป็นวิทยากรให้ความรู้ หรือ เชิญวิทยากรที่มีความรู้ด้านต่าง ๆ มาเผยแพร่ความรู้สู่ชุมชน

1.2 การใช้บริการห้องสมุดของโรงเรียนชุมชนได้เข้าไปใช้บ้างหรือไม่ ปัญหาที่พบคืออะไร

1.3 การพิมพ์เอกสารเผยแพร่ความรู้ ใหม่ ๆ การจัดป้ายความรู้ มุมให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ เป็น อย่างไร

1.4 การให้บริการที่โรงเรียนให้แก่ชุมชนเพียงพอหรือไม่ พบปัญหาอะไรบ้าง

1.5 ชุมชนมีการเข้ามาใช้อาคาร สถานที่โรงเรียนในการจัดกิจกรรมของชุมชนหรือไม่ ใช้ในกิจกรรมอะไรบ้าง

1.6 โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์วัตถุประสงค์ วิธีการใช้สถานที่ และอุปกรณ์ที่โรงเรียนจัดให้บริการแก่ผู้มาติดต่อหรือไม่ อย่างไร

1.7 โรงเรียนอำนวยความสะดวกในการให้บริการแก่ผู้มาติดต่อและปรับปรุงระเบียบปฏิบัติให้ชุมชนได้ใช้บริการของโรงเรียนได้สะดวกรวดเร็ว หรือไม่

1.8 ท่านพึงพอใจในการให้บริการด้านสถานที่ ของโรงเรียนหรือไม่ และต้องการให้ปรับปรุงการให้บริการอย่างไร

1.9 การให้บริการชุมชนของโรงเรียนท่านพึงพอใจหรือไม่ เพราะเหตุใด มีสิ่งใดหรือเหตุการณ์ใดที่แสดงให้เห็นว่าเป็นปัญหา ลองยกตัวอย่าง และโรงเรียนได้แก้ไขปัญหาดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

1.10. ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการให้บริการชุมชน ท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างไรบ้าง โดยระบุว่า ใคร – ทำอะไร – อย่างไร

1.11 มีแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านการให้บริการชุมชน โรงเรียนบ้านแหลมทอง ควรเป็นอย่างไร

2. ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน

ประเด็นคำถาม

2.1 โรงเรียนเข้าไปร่วมกิจกรรมของชุมชนอย่างไร กิจกรรมอะไรบ้าง

2.2 กิจกรรมที่เข้าร่วมนั้นช่วยสร้างความสัมพันธ์ หรือพัฒนาชุมชนอย่างไร

3) ท่านพึงพอใจ การเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน ของโรงเรียนหรือไม่ อย่างไรเพราะเหตุใด (สิ่งที่พึงพอใจ มีอะไรบ้าง)

2.3 จากการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ของโรงเรียนบ้านแหลมทอง นั้น มีสิ่งใดหรือเหตุการณ์ใดที่แสดงให้เห็นว่าเป็นปัญหา ลองยกตัวอย่าง และ โรงเรียนได้ แก้ไขปัญหาดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

2.4 ท่านมีข้อเสนอแนะ แนวทางเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวอย่างไรบ้าง โดยระบุว่า ใคร – ทำอะไร – อย่างไร

2.5 แนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการ เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ของโรงเรียนบ้านแหลมทอง นั้นควรเป็นอย่างไร

3. ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน

ประเด็นคำถาม

3.1 ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน หรือไม่ มากน้อยอย่างไร เพราะเหตุใด

3.2 ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนในลักษณะใดบ้าง เช่น บุคลากรในชุมชนเป็นวิทยากรในโรงเรียน ประชุมผู้ปกครองก่อนเปิดภาคเรียนหรือก่อนปิดภาคเรียน จัดตั้งชมรมผู้ปกครองและครู จัดวันผู้ปกครองเยี่ยมโรงเรียน เชิญผู้ปกครองหรือบุคคลในชุมชนเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.3 โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมใดบ้าง ที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม เช่น การจัดงานวันสำคัญ (วันพ่อ วันแม่) การจัดทัศนศึกษา การจัดรณรงค์ยาเสพติด การจัดนิทรรศการของโรงเรียน

3.4 กิจกรรมที่โรงเรียนจัดให้ชุมชนมีส่วนร่วม นั้น ท่านคิดว่ามีมากหรือน้อยเกินไปหรือไม่ และท่านพึงพอใจหรือไม่ อย่างไร

3.5 ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในกิจกรรมของโรงเรียน

มีสิ่งใดหรือเหตุการณ์ใดที่แสดงให้เห็นว่าเป็นปัญหา ลองยกตัวอย่าง และโรงเรียนได้แก้ไขปัญหาดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

3.6 ถ้าท่านแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ ท่านอยากจะแก้ปัญหานี้อย่างไร และท่านมีข้อเสนอแนะ แนวทางเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวอย่างไรบ้าง โดยระบุว่า ใคร – ทำอะไร – อย่างไร

3.7 แนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ควรเป็นอย่างไร

4. ด้านการบริการสนับสนุน ทรัพยากรจากชุมชน

ประเด็นคำถาม

4.1 ชุมชนได้ช่วยเหลือสนับสนุนการจัดการศึกษากับโรงเรียนบ้างหรือไม่ ด้วยรูปแบบหรือวิธีการใด

4.2 มีหน่วยงานหรือบุคคลใดบ้าง เช่น วัด ผู้นำชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น ฯลฯ ได้ช่วยเหลือสนับสนุนการจัดการศึกษากับโรงเรียน และมีรูปแบบหรือวิธีการใด

4.3 ชุมชนสนับสนุนด้านวิทยากร(ใช้บุคลากรของชุมชนเป็นวิทยากร) แรงงาน ยานพาหนะ การอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ฯลฯ หรือไม่ มากน้อยอย่างไร

4.4 ชุมชนให้ความช่วยเหลือสนับสนุนด้านทุนทรัพย์และวัสดุอุปกรณ์ในเรื่องใดบ้าง เช่น ให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียน ช่วยเหลือด้านสวัสดิการแก่ครูและนักเรียน สนับสนุนงบประมาณจัดหาวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษา จัดหาทุน บริจาคของขวัญ รางวัล สนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน จัดตั้งกองทุนเพื่อจัดการศึกษา จัดสร้างถาวรวัตถุของโรงเรียน ฯลฯ

4.5 สิ่งที่ท่านอยากให้ชุมชนของท่าน ให้การสนับสนุนด้านทรัพยากรแก่โรงเรียนมีอะไรบ้าง และจะมีวิธีการใดมาอย่างไร

4.6 ด้านการบริการสนับสนุนทรัพยากรจากชุมชนของโรงเรียน ท่านพึงพอใจหรือไม่ มีปัญหาเกิดขึ้นหรือไม่ หรือมีเหตุการณ์ใดที่สะท้อนว่าเกิดปัญหา ท่านลองยกตัวอย่าง ใครมีส่วนเกี่ยวข้องบ้าง ท่านหรือโรงเรียน ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

4.7 ท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวอย่างไรบ้าง โดยระบุว่า ใคร – ทำอะไร – อย่างไร

4.8 แนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการบริการสนับสนุนทรัพยากรจากชุมชน ควรเป็นอย่างไร

5. ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

ประเด็นคำถาม

5.1 โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์ความสำเร็จ ผลงานของโรงเรียนบ้างหรือไม่ โดยวิธีการใด เช่น จัดทำเอกสาร สิ่งพิมพ์ เผยแพร่ข่าวสาร เหตุการณ์ของโรงเรียน จัดประชุม ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน เพื่อชี้แจงนโยบาย การรายงานความก้าวหน้าของโรงเรียน ส่งเสริมครู เยี่ยมเยียนผู้ปกครองนักเรียน บุคคลสำคัญในท้องถิ่น ร่วมประเพณีและงานสังคมของประชาชนในชุมชน ฯลฯ

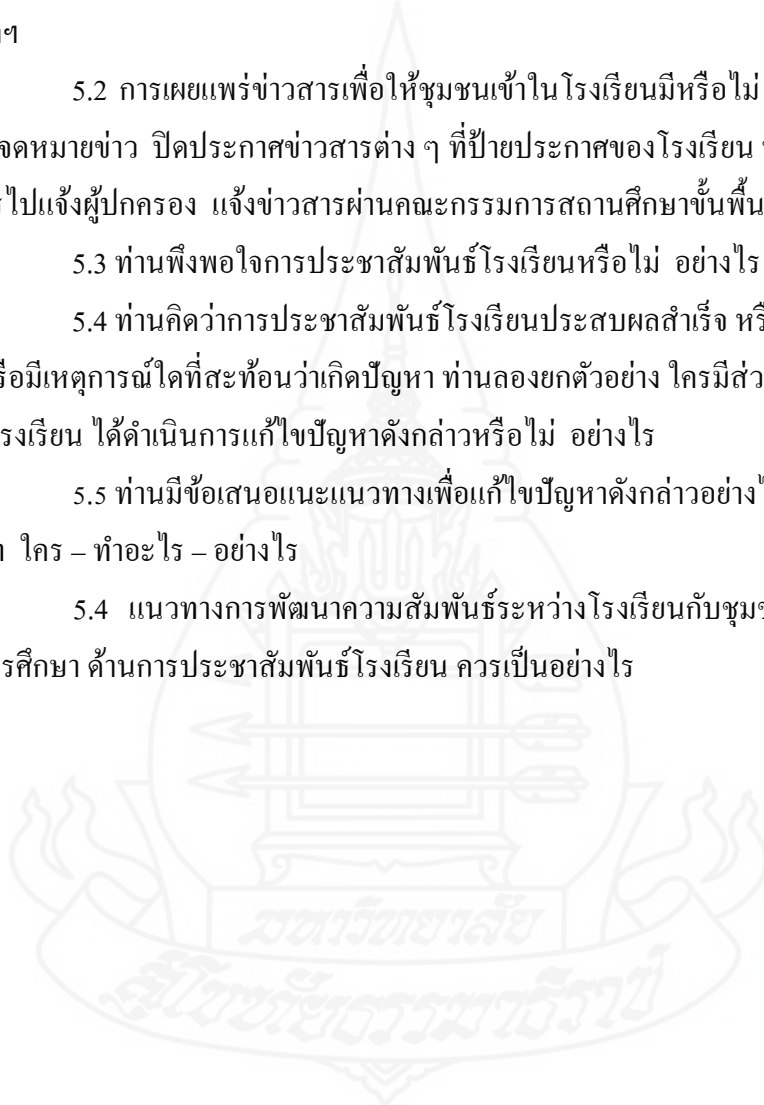
5.2 การเผยแพร่ข่าวสารเพื่อให้ชุมชนเข้าในโรงเรียนมีหรือไม่ ใช้วิธีการอย่างไร เช่น จัดทำจดหมายข่าว ปิดประกาศข่าวสารต่าง ๆ ที่ป้ายประกาศของโรงเรียน ประกาศให้นักเรียน นำข่าวสารไปแจ้งผู้ปกครอง แจ้งข่าวสารผ่านคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ฯลฯ

5.3 ท่านพึงพอใจการประชาสัมพันธ์โรงเรียนหรือไม่ อย่างไร เพราะเหตุใด

5.4 ท่านคิดว่าการประชาสัมพันธ์โรงเรียนประสบผลสำเร็จ หรือมีปัญหาเกิดขึ้นหรือไม่ หรือมีเหตุการณ์ใดที่สะท้อนว่าเกิดปัญหา ท่านลองยกตัวอย่าง ใครมีส่วนเกี่ยวข้องบ้าง ท่านหรือโรงเรียน ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

5.5 ท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างไรบ้าง โดยระบุว่า ใคร – ทำอะไร – อย่างไร

5.4 แนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ควรเป็นอย่างไร

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นายสุริยะ จันทร์สนอง
วัน เดือน ปีเกิด	วันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2509
สถานที่เกิด	อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี
ประวัติการศึกษา	ศิลปศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปีการศึกษา 2530
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนบ้านแหลมทอง อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี
ตำแหน่ง	ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านแหลมทอง

